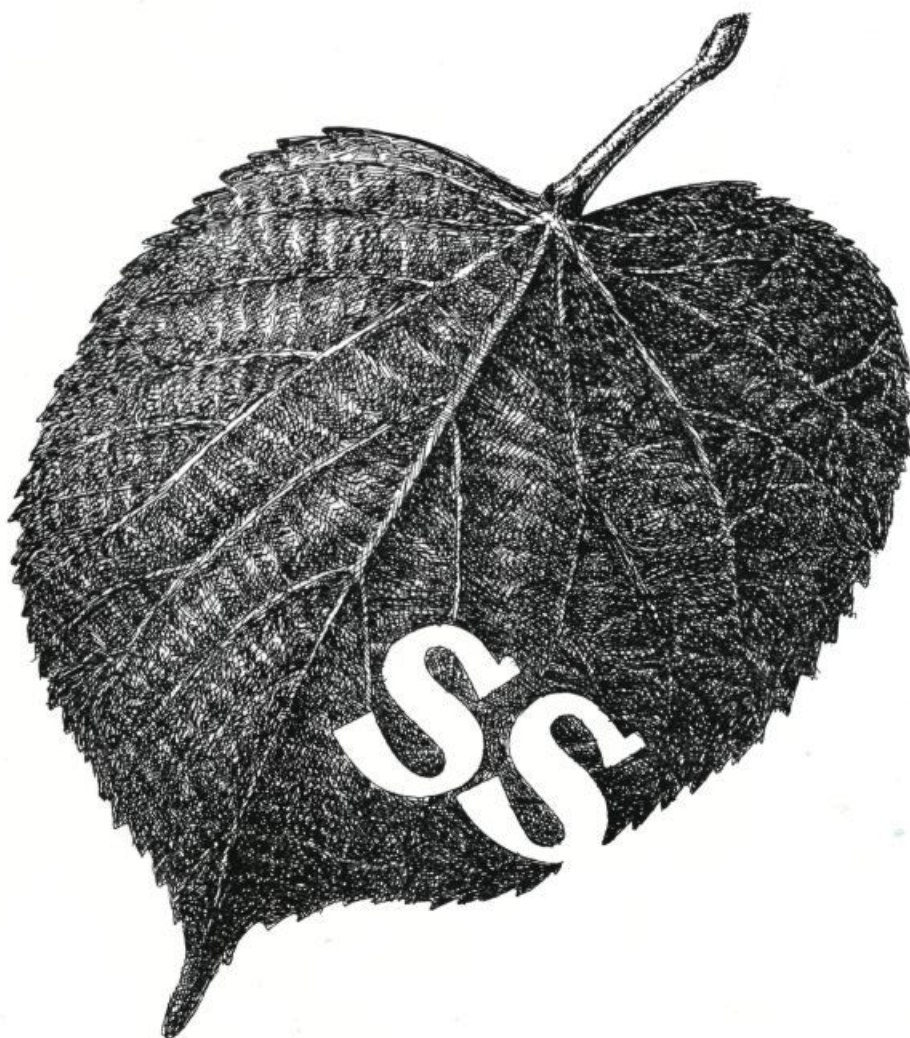

TRIBUNA

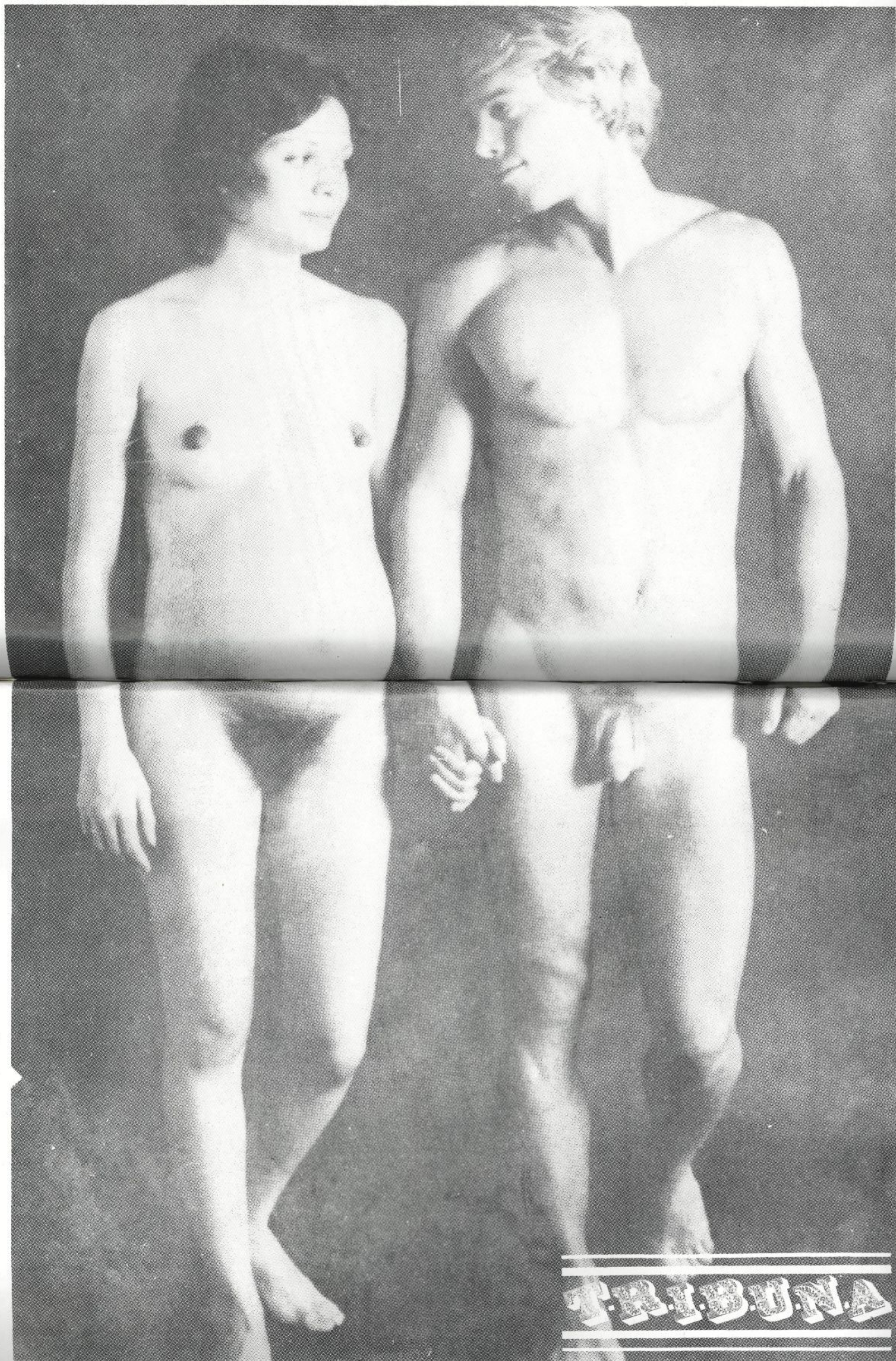
Cena 300 din

Številka 14

Slovenski sindrom

TRIBUNA

DEMOKRATIZACIJA KOT PLES MED JAJCI

S takšno ostrino in gotovostjo je koračila med jajci, da je ves čas izgledalo, kot da bo eno poteptala ali vsaj drugo pri naglem obratu odrinila. Vendar ne! Niti enega se ni dotaknila... niti enega poškodovala; stala je zraven njih, si snela zavezo z oči in končala svojo mojstrovino s poklonom.

Učna leta Wilhelma Meistra II., 8

Najbolj indikativen znak, da je nek sistem zares v krizi, je ideološka kriza sistema. Samo postavljanje vladajoče ideologije pod vprašaj nas sicer ne bi smelo skrbeti in bi moralo biti normalno in omogočeno vsem drugače mislečim. Drugače pa je v primeru, ko vladajoča ideologija postavlja samo sebe pod vprašaj. Seveda bi bil takoj možen ugovor, da se lahko vsaka ideologija razvija in da je celo zaželeno, da bi bila kritična do svojih prejšnjih faz. Ne le da pri nas ni temu tako in da kritičnega soočanja s preteklostjo skoraj ne poznamo, temveč nam je lastna neka druga posebnost in to je sprenevedanje. Starih vrednot, ki niso preživele preizkušnje časa, ne zanikujemo, temveč sedaj namesto ponujamo tiste vrednote ki smo jih javno zavrgli v preteklosti. Sedaj pa te iste vrednote ponujamo kot logično nadaljevanje prejšnjih. Čudna dialektika. Da pa ne bi ostali zgolj na abstraktni ravni pokažimo nekaj primerov:

1. Cel čas šolanja so me učili, da je delegatski sistem najidealnejši volilni sistem. Sistem delegiranja delegatov in njihovo stopničasto voljenje naj bi imel ogromne prednosti pred neposrednimi volitvami. Sedaj pa so celo na zvezni ravni ugotovili, da bi lahko upeljali (nihče ni uporabil izraza zopet) neposredne volitve kjer se le da. Neposredne volitve naj bi pomenile dosledno izgradnjo našega že obstoječega volilnega sistema in korak naprej k demokratizaciji. Škratka sliši se skoraj neverjetno: Neposredne volitve smo si izmislili mi, kar je vendar logično, saj smo od vseh sistemov prišli najdlje v izgradnji volilnega sistema. V čem je tukaj posebnost naše ideologije? Obnaša se kot, da niso neposredne volitve že dolgo časa prisotne v svetu in celo pri nas, pred vojno in tudi po njej.

2. Letošnja oziroma lanskoletna božična poslanica predsednika RK SZDL Jožeta Smoleta, ki je povzročila celo paleto različnih mnenj, od odobravanja pa do najbolj grobih napadov, naj bi tudi pomenila korak naprej k demokratizaciji te družbe. Spet so nam ponudili starega mačka v novem žaklju. Zopet prejšnjega načina delovanja nismo postavili pod vprašaj ampak se obnašamo kot milostni vladar, ki se je odločil, da bo odstopil nekaj drobtinic svojim podanikom, od katerih pa je te iste drobtinice tudi nabral. Spet sem v dilemi, kajti v šoli so me učili, da je naš odnos do religije in verskih skupnosti najbolj pravičen, saj v bistvu edini omogoča, da se religije zares razvijejo. Sedaj pa mi hočejo dopovedati, da smo mi uvedli praznovanje Božiča in nič ni govora o tem, da se je Božič na tem prostoru že davno javno praznoval in to celo po vojni in da je celo sam maršal še za časa vojne čestital vsem vernikom ob njihovem prazniku.

Vse to in nenehno ponavljanje korakanja proti demokratizaciji sistema pa v nas ustvarja čudno stanje, ki v nas poraja sum, da naš sistem morda le ni tako demokratičen kot pa so

nas učili. In če pristanemo na to trditev ter se sprijaznimo, da bomo morali od sedaj naprej pač korakati proti demokraciji, nas zanima predvsem to, kako naj bi izgledalo to korakanje. Ali bo to galop, hitra hoja, strojevi korak ali kaj drugega. Očitno je, da smo se zaenkrat poslužili dialektične metode:

KORAK NAPREJ, KORAK NAZAJ.

Če smo se lahko še minuli ponedeljek navduševali nad izjavami Jožeta Smoleta na okrogli mizi o novinarstvu na RTV, kjer je branil in zagovarjal Tribuno in Mladino, nas je že v torek presenetila Mladina brez naslovnice in zaplet s plakatom ob dnevu mladosti. (Mimogrede, tovarišu Smoletu se javno zahvaljujemo in upamo, da to pomeni, da se tudi politično pomlajuje, vseeno pa ga prosimo, da tega ne počne prepogosto in to iz dveh razlogov: prvič, ker bi nam to utegnilo zmanjšati prodajo in drugič zato, ker potem ne bomo imeli več koga kritizirati).

Zaplet z naslovnico Mladine in s plakatom za prireditve ob dnevu mladosti, ki bo v Študentskem naselju pa nam je dokazal, da so se prehitro veselili. Določeni politični organi, tudi vodstvo slovenske mladine, misli očitno nadaljevati po starem. Ob tem jih ne motijo niti razne mahinacije, saj se bo na primer takoj našel denar za kritje stroškov, ki so nastali po tem, ko je bilo potrebno umakniti sporni plakat. In še eno dejstvo nam priča, da sedanje mladinsko vodstvo ne misli prav dosti spremeniti svojega načina dela. To je postopek za izbor kandidata za novega predsednika jugoslovanske mladine, ki naj bi ga letos predlagala slovenska mladina. Čeprav so se v vodstvu odločili, da bodo odšli po stopinjah ljubljanskih študentov ter so od kandidatov zahtevali programe pa so ga polomili drugje in v bistvu s tem izničili vso revolucionarnost zahteve po programih. Od sprejetja programov (po pošti) pa do odločitve so nam dali cele štiri dneve (od tega tudi soboto in nedeljo). Samo na osnovi programov, ki so mimogrede pisani precej abstraktno in v dveh dneh se nobeno telo ne more odločiti, v kolikor se bodo v tem času sploh sestala vsaj vsa predsedstva, da o kakšni širši javni razpravi sploh ne govorimo.

Javna predstavitev kandidatov in obenem tudi njihova konfrontacija pa je zaenkrat zgolj domena nedemokratičnih sistemov na zahodu. Upamo lahko, da bo vsaj ljubljanskim študentom to uspelo pri izboru rektorja pa čeprav so pomisleki in očitki tako hudi, da niso vredni tega papirja.

Robert Botteri

p.s.

UŽIVAJTE VONJ MLADOSTI

Mednarodno znanstveno srečanje

FORMIRANJE KULTURE

Filozofska fakulteta
18.-20. junija 1987

Namen srečanja je, da spodbudi izmenjavo novejših dosežkov v materialistični teoriji kulture v širšem pomenu izraza, ki obsega družbene vrhne stavbe, njihove aparate in prekse, pa tudi ideološka posredovanja družbenih razmerij, zlasti produkcijskih. Pri tem želimo produktivno soočiti različne epistemološke prijeme, še zlasti pa poudariti imanentno politično razsežnost teoretskega dela. Poleg tega, da je dialog te vrste tako rekoč nujno produktiven, želimo s srečanjem vzpostaviti trajno omrežje, ki bo lahko podlaga za stalnejše in tesno povezano skupno delo na tem področju. S tem ne iščemo samo odgovora na sedanjo razdrobljenost teoretskega dela in na globoko krizo v njegovih institucionalnih oblikah: vse to nam prej velja za učinek notranjega zloma vladajoče kulture – zloma, ki ga moramo analizirati, in tako poiskati šibke točke, kjer je mogoče zastaviti protihegemonistične boje. Zato hoče biti srečanje alternativna oblika teoretske komunikacije in produkcije, ki bo izhajala iz praktičnih pridobitev raznih protihegemonističnih prizadevanj (manjšinskih bojev, feministične politike, novih socialnih gibanj na Vzhodu in na Zahodu, protikolonialističnega boja Tretjega sveta, gibanja za »civilnodružbo« v socialističnih deželah itn.).

Trdno podlago za to strategijo so ustvarili pomembni dosežki v sodobni humanistiki in »družbenih vedah«: zlasti psihoanaliza, zgodovinski materializem, lingvistika. Srečanje si seveda ne bo prizadevalo, da bi zvarilo nekakšno kulturno-zgodovinsko »sintezo«: delovalo bo marveč na način točkovnih posegov v najproduktivnejša epistemična področja. Akademsko sklerozo bomo zdrobili s teoretsko strogostjo, institucionalno razdrobljenost premagovali z zgodovinsko odgovornostjo, modno žargonizacijo odpravljali s poštenim priznavanjem nujnih omejitev.

Prepričani smo, da bo srečanje pomagalo k uveljavitvi alternativnih in manjšinskih teoretskih prijemov, delo pa, ki bo iz njega izšlo, bo brez dvoma prispevalo k notranji preobrazbi, ki že poteka na univerzah.

Pod okriljem jugoslovanskega združenja za sociologijo in v sodelovanju z revijo Cultural Critique (University of Minnesota) srečanje prireja Oddelek za sociologijo na Filozofski fakulteti Univerze Edvarda Kardelja.

Srečanje so denarno podprle: Občinska raziskovalna skupnost Center, Mestna raziskovalna skupnost Ljubljana, Ljubljanska kulturna skupnost, Kulturna skupnost SRS, Izobraževalna skupnost SRS, zveza republiških in pokrajinskih SIS za znanstveno dejavnost in Filozofska fakulteta.

DISKOTEKA TURIST

VSAK PONEDELJEK :

d a n c e

1. Depeche Mode - Strangelove
2. The Cure - Why Can't I Be You?
3. Bobby Vinton - Blue Velvet
4. Toure Kunda - Salya
5. Wire - Ahead
6. Sly and Robbie - Boops (Here To Go)
7. Weather Prophets - She Comes From
8. Yello - Call It Love
9. R.E.M. - Fall On Me
10. Smiths - Shoplifters Of The World...

factory

TRIBUNA

TRIBUNA št. 14, leto XXXVI, ponedeljek 25.5.1987

glasilo UK ZSMS

UREDNIŠTVO: Robert Botteri (odg. ured.), Tomi Gračanin (gl. ured.), Tomaž Toporišič, Marko Pečauer, Emil Hrvatin, Simona Fajfar, Silvo Zapečnik, Samo Resnik, Borut Rismal, Brane Senegačnik (lektor), Sena Sarkić in Zdravko Papič (prelom in oblikovanje), Peka in Darja (tajništvo)

TISK: Tiskarna Ljudska Pravica, Priprava BEP Dnevnik: Naklada 5000 izvodov

Oproščeno temeljnega davka za promet po sklepu št. 421-170 z dne 22.1.1973

NASLOV UREDNIŠTVA: Kersnikova 4, Ljubljana
tel. 319-496, 318-457; javni sestanki uredništva
so ob sredah ob 18. uri

PREDSEDNIK ČASOPISNEGA SVETA: Danilo Turk

Univerzitetni konferenci ZSM Beograd
Univerzitetnemu komiteju ZK Beograd
Mestnemu komiteju ZK Beograd

Politična diskvalifikacija Miroslava Višića, ki ne more postati glavni urednik Studenta, ker je pisal za slovenski študentski časopis, je težek udarec bratstvu in enotnosti naših narodov. Prosimo vas, tovariši, ostanite na Titovi poti.

Predsedstvo Univerzitetne konference ZSMS Ljubljana

TENNESSEE WILLIAMS

PARLE-MOI COMME LA PLUIE LAISSE-MOI
ECOUTER

(GOVORI MI KOT DEŽ IN PUSTI ME POSLUŠATI)

gledališče GLEJ

sreda 3. junij 1987
četrtek 4. junij 1987

ob 20.30

POQUELIN
THEATRE
P A R I S

Dragi somišljeniki, prijetno sta me presenetila vaše pismo in pošiljka. V mojem srcu ste bili prisotni že mnogo prej, preden sem pripela bedž na prsi. Bil je že čas, da se sproži kaj takega, kajti dolgo smo samo poslušali rock and roll, medtem ko so drugi protestirali.

Sem poročena in imam šestletno deklico. Že sedem let poskušam najti zaposlitev, vendar brez uspeha. Veste, to ni več tragično, postalo je tragikomično. Polna sem jeze in prezira, ki ga čutim do raznoraznih soc. lažnivcev in paralažnivcev. Ideološko sem levo orientirana, vendar nisem imela nikdar želje biti član Zveze komunistov. Tu je mnogo mladih brez zaposlitve in stanovanja, kar povsem razumljivo pogojuje nastanek opozicije. Vendar vsem tem primanjkuje duha za sprožitev akcije, v zadnjem času pa so malce obremenjeni z nacionalizmom (problem je prisoten...).

Sodi se, da smo ogroženi kot Srbi, dejansko pa je naša ogroženost mnogo večja od tega (pogosto se čutim ogroženo tudi od samih Srbov). Mladi vse bolj razmišljajo tako kot njihovi očetje. Kam to vodi? Vse, kar počno, so razprave o referendumu in branje knjige o Milutinu. Brez dvoma si žele sprememb, ignorirajo mnoge socialne vrednote, vendar je potreben nekdo, ki bi jih premaknil, ali pa bodo to že jutri storili sami. Jaz jih ne morem več čakati; želim z vami iti naprej.

Takšna moja pot se začneja še v sedemdesetih letih (tedaj sem živela v Nemčiji, kjer sem sodelovala v mnogih demonstracijah in mitingih). Želela bi vas obiskati in se vam pridružiti v bori za naše ideje, elementarno svobodo, ohranitev narave...

Bo v bližnji prihodnosti kak miting ali podobno?

VAŠA SVETLANA

REFORMATOR IN LOVEC

V glasilu lovske zveze Slovenije LOVEC, št. 3, 22. 1. 1987 na str. 86 smo prebrali, da so podelili

RED ZA LOVSKE ZASLUGE II. STOPNJE

EMILU ROJCU

bivšemu šolskemu reformatorju in po neuspehu v lanskem volilnem boju, novemu direktorju edine prave marksistične šole v Kumrovcu.

Stari pregovor »presedlal je s konja na osla« bo treba spremeniti v »presedlal je z reforme na medveda« ali pa je mogoče igranje z reformami in streljanje medvedov privilegij zgolj enih in istih oseb.

Česa ne poveste:

DEMOKRACIJA NA BRITOFU?

Slab glas gre v deveto vas in slabi zgled ljubljanske študentske organizacije, kjer sta se letos že drugič pojavili dve listi in dva programa, je posvetil tudi v mariborske brloge. Dosedanje študentsko vodstvo je, žal, tudi na svojem področju mirno potrjevalo drugorazrednost in povincialnost Mb univerze, njeno usmiljenja vredno nemoč, da bi spregovorila sebi in družbi okoli sebe. * Predsedstvo je imelo sicer nekaj težav z iskanjem političnih dedičev in v času pisanja članka še ni jasno, ali si jih je na koncu koncev sploh našlo in s kakšnimi žavbami so namazani. A tik pred koncem evidentacijskih obredov je nekaj naključnih srečanj in slabi zgled ljubljanskih kolegov prinesel poskus, da bi se stvari le spremenile. Na t.i. volitvah 25. maja se bo tako, če ne bo kaj narobe, pojavila študentska lista, sad teh pogovorov in srečanj. Imela bo program, ki bo, če bo mogoče (to vendar ni Ljubljana), tudi objavljen v študentskem tisku. In čudo čudno, ta program ne bo napisan v tihi gotovosti, da so mariborski študentje ovce. Sploh ne bo priznaval, da je to po božjem odloku drugorazredna univerza in da se lahko resne stvari dogajajo samo v Ljubljani, vloga Mb študentarje pa more biti (po naravi stvari) le takšna, da molčijo in skačejo ljubljanskim kolegom v hrbet.

* Stvari so se tako žalostno obrnile, da je v Razpetovem škandalu ljubljansko predsedstvo študentske organizacije (s pojasnilom, da je del tamkajšnjih študentov doma iz Maribora in da je zadevščina itak slovenskega pomena) zahtevalo od predsednika Mb komunistov javno opravičilo ali pa odstop, predstavniki mariborskih študentov pa so molčali. Če smo poštene, jim lahko priznamo, da kulturne sramote vsaj podprli niso. Konec koncev so pozimi podprli štafeto mladosti, ki jo nekateri raje imenujejo štafeta norosti.

Po njihovih sadovih jih boste spoznali. Upajmo, da se bodo sedaj stvari obrnile na bolje.

SAMO RESNIK

»25. MAJ 87«

15.00-17.00 Okrogla miza v mali dvorani Studentskega centra z naslovom »Reformirajmo rektorja, volimo univerzo!«

18.00-20.00 rock koncert (GRČ) 1. del. V odmorih intervjuji s povabljenimi gosti, nastop predstavnikov gibanj

21.00-24.00 prenos iz Beograda na veliki video-ekran s komentarjem

21.00-24.00 2. del rock koncerta in manifest ob dnevu mladosti PANKRTI, EKATARINA VELIKA, ZABRANJENO PUŠENJE

Od 15.00 do 24.00 postavitve stojnic družbenih gibanj, njihove aktivnosti ob konferenci SZDL »Ekologija, energija, varčevanje« 26. maja 87 v CD.

Med 17.00 in 24.00 nastop gledališke skupine Ane Monro.

Pismo od daleč

SPOŠTOVANA BANDA!

Preden vam vsem skupaj, oziroma *Samo* vsaj tebi in tvojemu namestniku, čestitam za dokončno zmago nad slovenskim narodom, se moram pritožiti nad nedemokratsko delitvijo oblasti med bližnjimi sorodniki in prijatelji. Le-ti tokrat niso dobili ničesar. Pričakoval sem, da me boste izvolili vsaj za urednika RS, ko sem že TRIBUNO tako vzpodbudno zafural. Od vseh Slovencev je ostal samo še *Botteri*, da jo potaplja naprej. Poleg tega sem od vas pričakoval vsaj kakšno medaljo, priznanje, našitek ali šibrc v hrbet, vsaj nekaj, ne pa, da si razdelite oblast, ne da bi poskrbeli za to, da bi do korita prišli tudi tisti, ki smo sicer že prenažrti, smo pa nanj navajeni. Mislim, da je zajebavanje z moje strani dovolj.

Danes smo končali s predavanji in tako imam več časa. Izpitov namreč še ni, masovno pa se bodo zvrstili prihodnji teden. Na Univerzi je predpisan teden, ko se zgodijo vsi končni izpiti. Takrat so vsi študentje po malem blazni in skrokani. Kvocienit žurk v bloku je padel na ničlo. Ker izpiti ni mogoče ponavljati, negativna ocena pa se ti šteje v povprečje. Študentska vlada, kot vidite, za študenta ni naredila kaj prida. V času volitev je tekla blazna kampanja. Vsi kandidati so imeli rdeče kravate, modre obleke in gručo brucev, ki so naokrog lepili plakate z njihovimi programi in slikami. Zmagal je najneumnejši kandidat. Od 25.000 glasov jih je dobil 112, natanko toliko, kot jih je pridelal nasprotnik. Toda slednji je odstopil. V zameno je dobil funkcijo v študentski vladi. Tako so študenti dobili butca. Glavna zadeva med ameriški študenti je šolnina, drugo je vpliv na »board of trustees«, ki odločajo o vseh pomembnih zadevah na univerzi, nato pa sledijo praktične zadeve (parkiranje za študente, varnost v kampusu ipd.). Najbolj simpatičen med kandidati je ponudil program v tem vrstnem redu. Na prvo mesto je postavil politično kampanjo zoper vlado. Le-ta ima resne namene, da zniža prispevke univerzi, zaradi česar se bi povešale šolnine. Ta tip je izpadel prvi. Zmagovalec v svojem programu obljublja, da bo poskrbel za to, da se bodo pričeli pogovarjati o parkirščih za študente, o prioriteta študentov pri nakupu vstopnic za nogometne tekme, o varnosti in na koncu še za vse ostalo. Glede na to, da ga je izvolilo 112 od 25.000 ljudi, ste lahko kar zadovoljni. Imate 15.000 rednih študentov, od katerih jih polovica ne vidi svoje fakultete. To je v nasprotju s tukajšnjim kampusom, kjer so same mlade, debele riti v kratkih hlačah, s knjigami v žakljih in s hamburgerji v ustih. Študentska vlada ni študentom ničesar zrihtala, zato pa so jim univerzitetne organizacije zrihtale to, kar lahko preberete na drugi strani.

Čeprav o stafeti ne vem ničesar, se mi zdi, da nihče od alpinistov ni bil toliko pošten, da bi jo zabrisal z vrha dol, mimo dolge nemške v črni graben. Škoda. Cel svet bi se lahko zabaval nad reševalno akcijo, s katero bi vlekli ven ubogo, kompromitirano črepinjo. Zato pa vem, kakšen je bil vaš političen program. Če bi rekel, da je bil dober, bi povedal prav toliko kot če bi rekel, da si lep. Zlagal se ne bi, pa tudi povedal ne bi ničesar. Ker sem bral samo kratko poročilo v Delu, se vzdržujem komentarja. Razumeti morate, da sem v tem času postal tudi politično frigidan (žal začasno). Včasih pa me le prevzame kakšna domislica, ki vam jih bom v nadaljevanju serviral. Vi jih ob pivu prežvečite, če ne bo kaj drugega.

1. Tradicija: natiskati morate plakate predsedstva, kot to počno za politbiro v SZ.

Od OO ZSMS zahtevajte, da jih obesijo v svoje pisarne in v vsak javen študentski prostor. Pod vsako sliko mora biti napisano ime, naslov, telefonska številka in zadolžitev. Do takrat si nabavite kombinezone in gumijaste škornje, da boste lahko suhih nog brodili skozi potoke krvi, ki jih bo ljudstvo pripravljeno pretočiti za vas.

2. K tradiciji spada tudi dan študentske košarice in sekirice. To je pomemben običaj, ki je med ljubljanskimi študenti v veljavi že celo leto. Ta dan določite tako, da boste o njem sprejeli »zakone! Predlagam, da ga določite mimo vseh političnih in religioznih praznikov in da se pri tem ozirate na naravne pojave (mlaj, polna luna, pomlad, 1., 2., 3. teden pomladi, ...).

3. Darovati je treba tako, kot so to počeli vaši predniki in ne tako, kot to počnemo mi. Namesto teleta ali ovce zakoljemo ali zapremo kakšnega intelektualca. Peči vola in ga tudi pojedite, to je vodilen cvrn za mladino na prestopu pomladi v poletje.

II. poglavje

4. Dvigovanje prestiža: javno zahtevajte, da vam izvršni svet (ali kakšna druga republiška oz. zvezna institucija) odstopi rabljen črn mercedes. Pomembno je, da ga uradno in javno fehtate. Če ga dobite, ga bomo že prebarvali. MERDO ACTION! HITNO! In povsem resno. Zanima me, kakšen bo odgovor.

5. Domislice za študente:

– osnovna zadeva: javna zahteva po opravičilu plačevanja carine na uvoz PC (osebnih računalnikov) za vsakega študenta ljubljanske univerze.

Kako to doseči? Trenutno imam v glavi dva načina:

– konkreten je ta, da študentje plačajo carino pri prenosu PC čez mejo, denar pa se jim kasneje povrne od: Izobraževalne skupnosti, federacije, iz republiškega budžeta;

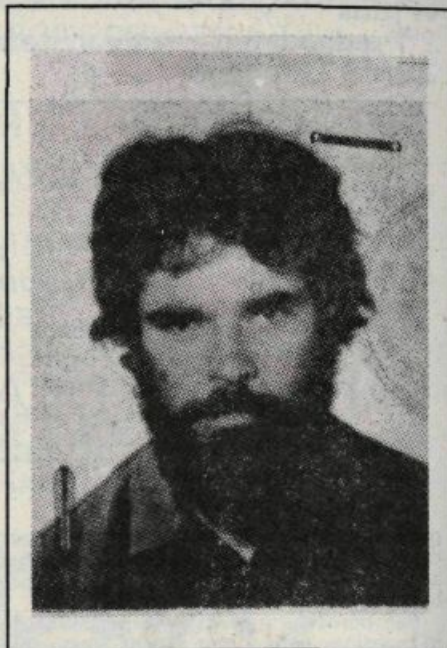
– dolgoročen: sprejeti je treba interventni zakon o posebnem statusu univerze. Vse članice Univerze (inštituti, fakultete, študenti in profesorji) bi morale biti oproščene carine, pa če uvažajo vse, od salame do ceglov. Ludo, kaj?

Vsekakor bi morali iz tega narediti big issue. Če so ljudje pripravljeni iz lastnega žepa plačati informacijsko strukturo, ki bi jo morala zagotoviti država skozi šole in pošto, potem ni PRA-VIČNO, da jih država za ta patriotizem ocarini.

6. Ob koncu predavanj in v času izpitnih rokov najdite svetel prostor, vanj postavite mize, naizčajte Emono, da skuha kavo in poskrbite, da bo v tem prostoru blazen mir. Vsi, ki bodo v njem študirali, morajo dobiti same petice. Kot pogoj za vstop v tak prostor zahtevajte, da študent prinese s sabo izvod TRIBUNE in tako izkaže svojo solidarnost ter pripadnost skupnosti. Ne pozabite poskrbeti za to, da bo v prostoru veliko šilčkov. Če šilčkov manjka, ljudje bezljajo naokrog in si jih izposojajo.

7. Vzpostaviti bi bilo treba TRG stanovanj in študentskih potrebščin. UK bi morala tiskati tedenski časopis, namenjen zgolj malim oglašom in reklamnim obvestilom. To zahteva, da bi nekdo od ljudi, ki vlečejo plačo, npr. *Bricman*, dvigoval telefone, zapisoval oglase, izdajal in distribuiral časopis.

UK bi morala tudi posredovati na področju oddajanja stanovanj. Ustanoviti bi bilo treba klub, sekcijo, urad ali agencijo, ki bi posredovala med študenti in rentorji stanovanj. Študenti

bi bili motivirani zato, ker se ne znajdejo in ker je obstoječi trg nepopolen. Rentorjem bi jamčili, da jim ne bo treba plačati davkov, urejali bi jim podnajemne pogodbe (v pogodbi bi se navedlo, za koliko časa in pod kakšnimi pogoji bi se določeno stanovanje oddalo, ipd.). Takšna agencija bi morala od rentorjev pobirati 1–5 %, poskrbela pa bi za kategorizacijo sob oz. stanovanj. Pri tem bi morali fiksirati minimalne standarde.

8. Pričnite z biciklistično kulturo. Uvedite dan študentskega bicikla. To bi bila lahka parada nemogočih biciklov, razstava varnostnih sistemov (kako obvarovati bicikel pred krajo), kolesarski sejum. Novim kolesarjem predlagajte, da ustanovijo sindikat, študentsko servisno delavnico in izposojevalnico čez poletje. Študenti bi lahko oddajali svoja kolesa debelim Švabom, *Gračo* ali UK pa bi jih lahko kegljali s ceste.

9. Poimenovanje univerze: poimenovati jo po mestu, republiki in ne po politiku. Tako npr.: *Univerza Slovenije*, *Šišenski College* ali kaj bolj patriotskega.

10. *Speakers corner*: čim prej! Potrebno je samo oddati prijavo na policijo in v njej povedati, da bodo ljudje komentirali osebne in družbene probleme od 2.00 do 8.00 p. m. Zagotoviti morate, da se bo govorilo v knjižnem jeziku. Na začetku bodo debelo gledali in bodo živčni, če pa boste to počeli vsak teden, lahko to postane del tradicije NOB in ustavne ureditve. Predlagam *Leninov park*, *Marx in Engels*ov je preveč simetričen, da bi v njem res lahko našli kaj za špikerje.

11. Do sem ste verjetno popili že ogromno piva. Če ne gre drugače, izdelajte svojo prvo študentsko petletko in jo tiskajte. Če bo ilustrirana, bo večji hit kot so bili kongresni dokumenti.

Predvsem pa se ne sekirajte zaradi dogodkov. Tukaj nihče ne jebe ne vas in žal tudi Jugoslavije ne. Ne več.

ANDREJ RUS

Ali ste že kdaj slišali, da se turistična potovanja v tujino plačujejo v devizah. *Student-ski list* poroča, kako so sodelavci agencije **CROATIA-EX-PRES** nategnili zagrebške študentke pedagogije. Potovanje na Češko so jim zaračunali 10.000 dinarjev in 85 DM. Po prehodu meje je marke pobral Čeh, ki se je predstavil za predstavnika tamkajšnje agencije **CEDOK** in ki ga potem niso več videli. Izvedeli so, da bodo namesto v dogovorjenem hotelu spali v hotelu-ladji sumljive kvalitete in to eno noč, namesto polnega da imajo namesto polpenzion. Študentke je iz najhujšega izvel kel jugoslovanski ambasador v Pragi.

KURBJ

Partija je ohranila prisebnost duha, piše *Mladost*. V preteklem četrtletju ni podlegla pritiskom meščanske desnice, naj odpre javno razpravo o poreklu sredstev, s katerimi je nakupljenih tistih nekaj tisoč službenih avtomobilov (mercedes, senator, CX-ov – ki drugače tvorijo svetlo trojico mestnega svetaškega prometa funkcionarskega podlegla pritiskov). Tudi ni podlegla lukom določenega števila lumpenproletarcev, ki jih je, kobjagi osebno, zanimalo, zakaj si kljub interventnemu zakonu delavci v federaciji lahko višajo plače, v republikah in pokrajinah pa ne.

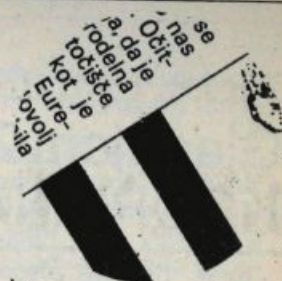
Toda to ostro kampanjo proti ZK je prekinil kdo drug kot dr. Stipe. Na vprašanje, zakaj določeno število poročevalcev ni dobilo akreditivov za spremljanje zveznega »plenuma« in če je razlog za to premajhno število mest v zvezni skupščini, zakaj tega zbora niso pripravili v Sava centru, je Suvar odgovoril, da bi najem Sava centra stal CK nekajkrat dražje, kot je stala skupščinska dvorana.

v evropski... ki si...
To pisanje... je sicer...
Fati... ekspl... tekstu...
Erdoc izred... daljnem pomoga...
prizorov so v... daljnem pomoga...
kah, ki so v... daljnem pomoga...
različno... Kapan... prav tam... st...
Abraham... plaque... prav tam...
The porno...
Prav tam...

n: PORNOČ

Mladost v zadnji številki navaja nekaj zanimivih razmišljanj z nedavnih ideoloških plenumov. Izjave Živorada Minovoča zaradi jasnosti ne prevajamo: »...mno go šta danas hoće da nas odvuče levo ili desno, iako ceo sadašnji idejni omnibus, zajedno sa građanskom desnicom, nacionalizmom i dogmatizmom, predstavlja desnicu, u koju spada čak i sve ono, što naizgled hoće da se predstavi kao levo.«

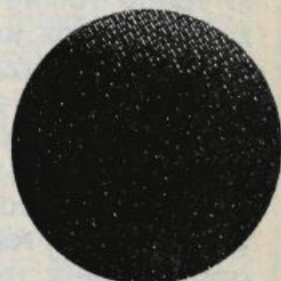

V Zagrebu se panično prijavljajo na začetek *Univerziade*. Nekateri so pri tem izgubili vse kriterije in tako smo lahko v *Poletu* prebrali, da je na enem številnih sestankov nekdo predlagal, da bi bilo treba v času prireditve organizirati patrola, ki bi z avtomobili krožile po mestu in pobirale klateže, prostitutke, alkoholike in – invalide.

dpredsednika
ET, študent 4.

ekretarja – GASF
KO, študent 4.
mednarodna

Novozgrajeni hotel Labina v Gracu pri Splitu, visoke B kategorije in reprezentančnega videza, ima čez 800 postelj, toda eno samo telefonsko linijo. Direktor delovne organizacije pravi, da ni pomagalo niti, da je on osebno zagrosil Medobčinski komite ZK Hrvatske za Dalmacijo, naj intervenira pri PTT, piše *Student*.

V katastrskih knjigah občine Peć so nekateri objekti pravoslavne veroizpovedi vpisani kot lastnina muslimanske verske organizacije. Komisija OK SK v Peći je ugotovila, da je za napako odgovoren računalnik.

Nikoli ne bomo doumeli, da glavne nevarnosti ne predstavljajo razni nacionalizmi, temveč tehnološka nepismenost, komentira *Student*.

Glasujem ZA – prisilno upravo! KOORDINACIJA NIMA KLOBUKA

Torek, 19. maja zvečer, nekaj ur po maratonskem sestanku... Česa? Zagata. Kljub nasprotnemu prepričevanju ne vem, na kakšnem sestanku sem predsedel ves dan. Upam, da bom to lahko razbral iz zapisnika. Robert hoče tekst za Tribuno. »Vsaj kronologijo,« pravi. »Ti si bil ves čas noter. Ti najboljše veš.« (?)

Zdi se mi, da od tistega dne, ko je predsedstvo UK ZSMS sprejelo dva, za nadaljnji razvoj dogodkov bržčas odločilna sklepa, vem vse manj. Tam, kjer smo pričakovali podporo, je nismo dobili, tam, kjer smo na njo najmanj računali, nam jo ponujajo. Mislim, da smo bili kljub opozorilom z različnih strani vendarle naivni. **Verjeli smo v univerzo in o njej govorili z veliko začetnico. Potem so s te univerze, za katero smo menili, da jo tvorijo tudi študenti, pričeli leteti očitki. Da smo nedemokratični. Da izsiljujemo in provociramo. Da rušimo sistem. Da se ne držimo pravil igre. Da smo neodgovorni.**

Konec minulega tedna nam je nekdo iz univerzitetnih logov rekel: »Fantje, štafeta že, že, toda tokrat ste zadeli v črno.«

S tem sistemom mora biti nekaj hudičevo narobe, če ga zrušita dva sklepa vodstva študentske organizacije.

Prvi sklep: Predsedstvo UK ZSMS predlaga vsem organom in organizacijam, ki vodijo volilne postopke za izvolitev oz. imenovanje rektorja Univerze Edvarda Kardelja, da se zavzamejo za to, da bi rektorja UEK imenovali tudi na osnovi njegovega predloga programa dela. Predloge programov dela morajo pripraviti vsievidentirani kandidati za rektorje UEK.

Drugi sklep: Predsedstvo UK ZSMS nasprotuje vsakršnemu izbiranju rektorja, utemeljenem ali opravičevanem z uporabo tega ali onega »ključa«. Edini »ključ« za izbiro rektorja so znanje, strokovnost in kvalificiranost kandidata (kandidatov).

Sprejeli smo, napisali in odposlali. Naslovi? Predsedstvo RK SZDL, univerzitetni svet UEK, rektorat UEK, kadrovska komisija UEK, rektorat Univerze v Mariboru.

V torek, 12. maja, gostimo na predsedstvu predsednika univerzitetnega sveta, Cirila Zlobca. Pozdravi, nasmeški. »Starejši prihajajo k mlajšim.« »Nas je preveč za vašo pisarno.« Razložimo sklepa. To je nujnost. Reforma je pred vrati. Vedeti hočemo, kaj si onje mislijo kandidati za rektorja. Imenovanje rektorja je začetek reforme. Od naših sklepov ne bomo odstopili. Univerzitetni svet sprejema veljavne sklepe z večino glasov v vseh treh zborih. Če kandidat za rektorja, ki ga določi predsedstvo RK SZDL ne bo imel konkretnega programa dela, se o njem ne moremo pogovarjati. Prikimava, odkimava, polemizira, replicira. Pove, da se na SZDL razburjajo zaradi kandidatov, ki jih je evidentiralo predsedstvo UK ZSMS. Zahtevamo takojšen sestanek univerzitetnega sveta. Ni mogoče. **Univerza nima denarja za vabila, za znamke in ovojnice.** Zgrozimo se. Omenimo rdeče številke, nepokrite milijarde. Kaj je počel rektor? Končamo pri idejnem plenumu. Sedeli smo tri ure.

Min se je zavrtel, sestanki se vrstijo.

Sreda, 13. maj. Zjutraj sestanek z delegati študentov v univerzitetnem svetu, ob enih popoldanskih »koordinacijah«, čez celo popoldne se raztegnejo pogovori z evidentiranimi kandidati za rektorja.

Koordinacijski odbor za kadrovska vprašanja, »koordinacija«. Še ena od mnogih. Prisotna sva dva, da nama bo lažje. Sestanemo se na rektoratu. Nekaj ljudi. Rektor, glavni tajnik, predsednik univerzitetnega sveta, predsednik partije, sindikata, kadrovske, ... Hočejo ožji izbor med evidentiranimi kandidati. Po ustnih informacijah naj bi nekdo kandidaturu umaknil. »Ni res«, pravi nekdo. »Še kandidira. Danes se bo pogovarjal s študenti.« Zgrozim se. Kako je mogoče, da hočejo na osnovi ustnih informacij izbrisati človeka s spiska? Kdo smo sploh mi, od kod nam pravica, da delamo ožji izbor. Kdo so tisti, ki so 29. aprila naredili ožji izbor in pri tem »pozabili« povabiti študente? Povem za predloge predsedstva UK ZSMS. Protestiram proti »koordinaciji«.

»Koordinacija« je neformalno telo. Nihče je ni izvolil, ne vodi zapisnikov, nima klobuka, da bi se odkrila, če bi jo kdo kaj vprašal, ima pa veliko moč. Na sestankih »koordinacije« se študentje ne bomo pogovarjali. Naše predloge in

evidentirane kandidate naj obravnava kadrovska komisija. Zahtevam takojšen sklic univerzitetnega sveta. Ne. Sklic izredne seje sveta bi pomenil priznanje, da je na univerzi izredno stanje. Zamislil sem se. Ali morda po vsem tem, kar sem slišal in doživel, ni izrednega stanja. Kdo se slepi? Za kaj gre, če ni denarja za pošto? Ali je to normalno stanje? Prepričani. Očitki letijo. Da se sestajamo samo s študentskimi delegati. Strmim, sam pri sebi ponavljam tisto, kar so nam očitali. Prekršek je, če se v delegatskem sistemu sestaneš s svojimi delegati. Nekateri med nami so strokovnjaki za ustavno pravo. Nič. Študentska organizacija se pogovarja z evidentiranimi kandidati, jih prosi za programe. To bi morala storiti tudi sindikat in partija. Drži. Vraščujem, zakaj tega ne počenta, če se tega zavedajo vsi prisotni. Odgovora nisem dobil. Tudi na tem sestanku sva z Gorazdom sedela tri ure.

»Doma«, na predsedstvu zatečem kolega. Pogovarjajo se z evidentiranimi kandidati. Zelo preprosto, prijetno je. Ni obtožb, ni očitkov. Gosti izjavljajo, da jih nihče doslej ni nič vprašal. Da je mladi na prva. Govorijo o svojih fakultetah, o problemih, o reformi, o sfevdalizirani univerzi, o njeni administraciji. Petdeset jih dela tam. Petdeset. Spomnim se na vrste študentov pred referati na svoji fakulteti. Petdeset jih je samo na univerzi, na Trgu osvoboditve. Dogovorimo se za programe. Rok je en teden. Ni nam prav, da kandidate preganjamo. Opravičujemo se, toda ... Zadovoljni smo. Zdi se nam, da smo z razgovori dosegli nekaj velikega.

V četrtek, 14. je posvet predsednikov osnovnih organizacij. Dobim vabilo za sestanek na univerzi. Pobesnim. Z Gorazdom sva zahtevala sejo kadrovske komisije v navzočnosti predstavnikov rektorata, študentov, partije in sindikata. Sklicujejo razširjeno sejo vseh naštetih, na katero so vabljeni tudi člani kadrovske. In pristavijo: gre za demokratizacijo volilnih postopkov. To ni mogoče, to ni res. V resnici sva z Gorazdom na »koordinaciji« takšno udeležbo izsilila, ker se nisva bila pripravljena pogovarjati sama, ker sva zahtevala javnost. Demokratizacija!!! Demokratizacija je neke druge. Prične se pri programih, pri JAVNI razpavi o njih. Odločimo se. Za jutri bomo telegramske sklicali tiskovno konferenco.

Petek, 15. Ob 10.00 pridejo novinarji. Odprem konferenco. Ugotovim, da o postopkih za izvolitev vodstva univerze javnost doslej ni bila obveščena in obžalujem, ker moramo javnost o tem obveščati študenti. Naštejem kandidate za

rektorja: Bavdek, Kavčič, Kristan, Leskovar, Likar, Močnik, Šumi. Predstavim naše predloge, stališča, zahteve. Končamo v eni uri.

V torek ob devetih se prične maratonska seja kadrovske komisije v razširjeni sestavi, oziroma seja razširjene sestave s kadrovsko komisijo. Dobimo zapis (!) razgovora na »koordinaciji« in ugotovimo, da so bistveni deli tega razgovora izpuščeni. Doživimo presenečenje. Zvemo namreč, da so bili predlogi predsedstva UK ZSMS na sestanku »koordinacije« sprejeti (?). Vsi? Vsi. Z olajšanjem predlagam, da naše predloge sprejme kadrovska komisija kot stalno delovno telo univerzitetnega sveta. Ne, jih ne more, ker to ni v njeni pristojnosti. Povprašam po poslovníku o delu komisije. Ne obstaja. Zahtevamo, da prenese kadrovska naše predloge kot pobudo univerzitetnemu svetu. Zahteva je sprejeta brez formalnega preverjanja. Kadrovska namreč sprejema sklepe brez dviga rok. Pojavljajo se glasovi, ki podpirajo naše predloge po programih dela. Še več. Predsednik univerzitetnega komiteja se zavzema za več kandidatov za eno funkcijo. Zazdi se mi, da smo dobili vojno. Ugotovim, da lahko v eni uri sejo zaključimo. Ni mogoče. Narediti moramo ožji izbor med evidentiranimi kandidati za rektorja in prorektorje. Ne sprašujem več, ali je krčenje evidentiranih kandidatov v pristojnosti kadrovske komisije. Samo opomnim, da moramo pri kakršnemkoli izboru upoštevati programe dela kandidatov, le-teh pa še nimamo. Vname se prepir. Zavlačujemo postopek, »odstopamo od dogovorjenega«. Gorazd zapusti sejo in odhiti po frekvenco. Spomnim se svojega praznega indeksa in preklinjam. Tokrat UK ZSMS. Izjavim, da brez programov dela in brez javne predstavitve programov dela, študentje pri ožjem izboru ne bodo sodelovali. Samotu popustijo živci. Pordeči in zavpije, da univerza ni prav nič storila za javno predstavitev in obravnavo kandidatov. Dlani me zasrbijo. Ima me, da bi zaploskal, vendar si roke zaposlim s tem, da pričnem zlagati papirje v torbo. Na koncu se dogovorimo, da se ponovno sestanemo 27. maja, to je po javni tribuni v študentskem naselju. 29. maja je seja univerzitetnega sveta. (?)

Po maratону je – tako kot zmeraj mogoče slišati to in ono. Za vogali, med vrati, med stiskom rok. Zakaj ljudje ne govorijo javno?

Razmišljam o zadnjih desetih dneh. O sporih, prepirih, o razcepljenosti univerze, o lobbyjih, o interventnih zakonih, blokiranih računih in rdečih številkah. O nenapovedanem odpadanju predavanj, vaj, seminarjev, o prenatrpanih urnikih, slabih skriptah, o predmetih, ki poneumljajo. Spominjam se vročice ob vpisnih dneh, obsežnih formularjev in zadržanih referentk. Pomilujembodočega rektorja in njegove sodelavce. Sam bi na univerzo uvedel prisilno upravo, Šuvar pa bi najbrž pripeljal »četitno vojakov«. Tudi prav?

Miran Lesjak

KRITERIJI ZA VOLITVE REKTORJA

1. Sposoben s svojim znanjem, razgledanostjo, izkušnjami, ustvarjalno prispevati k uresničevanju družbenih smotrov usmerjenega izobraževanja in znanstveno raziskovalnega dela; izhajajoč pri tem iz potreb združenega dela, družbenega razvoja in vsehstranskega razvoja osebnosti v socialistični samoupravni družbi.
2. Zgleden po svojem pedagoškem in raziskovalnem delu in ima družbeni ugled.
3. Aktiven in ustvarjalen v uveljavljanju samoupravnih socialističnih odnosov, s posebnim poudarkom na samoupravnem organiziranju visokega šolstva.
4. Sposoben voditi in organizirati dejavnost univerze kot skupnosti njenih članic, glede na vlogo in nalogo univerze, določene s samoupravnim sporazumom o združitvi z univerzo in s statutom univerze.
5. Da je s svojim dosedanjim strokovnim in družbenopolitičnim delom pokazal ustvarjalno aktivnost pri razvoju visokega šolstva.
6. Sposoben ustvarjalno prispevati k uresničevanju razvojnih in stabilizacijskih usmeritev, družbenoekonomskih, delegatskih in drugih samoupravnih odnosov v družbi in h krepitvi povezovanja visokega šolstva z ostalimi deli združenega dela.

KRITERIJI ZA VOLITVE PROREKTORJEV

V osnovi veljajo zanje enaki kriteriji kot za rektorja, s tem da je potrebno upoštevati delitev dela med njimi, tako da vsak od njih obvlada določeno področje, s čimer se zagotavlja kontinuiteta dela in ustrezno angažiranje univerze na posameznih področjih dela univerze in njenih članic.

Ta področja so: vzgojnoizobraževalna in znanstveno-raziskovalna dejavnost; planiranje in finančno gospodarska dejavnost; študentski standard in prostorski razvoj univerze; kadrovske zadeve, SLO in DSZ, med-

narodno sodelovanje, sodelovanje z drugimi univerzami doma in v tujini.

Pri kandidiranju prorektorjev velja upoštevati ustrezno zastopanost VDO (fakultet, akademij, visoke in višjih šol), vendar bi moralo biti osnovno vodilo usposobljenost kandidatov za spremljanje in usmerjanje določenih delovnih področij.

Ljubljana, februar 1981

IZ STATUTA UEK

21. člen

Odločitve univerzitetnega sveta so sprejete, če jih sprejme v enakem besedilu večina delegatov delavcev, in večina delegatov študentov, v zadevah posebnega družbenega pomena pa tudi večina delegatov družbene skupnosti.

Glasovanje na seji univerzitetnega sveta je praviloma javno.

Ce odločitve ne sprejmejo v enakem besedilu vse tri skupine delegatov, se izvede postopek usklajevanja.

Usklajevanje opravi komisija, v katero imenuje vsaka skupina delegatov po dva člana.

Komisija začne z delom takoj po imenovanju in praviloma še na isti seji poroča univerzitetnemu svetu o svojem delu in mu predloži usklajen predlog rešitve spornega vprašanja.

Ce se v komisiji ne sporazumejo, ali če posamezne skupine delegatov v univerzitetnem svetu ne sprejmejo predlagane sporazumne rešitve komisije, se sporno vprašanje odloži z dnevnega reda. Ce bi zaradi tega utegnili nastati posebna družbena škoda, obvesti rektor ali katera koli skupina delegatov v svetu, pristojno skupščino družbenopolitične skupnosti.

PRIPIS UREDNIŠTVA !

V tej številki objavljamo prva dva programa, ki smo ju dobili od kandidatov za rektorja. V prihodnji številki bomo objavili še preostale.

Rastko Močnik

PROGRAM EVIDENTIRANEGA KANDIDATA
ZA REKTORJA LJUBLJANSKE UNIVERZE

Osnovni program*

Prihodnje rektorsko mandatno obdobje bo lahko izjemno pomembno: ne le zaradi odločitev, ki naj bi jih v tem času sprejeli, pač pa zlasti zaradi vrste ugodnih okoliščin, ki ustvarjajo možnost, da bodo te odločitve lahko zares kako-vostne in da bodo univerzo postavile v položaj, da bo lahko opravljala pomembne naloge, o katerih se pravkar ustvarja zelo širok konsensus.

Na univerzi že obstaja precej široko, čeprav nemara ne zadosti opazno soglasje o spremembah, ki bodo okrepile univerzo in zlasti njen položaj v družbi. Najširša demokratična javnost, katere glasnik so v zadnjem času postala zlasti družbena gibanja, v politični sferi za ZSMS, podpira osnovne prvine tega notranjega univerzitetnega soglasja in celo z večjo ostrino postavlja ustrezne zahteve in projekte. Prevladujoči tok vladajoče politike se močno zaveda odločilne vloge univerze v družbenih preobrazbah, postavlja pred univerzo jasne zahteve in je pripravljen zagotoviti ustrezne, zlasti denarne pogoje za opravljanje teh nalog.

Splošni položaj je zato prav izjemno ugoden, kar v veliki meri olajšuje sestavljanje pričujočega programa: njegova naloga je, da evidentira pozitivne procese, ki že potekajo na univerzi in v družbi, jih strne in predlaga nekaj preprostih, hitro uresničljivih in pragmatično naravnanih ukrepov, ki bodo spodbudili procese notranje univerzitetne prenove in zagotovili splošne družbene pogoje za nje.

1. Avtonomija univerze in univerzitetna samouprava

Splošni pogoj, da lahko univerza opravlja svojo vlogo, je ta, da se ji navzven zagotovi avtonomija, navznoter

* Pričujoči program izhaja iz posvetovanj na predsedstvu UK ZSMS, s predstavniki osnovnih organizacij ZSMS na fakultetah, akademijah in s predstavniki družbenih gibanj; le v zelo majhni meri se je evidentirani kandidat posvetoval z univerzitetnimi učitelji in njihovimi predstavniki; upošteval pa je njihova objavljena in javno izražena stališča. Zato »osnovni program« predstavljata zlasti bazo, ki je kandidata evidentirala; na njegovi podlagi se bo evidentirani kandidat posvetoval še z univerzitetnimi učitelji in predstavniki raznih univerzitetnih ustanov ter tako sestavil »univerzitetni program«, katerega namen je zastopati skupne interese univerze.

pa se uveljavi načelo samouprave. Univerza je skupnost učiteljev, študentov in študentov in drugih univerzitetnih delavcev, katere glavno razmerje navzven je razmerje do suverena. Ohraniti je torej treba tridomno sestavo univerzitetnega sveta, a člane tretjega doma – predstavnike »družbe« – naj voli predstavnik suverena – skupščina SRS. Na vseh nižjih ravneh so ustrezni organi po načelu samouprave sestavljeni dvodomno – iz predstavnikov učiteljev in drugih univerzitetnih delavcev ter iz predstavnikov študentk in študentov. Obnoviti je treba pedagoško-znanstvene svete (zbore) z nekdanjimi ali smiselno razširjenimi kompetencami.

Ključ do resnične avtonomije, pa tudi do učinkovite organizacije univerzitetnega dela je finančna samostojnost. Univerzi je treba zagotoviti neodvisen in razmeroma stalen vir dohodkov, s katerimi sama neodvisno razpolaga. Denar za osnovni dejavnosti univerze – prenašanje znanja in produkcijo znanja – je že zdaj »para« – poračunski: nadzor nad njegovo porabo lahko opravlja univerzitetni svet, v splošnih potezih pa seveda tudi skupščina SRS. Gospodarjenje z denarjem pa je treba prepustiti univerzi in njenim sestavnim delom. Ostali viri dohodkov naj se urejajo pogodbeno, ker le to omogoča nadzor, hitrost in enakopraven položaj partnerjev; kot naročniki pogodbenih uslug univerze poleg gospodarskih subjektov lahko nastopajo tudi državni organi, upravne službe ipd. itn.

Zgornje zamisli seveda zahtevajo spremembe v predpisih. Dobro pravno ureditev bi po mojem mnenju zagotovili tako, da bi najprej urejali zadeve z začasnimi univerzitetnimi predpisi, jih pustili, da nekaj časa veljajo, pokažejo svoje prednosti in pomanjkljivosti – in šele na tej podlagi pozneje sprejeli ustrezen zakon, ki bi ureditev določil za daljši čas. Ta strategija je odprta, zlasti pa omogoča smotno porabo energij in onemogoča napake, ki so posledica kampanjskega pristopa.

2. Prenos znanja

V Sloveniji je premalo zaposlenih z visoko izobrazbo. Zato bi morali povečati število diplomantov in bržkone tudi število študentov. V sedanjih razmerah se je treba opreti zlasti na »notranje rezerve«, tj. izboljšati kakovost študija in povečati njegovo učinkovitost. Preprost ukrep v tej smeri je zmanjšanje števila obveznih predmetov in izpitov: ob ena-

kem številu učiteljev, študentkin študentov to takoj ustvari pogoje za kvalitativno izboljšavo.

Ena pomembnih rezerv so t. i. skupni predmeti. Porekod jih je mogoče odpraviti in njihove vsebine vnesti v ustrezne strokovne predmete. Drugje jih je treba zasnovati kot specialistično dopolnitev k osnovnemu strokovnemu študiju. Univerza namreč ni kraj za pridobivanje splošne izobrazbe, to mora opraviti srednja šola, univerza pa lahko nanjo pritiska, da bo to tudi storila. Odpraviti je treba obrambne predmete (SLO in DS), saj so študentke in študenti kot državljani vključeni v ta sistem in ni treba, da bi bili zaradi svojega študentskega statusa diskriminatorno obravnavani.

Namesto sedanjega tako rekoč izključnega poudarka na izpitih je treba uvesti kontinuirane oblike za preverjanje uspešnosti učnega procesa. Pri tem mora dobiti pomembno vlogo samostojno študentsko delo, v višjih letnikih pa vključevanje v raziskovalno delo. Zato je treba učitelje razbremeniti rutinskih opravil in jim omogočiti kvalitetnejše delo s študentkami, študenti, konsultacije, seminarje ipd. Za rutinsko prenašanje osnovnih znanj je treba uvesti institucijo »teaching assistant«.

V veliko večji meri doslej je treba spodbujati individualne študijske programe, tudi med raznimi fakultetami, akademijami ipd. Usmeriti se je treba k temu, da se najboljšim študentom že v času dodiplomskega študija omogoči daljši študij (semester, dva) na drugih jugoslovanskih in tujih univerzah.

Študijske programe je oblikovati in sprejemati na univerzi, zagotoviti, da se hitro spreminjajo in vključujejo najnovejše dosežke, poudariti samostojno študiranje literature, zlasti tuje – in temu ustrezno opremiti univerzitetne knjižnice.

3. Proizvodnja znanja

Za osnovno raziskovalno delo je treba uvesti samostojen in stalen vir financiranja; uvesti prožne oblike za vpeljevanje raziskovalnih projektov; prav tako čim bolj prožno postaviti vključevanje sodelavcev – tudi izmed študentov, znanjih strokovnjakov, članov z drugih univerz, inštitutov itn. Sedanja struktura je preveč okorna in zahteva veliko pisarniškega dela, ki pa ne zagotavlja pravega nadzora. Do zunajuniverzitetnih dejavnikov (gospodarstvo in drugi naročniki) so pogodbena razmerja najenostavnejša in najbolj korektna. – Zlasti

je treba zagotoviti ustrezno financiranje stalnega obnavljanja raziskovalne tehnologije (»hardware«). Pri vključevanju študentov v raziskave je treba rešiti vprašanje njihovih moralnih in materialnih pravic. – Problem Raziskovalnih skupnosti je zelo delikaten, a kaže, da ne omogoča optimalnega planiranja, nadzora in kompetentnosti. Nemara je rešitev v tem, da se celotno vsebinsko odločanje prenese na univerzo in njene dele (da se legalizira sedanje dejansko stanje), kontrolo nad porabo denarja pa zagotovi prek vrednotenja rezultatov. Pri osnovnih raziskavah je to mogoče doseči pravzaprav le na indirektnen način – z vključevanjem na svetovni trg duhovne proizvodnje, notranjo kompetitivnostjo in selekcijo.

4. Vloga univerze v šolskem sistemu

Univerza ni del »enotnega šolskega sistema«, ima pa v njem pomembne funkcije. Zlasti opravlja »pilotsko vlogo« pri določanju vsebine srednješolskih programov in pri razvijanju učnih tehnologij. Zato je treba čimbolj spodbujati neposredno povezavo med srednjimi šolami in univerzo, da se zagotovi sprotno obnavljanje srednješolskih programov z novjšimi dognanji strok – in njihova splošnoizobraževalna usmerjenost za potrebe visokošolskega študija (a tudi kompetentnega opravljanja strokovnih del na ravni srednješolske usposobljenosti). Univerza zato lahko opravlja »razvojno« vlogo v šolskem procesu – njeni specializirani deli pa tudi »svetovalno« vlogo. S tako postavljeno vlogo univerze bi odpadle številne dileme, ki jih je odprl zavrtni predlog zakona o pedagoški službi.

5. Študentke in študenti

Vzpostavitev univerze kot skupnosti učiteljev, delavcev, študentk in študentov bo močno okrepila vlogo in moč študentkin študentov na univerzi. Ta moč je zlasti koristna na tehle področjih: nadzor nad delom učiteljev in sprotne korekcije v učnem procesu; dinamično odzivanje univerze na splošne družbene procese in konflikte; selekcija novih kadrov (asistentov, raziskovalcev ipd.); stalen pritisk na kvaliteto učnega in raziskovalnega dela; selekcija in kompeticija med učitelji na ravni realnega delovnega procesa.

Da bodo študenti lahko opravljali vlogo, ki jim na univerzi gre in ki je bistvena za uspešno delovanje univerze, jim je treba zagotoviti socialno in politično varnost. Socialno varnost zagotavljajo ustrezna denarna sredstva, politično pa avtonomija univerze in načelo samouprave.

Študenti morajo kot člani univerze dobiti neoviran dostop do administrativnih in servisnih uslug univerzitetne ustanove in njenih delov. Če to zahteva okrepitev teh služb, jo je treba izpeljati.

6. Učitelji

Z okrepitevjo ugleda in moči univerzitetnih učiteljev se poveča tudi njihova odgovornost. To je mogoče zagotavljati zlasti indirektno. S tem v zvezi je mogoče takoj uvesti tele ukrepe: okrepiti sodelovanje strokovnjakov, ki so zaposleni zunaj univerze, v univerzitetnem kurikulumu; usmeriti se na pospešeno politiko podeljevanja univerzitetnih habilitacij strokovnjakom, ki sicer ne delajo na univerzi, da se zagotovi vsaj minimalna konkurenca; v čim večjem številu in na čim nižjih ravneh (oddelki, katedre) uvesti ustanovo »gostujočega profesorja«: od tega je več koristi – stiks kvalitativnim vrhom v Jugoslaviji in v svetu, razmeroma ceno pridobivanje najnovejših dosežkov in informacij, prodor v Jugoslavijo in v tujino na ravni, kjer je to najbolj smiselno (recipročnost!), moralni pritisk na kvaliteto dela »domačih« učiteljev, navezava stikov, ki bi omogočili študijskih študentov na drugih univerzah (eventualno tudi pridobivanje denarnih virov za ta študij drugod).

Takoj moramo odpraviti vzvode, ki vsakokratnemu režimu in zunanjim dejavnikom (razni politični ali finančni lobbyji ipd.) omogočajo, da pritiskajo na univerzitetne učitelje ali celo posegajo v univerzitetno politiko (odpraviti merilo »moralno-političnih« kvalifikacij, ustrezno spremeniti volilne postopke za učitelje in za funkcije). Takoj moramo vrniti pravice članov univerze učiteljem (in drugim delavcem), ki so jih v preteklosti iz političnih razlogov pregnali z univerze ali kakorkoli omejili v njihovih pravicah in dejavnostih.

Uvesti moramo status »reaching assistant« (vzporedno na področju produkcije znanja: »research assistant«). Z drugimi besedami: sedanjo akcijo »2000 raziskovalcev« spremniti v stalno ustanovo. S tem bomo zagotovili podiplomskim študentom tistim, ki delajo doktorat, pa niso drugje zaposleni, ustrezen vir dohodkov, hkrati pa izboljšati kvaliteto učnega in raziskovalnega dela. Učni asistenti bi se vključili v učni proces na nižjih ravneh, s tem razbremenili učitelje, študentkam in študentom pa omogočili kvalitetnejše učenje v manjših skupinah, repertitorije in študij po izvorni literaturi. Raziskovalni asi-

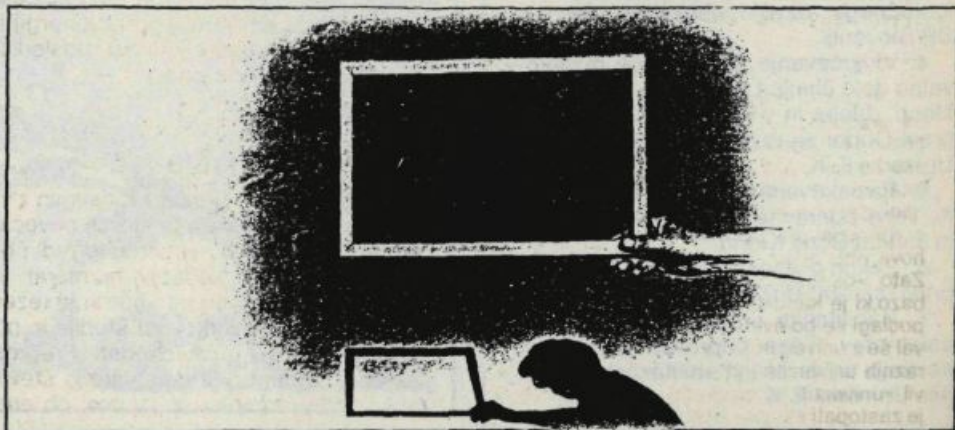
stenti bi pomembno obogatili proizvodnjo znanja, pri tem moramo upoštevati dosedanje dobre in slabe izkušnje (zlasti zahtevo po tesnejši povezavi z gospodarstvom, po okrepitev njegovega vpliva na izbor in dejavnost).

7. Reforma univerze

Univerza se nenehno od znotraj reformira, sicer ni univerza. »Reformsko« delo je zato stalno, njegovo bistvo je, da spodbuja in krepi že potekajoče procese notranjega razvoja, sproža nove in odstranja ovire. Kampanje so neuspešne in navadno škodljive.

Neposredno pa bi rektorat moral izpeljati ekspanzijo navznoter in navzven. »Ekspanzija navznoter«: ponovno vključiti Teološko fakulteto v univerzo, njenim študentkam študentom pa zagotoviti status študenta z vsemi pravicami in dolžnostmi. »Ekspanzija navzven«: močno okrepiti izmenjavo z domačimi in tujimi univerzami, vpeljati prakso, da študentke, študenti normalno študirajo na drugih univerzah in se jim ta študij avtomatično prizna na »matični« ustanovi, podoben aranžma lahko velja tudi za sorodne ustanove (raziskovalne inštitute ipd.). Takoj je treba začeti izkoriščati možnosti, ki jih nudi dubrovniški meduniverzitetni center, spodbuditi študentke in študente ter učitelje, da se čim aktivneje udeležujejo tamkajšnjih kurzov, da vabijo tuje predavatelje tudi v Ljubljano itn. Vse to so majhne investicije, ki ob ustrezni vztrajnosti in iznajdljivosti lahko dajo bogate rezultate. Te stike je treba zlasti gojiti na najnižjih ravneh (oddelki, katedre), saj je to najbolj racionalno intudi zagotavlja kvaliteto.

Pričujoči programje nastal na podlagi kolektivnega napora. Zato je še vnaprej odprt za dopolnitve in popravke. Njegovo vodilo je pragmatičnost, enostavnost, rešitev, hitrost in prožnost. Če je splošna usmeritev univerze jasna in uživa zadostno soglasje, zadošča majhno število jasnih predpisov in »pravil igre«, drugo pa je stvar hitrega in odločnega ukrepanja, ki se odziva na splošno stanje na univerzi in njenem okolju.

Miha Likar PROGRAM ZA EVIDENTIRANEGA KANDIDATA ZA REKTORJA UNIVERZE E. K. ZA MANDAT 1987/89

Izobrazba izpolnjuje naravo,
izobrazbo pa izpolnjuje izkustvo.
(Francis Verulamski, 1625)

V mandatnem obdobju dveh let rektor s svojimi sodelavci prorektorji in tajniki Univerze ne more storiti veliko, vendar ne verjamem, da ne more storiti ničesar.

Izkušnje iz preteklega dvoletnega mandata kot prorektor so mi pokazale, da je poglobljena pomanjkljivost v sedanjem delovanju Univerze E. K. razdrobljenost, ki je nasledek spreminjajočih se odnosov in pogledov na vlogo Univerze. Zategadelj menim, da je prva naloga v prihodnjem mandatu krepiti povezanost med članicami. Univerzni svet usmerja splošno politiko in delovanje Univerze, vendar so stališča, ki pridejo do univerznega Sveta pogosto preveč stališča posameznikov in zato neizogibno zožena. Očitno manjka širše pretresanje vprašanj, temu pa lahko pomagamo z oživljanjem pedagoško znanstvenega zbora. Že v dosedanjem mandatu si je rektor prizadeval s posvetovanji z dekani zapolniti to vrzel, v naslednjem mandatu pa predlagam, da se kot posvetovalni organ Univerze E. K. razpravlja na okroglih mizah (svobodnih oblikah pedagoško znanstvenega zbora), ki so odprte za vse, ki ga teme zanimajo.

Zato predlagam, da v tej obliki razpravljamo v dvomesečnih presledkih o naslednjih žgočih temah Univerze E. K.:

1987/88

1. Ocena dosedanjega poteka preobrazbe Univerze. Teze za razpravljanje pripravi Center za razvoj univerze.

2. Samoupravljanje in »pravo« samoupravljanje na Univerzi E. K. Teze pripravi Marksistični center univerze.

3. Tehnološki razvoj in Univerza. Teze povzete iz razprav Programa dolgoročnega razvoja visokega šolstva v SR Sloveniji.

4. Vključevanje študentov v raziskovalno delo članic Univerze E. K. v preteklosti, danes in v prihodnosti. Teze pripravi Odbor za raziskovalno delo Sveta Univerze E. K.

5. Raziskovalni inštituti in Univerza E. K. Teze pripravita Inštitut Jožef Stefan in Inštitut Boris Kidrič.

6. Zakon o visokem šolstvu. Teze pripravi rektorat Univerze E. K.

7. Habilitacija univerznih učiteljev in asistentov. Teze pripravita kadrovska komisija univerze in habilitacijska komisija Univerze E. K.

1988/89

8. Dosežki znanstveno raziskovalnega dela učiteljev in sodelavcev Univerze E. K. Teze pripravi Odbor za raziskovalno delo Sveta Univerze E. K.

9. 2000 mladih raziskovalcev. Teze pripravijo mladi raziskovalci s predstavniki Raziskovalne skupnosti Slovenije.

10. Univerza E. K. v luči univerz SFRJ. Teze pripravi rektorat Univerze E. K.

Predvidevamo, da bi okrogle mize o navedenih temah pomenile pobude za delo samoupravnih organov Univerze in njenih članic, pri čemer naj bi sklepi in pobude bili odsev stremeljenj vseh sodelavcev Univerze, zlasti pa naj bi okrogle mize brez sprenevedanja odkrивale vzroke za odtujevanje univerze od družbenih, gospodarskih in kulturnih tokov našega časa.

Razumljivo je, da lahko rektor ravna le

skladno s Statutom univerze E. K. in razumljivo je, da bo neizogibno opraviti nekaj organizacijskih pomanjkljivosti sedanje poslovodne strukture in strokovnih služb Univerze. Okrepiti je brez odlašanja vlogo glavnega tajnika Univerze, ki naj bi bil pravnik z izkušnjami vodenja univerzne ustanove, pa hkrati nadrobno poznavanje stremeljenj študentov. V rektorjev kolegij je nujno vključiti študenta, ki je najtesneje povezan s predsedstvom UK ZSMS, bodisi kot kooptiranega člana, najbolje pa kot prorektorja-študenta.

Rektor in njegovi sodelavci se bodo v prihodnjem mandatu ravnali po načelu, da ne klečeplazijo pred nikomer, ne pred birokrati, ne pred študenti, da pa ne zapadajo v slepo ulico oporečništva, temveč si nenehno prizadevajo za napredek socialističnega samoupravnega sistema v življenju Univerze.

INTERVJU Z VOJISLAVOM ŠEŠLJEM

dr. Vojislav Šešelj, takoj po »sojenju« Stanetu Dolancu, optimistično zre v prihodnost

Avtor intervjuja se namesto komentarja opravičuje predvsem dr. Vojislavu Šešelju in seveda bravcem, da intervju ne izhaja v celotnem obsegu, temveč nekoliko skrajšan. Naš prostor je pač omejen ...

Besedilo in fotografija
TOMI DROZG

ZAKAJ ŠEŠELJ ?

Vojislav Šešelj je danes fantom. Zgolj ime je tisto, ki zbuja strasti in strahove, ne da bi širša javnost sploh vedela, kdo je on niti kakšno je njegovo delo. Njegove knjige so zaplenjene, njegovi intervjuji prepovedani, ne spuščajo ga na okroglo mizo, ne more dobiti potnega lista itd.

Nihče nima pravice brisati iz zgodovinskega spomina človeka, ki je igral neko družbeno vlogo (Šešelj je bil svoje čase najmlajši doktor znanosti pri nas), pa naj gre za vlogo, ki jo ocenjujemo v dobrem ali slabem pomenu besede, ali v obeh. Nihče tudi nima pravice ustvarjati bajk o človeku, dopustiti, da nepotrjene trditve dobijo široke razsežnosti in hkrati odrekati pravico do besede tistemu, ki ga ta slika prvega prizadeva. Vsem nam je jasna pomembnost tega intervjuja z Vojislavom Šešeljem, kakor tudi politična razsežnost tega dogodka. Vendar odločitev za objavo ali neobjavo ne more temeljiti na nepopolnih dnevno -pragmatičnih vtisih, fantomskih podobah in ocenjevanju strahov... Uredništvo Tribune tudi ne more odločati o pomenu Šešelja na osnovi neobstoječih podatkov in molka o tem človeku. Uredništvo lahko odloča le na osnovi dejstev. Ta so v našem primeru skromna, toda tudi odločilna.

Nehumano, necivilizirano in pod vsakim kulturnim nivojem je tako popolno preziranje človeka. Odgovor na vprašanje " ZAKAJ ŠEŠELJ " bi tukaj moral biti jasen. Ne samo zaradi civilizacijskih norm, pač pa ravno tako zaradi norm, na katere se tako rada sklicuje naša družba. Zaradi vseh nas torej.

Uredništvo Tribune ne more in niti ne želi biti razsodnik Šešeljevega dela in niti razsodnik njegovih idej. In kdo je končno lahko takšen razsodnik, če ne ljudje in zgodovina preko njih? Da pa bi zgodovina lahko izrekala sodbe, ni potrebna samo prisotnost razsodnika, temveč tudi prič in porote in tožilca in javnosti in obrambe — le odprt prostor dialoga je dovolj širok, da lahko nudi vse to in hkrati tisto mesto, ki lahko prepreči prevlado apriornih sodb in neutemeljenih ožigosanj. ..

Po vsem tem je možen še en ugovor objavi. Ali je sedaj pravi trenutek za kaj takega? V primeru Šešelja pa je žal tudi to vprašanje napačno zastavljeno. Ne gre namreč za trenutek, temveč za dobo. Vprašati je torej potrebno tako: ali je doba štiri let dovolj dolga in lahko Šešelja končno pripustimo k besedi?

Odgovor je seveda jasen.

UREDNIŠTVO

SPET BOMO V LETU 1985

Leta 1985 je bil bojkot

Ce ne bi bilo interventnih zakonov Mikuličeve vlade, bi bilo najbrž vse drugače. Tako pa ima Studentski center v Ljubljani v prvem trimesečju letos osem starih milijard izgube. Kar 5 od teh 8 milijard dolguje Študentskemu centru republiška izobraževalna skupnost. Ta pa ima blokirane račune zaradi interventnih zakonov.

Zato tega denarja ne more izplačati Študentskemu centru. To pa pomeni, da bo ŠC moral pritisniti na študente za povečanje stanarin. Delegatska konferenca študentov v Študentskem centru pa ne bo pristala na povišanje, če se ne povišajo štipendije, in ne bo pristala na večji procent povišanja stanarin, kot bo znašal procent povečanja štipendij. Pomlad bo torej v ŠC še vroča.

Financiranje ŠC se, kot kaže, ne da sistemsko urediti tako, da bi zadeva funkcionirala. Ob bojkotu 1985 je bila ena glavnih zahtev študentov, da naj se sistemsko uredi financiranje ŠC. Dokler je ŠC še bil pod prisilno upravo, je stvar lepo tekla, ko pa so letos januarja prisilno upravo ukinili, je ŠC spet v težavah.

Ker stvari očitno ni mogoče urediti znotraj ŠC, kjer ima možnost odločanja, se je delegatska konferenca študentov odločila postaviti zahteve širši družbenopolitični skupnosti.

Na osnovi predhodne obravnave na zborih stanovalcev po posameznih domovih je Delegatska konferenca študentov v ŠC sestavila naslednje zahteve do širše družbenopolitične skupnosti:

1. – Da se izdelata študentska košarica, na osnovi katere bo ugotovljena zmožnost študentov plačevanja materialnih stroškov bivanja in ugotovljen delež, ki naj bi ga družba prispevala k materialnim stroškom bivanja. Predlaga se, da v ceni krije Republiška izobraževalna skupnost SRS še postavko vzdrževanja.

UK ZSMS je izdelala študentsko košarico, iz katere so razvidni življenjski stroški študenta v Ljubljani. Republiška izobraževalna skupnost zdaj pokriva osebne dohodke delavcev in obveznosti iz njih. Oziroma morala bi jih, vendar zaradi blokiranih računov tega ne počne.

– Da se sproti spremljajo in revalorizirajo štipendije.

To omogoča študentom vzdrževati standard vsaj na sedanji ravni, kajti inflacija ga hitro razjeda.

– Da se poveča vloga koordinacije, dvig cen stanarin in prehrane ne sme procentualno preseči dviga štipendij in se pojavi isti čas kot dvig štipendij, če to pogojuje dvig materialnih stroškov.

Koordinacija, KOO za standard študentov je organ, ki usklajuje cene bivanja v študentskih centrih v Ljubljani in Mariboru z dvigom štipendij. Jasno je, da se ob stopnji inflacije, kakršna je v tej deželi, stroški bivanja v ŠC hitro dvigajo in da bodo morali tudi študentje prispevati več. Vendar mora biti študentom zagotovljena določena mera socialne varnosti. Zato pa stanarine ne smejo prekoračiti dviga štipendij.

2. Pri saniranju finančnega poslovanja DE Restavracija predlagamo, da Republiška izobraževalna skupnost SRS krije osebne dohodke in obveznosti iz njih v DE Restavracija (podobno kot v DE Dom). S tem se ukine sedanji način regresiranja, tako da denar, ki je namenjen za štipendije, tudi gre za štipendije in da študentje dejansko sami sebi regresiramo prehrano.

Poslovanje restavracije in razdelilnic hrane Študentskega centra se zdaj financira iz denarja, namenjenega štipendijam. Študentje plačajo samo surovine in energijo za pripravo hrane.

3. Da se v ŠC zgradi večnamenska dvorana za potrebe interesnih dejavnosti vseh študentov Univerze Edvarda Kardelja. Da se zgradi nadomestna gradnja za domove FSPN in Akademski kolegij ter da se reši problem namestitve mladih raziskovalcev z izgradnjo doma za njih (za kar naj nameni sredstva tudi Raziskovalna skupnost SRS).

Interesne dejavnosti študentov, ki so bile včasih v Ljubljani zelo razvite, so danes skoraj povsem zamrle. Študentsko naselje je postalo spalno naselje. Nekoč pa je tu vendarle bilo nekaj življenja. V Študentskem naselju so ob novogradnjah pustili komunalno urejeni prostor za še en stolpič. V njem bi lahko bila tudi večnamenska dvorana, ki bi jo primerno izolirali, da ne bi motila stanovalcev stolpiča. Za vmesno, »tamponsko« zono pa bi lahko v pritličju namestili še prostore uprave, kjer popoldan in zvečer ni nikogar. V sedanje prostore uprave bi lahko namestili prostore za različne interesne dejavnosti.

Sedanji dom FSPN je predviden za potrebe fakultete in družboslovnega centra. Stanovalcem je zato potrebno zagotoviti druge prostore. Problematičen je tudi postdiplomski študij, saj so sedaj mladi raziskovalci nameščeni v domovih skupaj z drugimi študenti. Jasno pa je, da so njihove potrebe in interesi povsem drugačni od na primer kakega bruca.

4. Da bi se v bodoče predstavniki družbenopolitične skupnosti in študentov stanovalcev ŠC sestajali pogosteje (po potrebi) in bi vse nakopičene probleme sprotno reševali po samoupravnih poteh.

Kajti, če si lahko privoščimo komentar, poleg samoupravnih poti obstajajo še druge, običajno uspešnejše, kar je pokazal tudi bojkot 1985.

Denarja ni

Da bi bile te zahteve predstavljene tistim, ki lahko kaj ukreduje, je bil 24. aprila sklican sestanek, ki so se ga udeležili predstavniki Univerze, Študentskega centra, UK in RK ZSMS, občine Ljubljana Vič-Rudnik in predstavniki študentov stanovalcev. Vabljeni so bili tudi predstavniki Republiške izobraževalne skupnosti, ki pa so se sestanku modro izognili.

Pobuda za ta sestanek je nastala že januarja na delegatski konferenci, ko so sprejeli tridesetodstotno povišanje stanarin brez garancije, kdaj bo prišlo do zvišanja štipendij in za koliko se bodo zvišale.

Rezultati sestanka so bili pičli. Odgovor študentskim zahtevam: denarja ni.

Zahteve po novogradnjah za študente so se pokazale za utopične. Slovensko gospodarstvo je menda v takšnem kaosu, da še samo sebe težko vzdržuje. Skratka: denarja ni. Zahteve po novogradnjah so tudi za delegatsko konferenco v podrejenem položaju, dolgoročneje od drugih zahtev. A postaviti jih je vendarle bilo treba. Upajmo, da bo delegatska konferenca vztrajala pri njih.

A tudi dvig stanarin bo težko uskladiti za dvigom štipendij. Predstavnik odbora za štipendije je menil, da bi bilo najprej treba dvigniti stanarino, na osnovi česar bi se lahko dvignile štipendije. Začaran krog! Bojkot 1985 je očitno že pozabljen.

Ker predstavniki Republiške izobraževalne skupnosti na omenjenem sestanku ni bilo, so se predstavniki študentov in Študentskega centra odločili, da se sami povabijo na sestanek k izobraževalni skupnosti. Izvedeli so, kar so že prej vedeli: denarja ni. Izobraževalna skupnost bo ŠC izplačala amortizacijo in revalorizacijo amortizacije za prve tri letošnje mesece. Kako pa bo naprej, je vprašanje, zaradi blokiranih računov izobraževalne skupnosti. Na svoji skupščini bo izobraževalna skupnost sprejela smernice za reševanje obravnavane problematike.

Za mnenje o obravnavani problematiki smo povprašali Matjaža Miklavca, direktorja ŠC: »Želimo, da nam tisto, kar nam pripada po normativih in merilih, tudi dajo. Vemo, da je pomanjkanje sredstev jugoslovanski problem. Tako delavci ŠC kot tudi študentje vemo, da moramo zagotoviti pas, da moramo mi vsi prispevati k stabilizaciji. Želimo pa bi, da nam ta denar pravočasno dajo. Slovenski pregovor pravi: kdor hitro da, dvakrat da.«

Študentski center ima svoje stroške, ki jih mora redno plačevati. Tudi če mu bodo izplačali denar, ki mu pripada za prvo trimesečje, bo inflacija ta denar razvrednotila. ŠC pa mora medtem svoje obveznosti redno plačevati.

Snažilke, ki jih je v ŠC več kot sedemdeset, gotovo niso zadovoljne s plačo, ki

je komaj kaj večja od štipendij študentov, katerim čistijo prostore. Delavci v ŠC bodo hoteli višje plače. In ker ni denarja iz drugih virov, bodo pritiskali na dvig stanarin.

In študentje stanovalci? Predsednik delegatske konference Rajko Leban pravi: »Samo dve alternativni sta. Prva, da se v

juniju dvigneta tako stanarina kot štipendija – za približno enak procent. Druga pa je, da se štipendije na revalorizirajo. Potem študentje dviga stanarin ne bomo mogli sprejeti, ŠC bo zašel v velike finančne težave in spet bomo v letu 1985.«

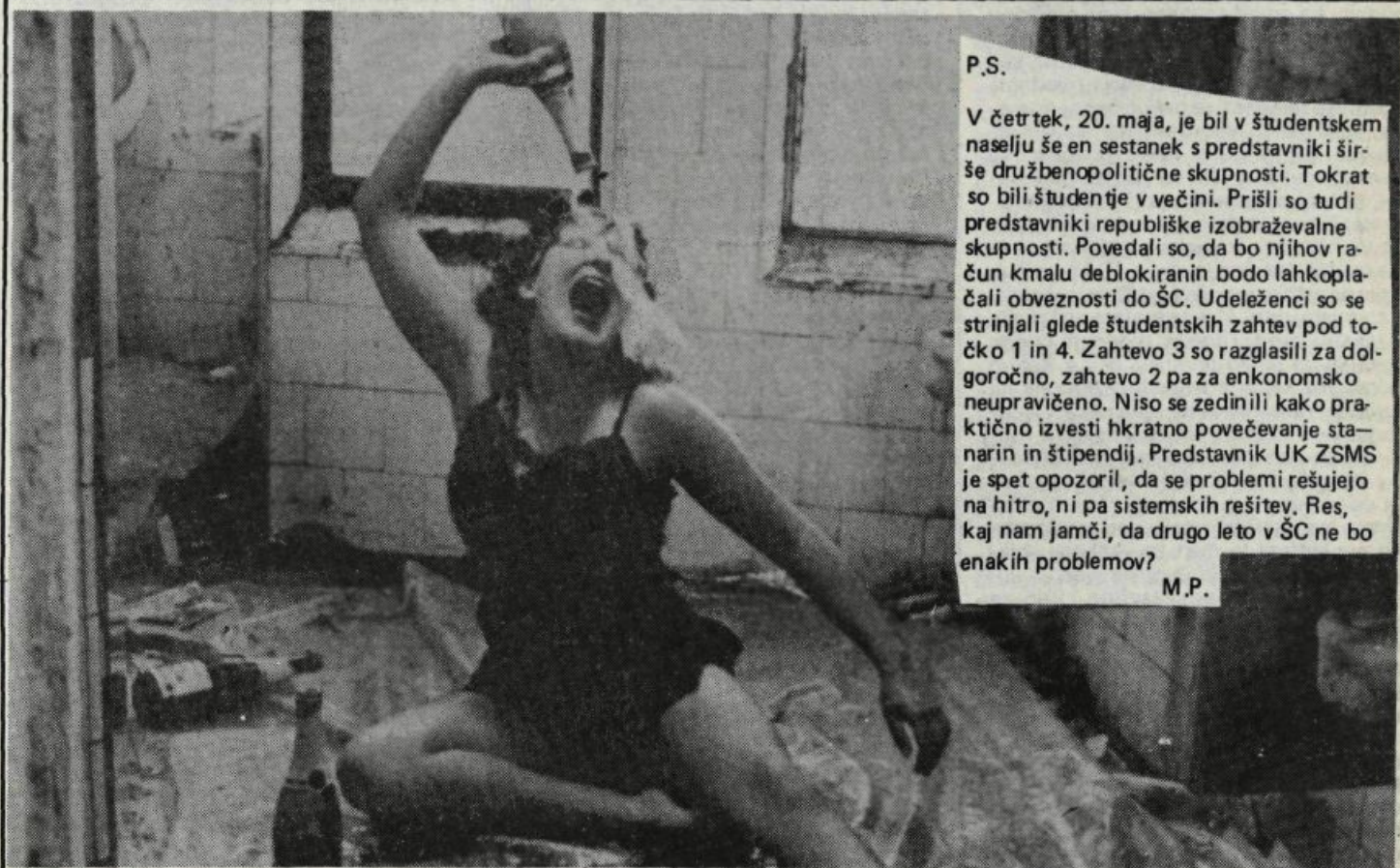
MARKO PEČAUER

ŠTUDENSKA KOŠARICA ZA MESEC APRIL 1987

	moški povpr.	moški min.	ženske povpr.	ženske min.
Obleka in obutev	27.358,33	15.387,50	29.908,33	18.216,67
Hrana - skupaj	38.565,62	34.182,05	30.535,61	29.658,66
– meso	8.631,22	7.501,79	7.477,19	7.501,79
– sadje	2.951,87	1.958,17	2.951,87	1.958,17
– zelenjava	8.763,28	8.385,84	8.175,80	8.385,84
– mleko in mleč. izdel.	4.668,89	4.104,09	4.384,39	4.104,09
– maščobe	1.288,47	1.352,03	1.189,62	1.352,03
– ostalo	12.261,89	10.880,13	6.356,74	6.356,74
Pijača	6.459,50	3.340,75	6.459,50	3.208,33
Cigarete	1.293,33	973,33	586,67	440,00
Higiena	4.269,55	3.942,62	4.208,97	4.196,05
Šolske potrebščine	9.671,67	9.049,17	9.671,67	8.989,17
Razvedrilo + ostalo (vsi ostali stroški)	22.507,83	10.343,92	22.182,83	9.556,42
Skupaj	110.126,00	80.219,00	103.554,00	74.265,00

Povprečna stanarina v domovih ŠC v marcu 1987 znaša 10.310 din.

Naročnik košarice: Predsedstvo UK ZSMS Ljubljana. Študentsko košarico je po uradni metodologiji izračunala Snežana Kurilič, dipl. ekonomist.

P.S.

V četrtek, 20. maja, je bil v študentskem naselju še en sestanek s predstavniki širše družbenopolitične skupnosti. Tokrat so bili študentje v večini. Prišli so tudi predstavniki republiške izobraževalne skupnosti. Povedali so, da bo njihov račun kmalu deblokiranin bodo lahko plačali obveznosti do ŠC. Udeleženci so se strinjali glede študentskih zahtev pod točko 1 in 4. Zahtevo 3 so razglasili za dolgoročno, zahtevo 2 pa za ekonomske neupravičeno. Niso se zedinili kako praktično izvesti hkratno povečevanje stanarin in štipendij. Predstavniki UK ZSMS je spet opozoril, da se problemi rešujejo na hitro, ni pa sistemskih rešitev. Res, kaj nam jamči, da drugo leto v ŠC ne bo enakih problemov?

M.P.

ŠTAFETA NAŠE ŠTAFETE

»Nekatere pomanjkljivosti v pripravah Titove štafete je treba takoj odpraviti. Letošnje priprave za odhod Titove štafete tečejo s polno paro. Vendar se ob vseh pripravah tu in tam odkrivajo pomanjkljivosti, ki jih je nujno potrebno odpraviti.«

»Vjesnik«, 14. 5. 1948, rubrika »Fiskultura i sport«

Tako so pisali nekoč. Situacija s štafeto je danes mnogo slabša. Žal je postala najvažnejša in najdaljša oblika proslave dneva mladosti. Zlet v Beogradu nas vsako leto vsaj preseneti z neko novo neumnostjo in z nedomiselnostjo, štafeta pa je vedno enaka palica falusoidne oblike, ki jo prevažajo v črnih mercedesih, nje no romanje pa je spremljano z vedno enakimi, dolgočasnimi akademijami pionirjev, ki recitirajo in pojejo že zdavnaj presežene pesmi. Čas bi bil, da koncept dneva mladosti odraste, da preneha biti razvajen ljubljencek našega mladinskega vodstva. S takšnim načinom obeleževanja najpomembnejšega praznika jugoslovanske mladine se le-ta žali in omalovažuje ter reducira na amorfno maso, ki na stadionu JNA izvaja mehanične kretnje in (enkrat na leto) teče, kot da ni sposobna na kak kreativnejši način izražati svoje mladosti.

Štafeta mladosti je nekoč nekaj pomenila, ko je 1945. spontano krenila iz Kragujevca kot knjiga s 7000 podpisov pod čestitko tovarišu Titu za rojstni dan, naslednje leto pa jo je sprejela vsa Jugoslavija kot Titovo štafeto. V teh povojnih letih je bilo 7 štafet – iz vsake republike ena in ena iz JNA (zanimivo, da je 1948. iz Bolgarije prav tako krenila ena štafeta – čestitka za rojstni dan). Vse te štafete so krenile 6–10 dni pred Titovim rojstnim dnem, predajali pa so jih tovarišu Titu v Belem dvoru brez kakih posebnih ceremonij na stadionu, razen sprejema na ulicah Beograda. Vesti o štafetah so izhajale v rubriki Fiskultura i sport, nošenje štafete pa je bil eden od pomembnejših telesnokulturnih dogodkov v Jugoslaviji. V tem času zanosa so štafete nosili pod naslovom »Titova štafeta je čast za vsakega mladince in fizikulturnika Jugoslavije«.

V govoru ob prejemu štafete 1946. je tovariš Tito dejal: *»Naša mladina je – že velikokrat sem poudaril – vedno izpolnjevala svoje naloge. Tudi v tem, da ste danes prišli sem, tudi v tej štafeti se izraža ogromna organizatorska sposobnost naše mladine, izraža se vztrajnost naše mladine, izraža se pripravljenost naše mladine za nova dela, za nove napore in naloge, ki bi se lahko postavili pred njo. Prav zaradi tega sem ponosen, ne zaradi sebe, ponosem sem*

na našo deželo, na naše narode, ponosen sem prav tako, kot so ponosni naši narodi, da imajo takšno mladino... Seveda mi starejši čutimo veliko zadovoljstvo, ne čutimo nikakršne zaskrbljenosti za prihodnost naše dežele, ker vemo, da bo takšna mladina, kot je naša, ki je postavila pred sebe visoke cilje in ki je pripravljena izvršiti vse zastavljene naloge, znala tudi ohraniti tisto, za kar smo se borili in bo izgradila takšno bodočnost, o kakršni so naši predniki in naša mladina samo sanjali.«

Ta bodočnost je sedaj. Verjetno 1946. nihče ni niti sanjal, kakšna bo videti današnja štafeta kot izraz vztrajnosti, organizatorskih in kreatorskih sposobnosti mladih. Ni mogoče, da je mladina res tako nekreativna, avtomatizirana, apolitična in nezainteresirana za svojo usodo.

O odnosu preteklosti in sedanjosti štafete Mirjana Kasapović, asistentka na zagrebški politološki fakulteti, bivša mladinska aktivistka in novinarka, pravi:

»Zdi se mi, da je v današnjih pogojih prišlo v zadnjem času, zlasti pa v zadnjem letu ali dveh, do bistvenega prevrednotenja smisla in pomena štafete glede na to, kar je bilo izvirno. Celo v takšni knjigi, kot je Splošna enciklopedija, se lahko vidi, da je bila štafeta ustanovljena 1945. leta, tako da je bila neposredno vezana na Titov rojstni dan in se je imenovala Titova štafeta. Okrog 1957. se je menjalo nekaj malega v razumevanju, pristopu k tej štafeti. Preimenovala se je v štafeto mladosti, vendar ni dvoma, da vse čase Titovega življenja ostaja najneposredneje zvezana z njegovim rojstnim dnevom. Po Titovi smrti, ker taka koncepcija pač nima več smisla, prihaja do bistvenega premika v tem pomenu, da se to štafeto ne samo interpretira, ampak tudi reinterpretira od njenega začetka kot simbol jugoslovanskega patriotizma, skupnosti, bratstva-enotnosti, vsega, kar se imenuje zaželena in pozitivna opredelitev jugoslovanske mladine, kar je bistvena sprememba. Ne vem, zakaj je bilo sploh potrebno obdržati takšno obliko političnega rituala. Tako kot precejšen del drugih ljudi mislim, da je to danes odvečno in ni funkcionalno niti v političnem niti v kulturnem in ne v finančnem smislu in da se celotno izražanje dneva mladosti lahko organizira na kak primernejši in boljši način. Obstoji niz mladinskih institucij, ki jih je mogoče uporabiti, npr. nagrada 7 sečretarjev SKOJ v Zagrebu, ki je na delu jugoslovanskega prostora polanonimna.

Da so argumenti, na katerih je zasnovan obstoječi koncept ob stanovitnih modifikacijah, kot se temu pravi poso-

dabljanju, ohlapni, kaže tudi zelo hitra ustalitev neke prakse v našem političnem obeleževanju. Ko se je poročalo o štafeti v Sloveniji, je bilo rečeno: Danes je bil zbor o ekologiji, o zaposlovanju in v skladu z obeleževanjem dneva mladosti v tej republiki ni bilo tekanja. Ko pa je štafeta prešla mejo, smo imeli spet vse tiste procesije, zastave, madino, ki teka, potuje z ladjami na otoke itd. Torej so argumenti proti obstoječemu konceptu sprejeti za en del države, za drugega pa ne. Vprašanje je, zakaj.

To, da v srcu Evrope na desetine tisočev mladih ljudi, črni mercedesi z zastavami tečejo po deželi tri mesece in da poslušamo iz večera v večer stereotipna, rutinska poročila. Jaz ne vidim nikakršnega smisla, nikakršne funkcionalnosti v vsej tej štafeti, očitno pa so ljudje na odločilnih družbenih pozicijah, ki stvari ocenjujejo drugače. Treba bi jih bilo vprašati, kakšni so njihovi argumenti.«

Eden od njih je vsekakor tudi trenutni predsednik ZSMJ Hashim Rexepi: *»Štafeta mladosti in dan mladosti sta obeležji mlade generacije in v skladu s tem smo sprejeli dolgoročno platformo po javni razpravi, ki dolgoročno usmerja, kako naj se organiziramo naprej kot ZSMJ v čim boljšem in kreativnejšem angažmaju in obeleževanju dneva mladosti in štafete mladosti. Mislim, da ima štafeta kot simbol v sebi mnogo več od vtisa, ki se ustvari prvič ali na vizuelen način o tem. To je privrženost mladih poti socialističnega samoupravljanja, Titovemu delu in angažiranju mladih za uredničevanje svoje vloge v družbi. S tega vidika je štafeta izraz opredelitve mlade generacije do teh osnovnih vrednot in kot takšna se je mlada generacija izrekla za štafeto. Mi si bomo še naprej prizadevali, da se koncept štafete še bolj posodobí, da se obogati z vsemi novimi vsebinami in omogočiti kreativno in ustvarjalno angažiranje mlade generacije. Štafeta se je iz leta v leto menjala v skladu z realnimi interesi mladih. V teh spremembah so nekatere sredine šle naprej, druge pa še vedno iščejo idealne forme.*

Ceprev štafeto identifikiramo z mlado generacijo, vidijo vsi delovni ljudje in državljani v štafeti tudi sebe, svojo pot razvoja in je razumljivo, da vsak od njih želi dati svoj prispevek v izkazovanju svoje opredeljenosti in v vsakodnevnem angažmaju za razvoj naših osnovnih opredelitev. Mislim, da je odnos celotne družbe do štafete na nivoju, pa vendar bo s skupnimi napori in adekvatnim odnosom do mlade generacije adekvatnejši tudi odnos do štafete.«

Raziskovanje Položaj, zavest in ob-

našanje mlade generacije Jugoslavije, napravljeno za potrebe zadnjega kongresa ZSMJ, je pokazalo, da se 47% mladine Jugoslavije strinja z obstoječim konceptom proslave dneva mladosti, s tem da je odstotek bistveno nižji v Sloveniji. V poštev je treba vzeti, da prihod štafete v domači kraj pomeni mnogo več vaški kot pa mestni mladini, ker tam samo takrat čutijo, da za njih skrbi zvezna organizacija. To isto raziskovanje je tudi pokazalo, da ni jugoslovanskega mladince, na čigar mišljenje se često sklicujejo tisti, ki opravičujejo tak dan mladosti. Je samo mladinec na področju Jugoslavije s svojimi raznolikimi interesi.

Tito pa je rekel: »S to štafeto je izraženo zaupanje meni in vsemu delovnemu kolektivu, ki mu pripadam. Tovariši in tovarišice mladinci, želel bi, da bi bil 25. maj vedno praznik naše mladosti, želel bi, da bi bil ta dan športa naše jugoslovanske mladosti, dan fizične in

duhovne smotre. Živela naša mladina! Živeli narodi naše socialistične mladine!«

Kakšna je situacija v Hrvaški? Duško Radović, sekretar RK ZSMH: »Očitno je to, kar nosi štafeta s seboj, še vedno pomembno za ljudstvo, posebej pa še za mlado generacijo. Nismo raziskovali, vendar očitno veliko pomeni, ker smo k aktivnostim, ki smo jih organizirali ob štafeti mladosti, pritegnili mnogo več ljudi kot k nekim drugim aktivnostim, ki smo jih organizirali. Velik del je prišel gotovo sam, drugi pa zaradi svojih obveznosti in zadolžitev v mladinski organizaciji, pa tudi v sistemu, ki ga imajo, so verjetno prejemali zadolžitve, ki se navezujejo na štafeto mladosti. Ne bi rekel, da je vse izključno prostovoljno, očitno pa je tudi, da ni nihče nekoga z nečim posebej prisilil.

En del nosi inercija, tradicija, ki je vezana na štafeto, vendar je že očitno, da je bilo nekaj let nazaj, zlasti v teh novih

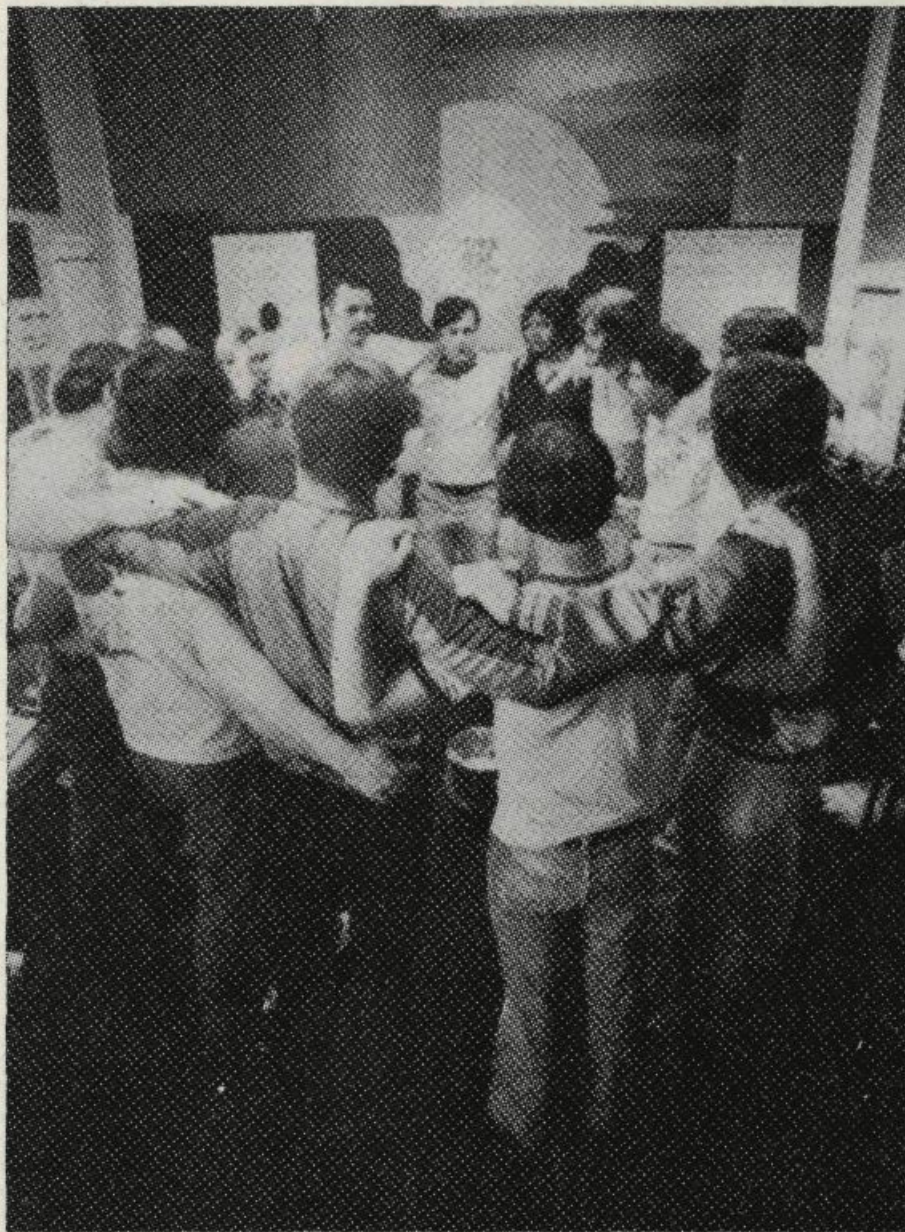
razpravah, mnogo novih vsebin, za katere ne bi rekel, da so inercija, ampak odraz stanja v generaciji, pa tudi v družbi.

Mlada generacija je rekla, da štafeto hoče. Večina je rekla, da jo hoče. Vem zato, ker so imeli vsi, ki so govorili o njej, priložnost reči da ali ne (kdorkoli je hotel v mladinski organizaciji). Vendar v mladinski organizaciji delegati ne izražajo mišljenja svoje baze ravno tako, kot bi bilo treba.

Morali bi preživeti koncepcijo obeleževanja dneva mladosti iz 1984. To pomeni, znatno jo spremeniti, znatno jo posodobiti. Štafeta mladosti v Sloveniji je kompromis med tradicionalnim načinom, ki je bil do sedaj in tega novega, kar spokušamo delati. To smo sprejeli in nismo izvajali. Da bi se koncepcija uresničila, se morajo nujno uresničiti nekateri osnovni predpogoji. Razumljivo je, da se to ne da v takem stanju, kot smo delali do sedaj, da smo čakali do zadnjih dveh mesecev, preden je štafeta krenila, da smo potem skušali spreminjati, da je to nemogoče in da je uresničenje te koncepcije osnova uresničevanja mladinske organizacije na povsem drugačni osnovi.

Gibanje za spremembo ustaljene koncepcije proslave dneva mladosti in štafete je letos posebej močno v Sloveniji. Že veste, kako je, zakaj in zaradi koga je propadel letošnji nastop štafete v Sloveniji (gre seveda za plakarno mrzlico, ki je za seboj histerično potegnila še neke druge ideje).

Slovenski mladinci, ki so edini začeli delati za platformo o načinu obeleževanja dneva mladosti in izpostavili konkretne predloge za spremembe, so torej doživeli ognjevit zavrnitev zveznih mladinskih funkcionarjev, ki so še enkrat dokazali, da so bogati z velikimi besedami, vendar jih zaradi lastnega pomanjkanja kvalitativnih idej ne morejo uresničiti. Kot primer navajamo izjavo večletnega naročnika na fotele v mladinski organizaciji, Gorana Ivanca: »Koncepcija, ki je bila do sedaj, je v svojem najpomembnejšem delu preživela in vse, kar se dela za spremembo te koncepcije, je dobro, vendar bi tu potegnil črto razmejitev. Seveda nisem zato, da se štafeta kot taka ukine, ker se mi zdi, da se v zadnjem času pri nas v družbi mnogo stvari, ki so splošno-jugoslovanskega značaja, postavlja pod vprašaj; mislim, da to ni dobro. Štafeta kot taka, kot simbol skupnosti mora ostati, vendar je ravno tako dejstvo, da se mora nujno menjati koncepcija. Ogromno denarja se zapravlja za njen mamifestni karakter. Mislim, da bi bilo mnogo, mnogo pametneje, ko bi spremenili vse v nekakšno delovno, kreativno ustvarjalnost mladih ljudi. Jaz sem za to, da štafeta potuje. Nisem za to, da se nosi v mercedesih, avtomobilih in da se v njih šminkajo občinski funkcionarji. Nisem za to, da se sporočila, ki se dajejo vanjo, ponavljajo in prepisujejo od 1945. pa do 1987. Sem za sodobnejši pristop. Po mojem bi leta bil način, da razbijemo nekatere tabuje, da nikogar apriori ne odbijamo in se z vsakim pogovorimo. To ne pomeni, da se mora vsakomur apriori dati priložnost (!?), kot se je zdaj očitno do-

gajalo tudi okrog plakata in okrog celotne proslave tu v Sloveniji. Vendar se mi zdi, da je na koncu zmagal razum in da tisto, kar se je dogajalo okrog štafete, govori samo v korist tezi, da jo je treba posodobiti in da se moramo sicer na nekaj drugačen način pogovarjati v družbi. Če ideja štafete nekdo apriorno, v osnovi postavlja pod vprašaj, sem proti, ker ima svojo kontinuiteto, svoj pomen. Vsaj mene asociira na nekaj, kadar zaigra himna, nekaj me pretrese v notranjosti. Prav tako me še bolj pretrese, kadar nekdo to idejo postavlja pod vprašaj. Prav tako sem tudi proti manifestnemu karakterju tam na stadionu. Najbrž je mogoče tudi na drugačen način napraviti, ne da postavijo stropore, ki simbolizirajo ne-vem-kaj in da se skozi to kaže revolucionarnost mlade generacije. To ne, ker ti danes verjetno ne moreš mladega človeka potegniti s parolo – ko ga prvič potegneš, drugič ne bo več prišel, drugič ne bo več prišel, drugič zahteva konkreten rezultat. Na to se ne moramo privaditi.

Ne vem, zakaj se ne uresničuje platforma iz '84. Vsi prisegamo na to koncepcijo, pa je spet ne uresničujemo.

Mladinski funkcionar iz Vojvodine

– Torej mladi imajo radi štafeto?

– Da, da, da, da.

– Kdo jo ima na primer rad?

– Ne vem, pri nas jo imajo vsi radi. Začenši z mojim tovarišem Janjičem, Rabrenovićem. Vsi jo imajo radi.

– Torej jo imajo radi ljudje iz predsedništva, kaj pa baza? Kaj vi kdaj vprašate bazo?

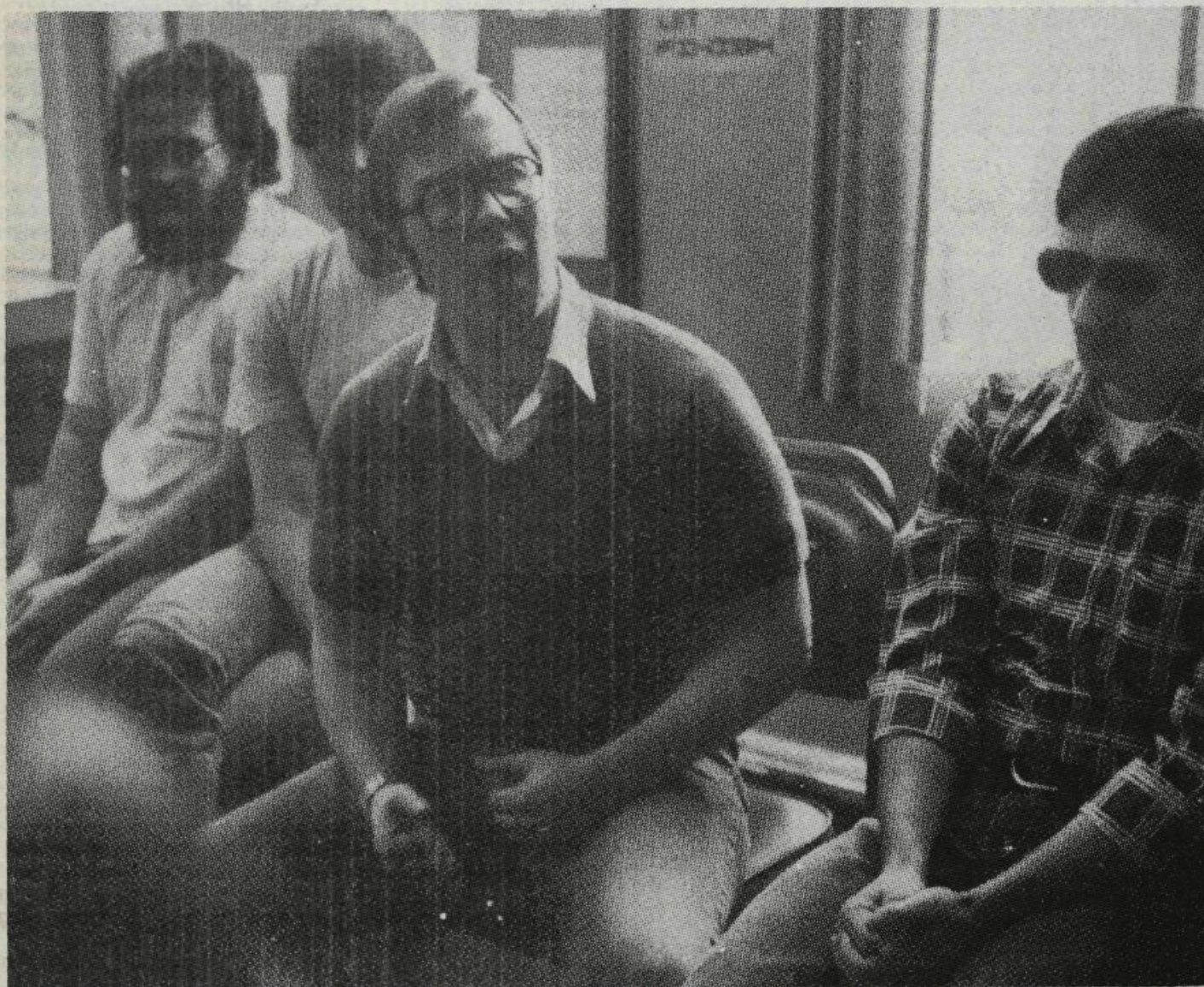
– Baze ne sprešujemo. Baza je vedno za. Kakor ji mi reče-

mo, ona vedno tako. Saj smo vendar plačani, da mislimo za njih!

In čemu potem odvečne zgodbe, kako se ves ta cirkus okrog dneva mladosti godi izključno po želji jugoslovanske mladine? Tako se še naprej teka in izvajajo se zletovske vaje, podprte z lažno masovnostjo. Tak dan mladosti je še vedno glavna aktivnost naše nagnite mladinske organizacije, ki skrbi za svečane akademije, zamišljene poti štafete, plakate in bele drese za zlet pod parolo »Prižgite luč«. Tudi brez luči je dovolj jasno videti, kako se ta ista organizacija ne trudi preveč rešiti problemov podnajemniških sob in namrščenih stanodajalk, vrst v uradih za zaposlovanje, nukleark in reform šolstva.

Glavno je, da jurišamo. Na nebo, kajpak.

NATAŠA TAFRA
prevod: B. S.

PIVA IN KLOBAS V IMENU LJUDSTVA

(Predlog scenarija za proslavo Dneva mladosti)

Uvod

Ljudstvo se začne zbirati pred stadionom kakšne pol ure pred pričetkom slovesnosti in vsak dobi v roke klobaso (*ker je prireditev v Beogradu, naj bodo klobase turške-čevapčiči, saj bi v primeru kranjskih klobas lahko nekateri predstavniki imeli v mislih še eno slovensko provokacijo ali celo nacionalistični izpad*) in vrček piva (*na slivovko ne bi ciljali, ker je na mladinskih prireditvah prepovedano točiti alkohol*), s čimer bi zasedli svoja mesta na stadionu popolnoma poljubno, paziti bi morali le, da ne zasedejo častnih lož, v katerih bi sedeli pomembni predstavniki, funkcionarji in razsodniki, ki morajo biti popolnoma vidni celotni množici, saj bo njihova vloga odločilnega pomena za celotno prireditev. Ko je stadion že napolnjen, pridejo v svoje lože ti vidni možje, ki imajo na sebi posebna, enotna in zato zelo opazna oblačila, ki jih ločijo od vseh ostalih. Izbirali bi jih na primer po republiškem ključu, dodali pa bi še najvišje državne in vojaške organe.

Jedro

Na stadion pripeljejo določeno in dovolj veliko število mladcev, oblečenih v vojaške uniforme (*ni nujno, da so člani ZK, razen, če tega organi ne zahtevajo*) in začrtajo obris naše rodne, vsem nam drage države. Za republiške meje uporabijo dekline nežnega izgleda, oblečene v narodne noše, v kontrast strunim in vojaškim mladcem. Vsako republiko nato opremijo z dovolj velikim številom (*za trajanje npr. ene ure*) napol golih mladincev in mladink, ki se v individualnih držah razporedijo po praznih prostorih med posameznimi mejami. (*Klobase in pivo se delijo neprestano, za kar je potrebno zagotoviti dovolj veliko število kioskov!*). Ves čas se razlega po stadionu glasba kakšnega novejšega avtorja, uporabljati pa mora izključno revolucionarno tematiko (*npr. Sarajevo bi bilo dovolj dobro leglo za te stvari – Plavi orkestar, Bijelo dugme...*). Ko se vse dovolj umiri, zaigrao državno himno, katero morajo peti prav vsi nastopajoči in publika na čelu s svojimi predstavniki, ki se lahko odločijo tudi kanon. Med petjem morajo biti vsi zadržani, od koder začne prav takrat deževati (*žalost cele Jugoslavije*). Ko nalič preneha, zagrmijo topovska salva (88 strelcev), za katero vstanejo vsi ljudski predstavniki s svojih sedežev in začnejo svoj govor, ki se mora obvezno pričeti: »V imenu ljudstva...« in nato preberejo vse obsodbe v prejšnjem letu za razne delikvente, po posameznih republikah. (Kje začnejo, je stvar njihovega dogovora.) Za Slovenijo npr. začnejo z obsodbo štirih

nacionalistov iz JLA, za Hrvaško s Parago, za Srbijo s Šeksom, za BiH s Šešljem in študenti, ki so bili na rojstnem dnevu... (*Mislil, da oseb ne bo težko najti*.) Tako bomo lahko videli, kateri so tisti, ki uporabljajo **Ime ljudstva**, kdo so tisti, ki seka glave in kdo je (so) to ljudstvo, v čigar imenu govorijo. (Tako bodo stvari o tej pogosto korišćeni stvari vsaj enkrat jasne.) Ko preberejo prvo obtožnico, začne ljudstvo, že malo pod vplivom piva, huronsko navijati in obsojena oseba začne svojo agonijo, ki mora biti čimbolj podobna kakšnemu modernemu plesu (npr. jazz baletu), mladenke v republiški meji pa začnejo en ljudski ples ob ljudski glasbi (za Slovenijo npr. Lepo je v naši domovini biti mlad), mladinci v državni meji pa telovadijo z orožjem, npr. zapirajo pot ven (tako dobimo s temi plesi potreben kontrast, da takoj ločimo, kdo je nekaj posebnega in ne spada zraven). Ko navijanje doseže vrhunec, glasba preneha (obsojeni pleše dalje, ker se noče pokoravati) in množica mora utihniti ter pogledati proti častni loži, kjer vstane en predstavnik (ni potrebno, da vstanejo vsi, saj so se že prej dogovorili, oziroma se tako ali tako strinjajo drug z drugim) in dvigne levo roko, da je vsem vidna. Nato, čez nekaj časa, hitro z nagibom palca dol ali gor odloči o usodi obsojenega. Ljudstvo gori od navdušenja, in v primeru palca obrnjenega navzdol vojaki s puškinimi kopiti začno udarjati po obsojencu, dokler popolnoma ne zaustavijo njegovega miganja in ga zbijejo na tla, kjer v luži krvi (za kar uporabimo npr. paradižnikovo mezgo) izdihne. (*Kioski s pivom in klobasami delajo neprestano!*) Tako se proslava Dneva mladosti nadaljuje, dokler ne pokončajo zadnjega, ki se noče pokoravati. (V skoraj neverjetnem primeru oprostilne sodbe mora obsojeni v poduk in za kazen ves čas stati na eni nogi in gledati v nebo z rokami kvišku! Jim bomo že pokazali!)

Zaključek

Ko je vsa trava na stadionu rdeča od krvi pravično umorjenih, se iz zvočnikov začuje čačansko kolo in vsi preživeli (tudi spreobrnjeni) se primejo za roke in ga odplešejo okoli pokončanih z nasmehom na ožarelih in ponosnih licih. (To naj bi predstavljalo idejo jugoslovanstva.) Nato, ko se še vsem nastopajočim podelijo zaslužen porcije piva in klobas in ljudstvo zaključí s svojim obrokom (predstavnikom ljudstva se naj godi po njihovi želji in intuiciji), naj za konec zaigra državna himna, ob igranju katere morajo tudi mrtvi vstati, zagrmijo topovi in vsepovsod odmeva huronski aplavz. Po tem vsi zapustijo prizorišče z zadovoljnimi občutki, da je naša lepa domovina znova za nekaj časa očiščena te golazni.

Pripis avtorja

Menim, da je v gornjem scenariju zajeto prav vse: Mladost, nacionalna pripadnost (ne nacionalistična), ideja jugoslovanstva, pobijanje in uničevanje notranjih škodljivcev, ohranjanje dosežkov naše revolucije in klanjanje liku tovariša Tita, zato ne bi smelo biti ovire pri pravilni odločitvi – **ZA!**
PEC

Frančič Franjo

ZADNJI NOSILEC STAFETE

Tekli smo po temi. V daljavi so se bleščali reflektorji. Strme, marmorne stopnice so se vzpenjale v vijolično nebo. Množica je vzdihnila in zahropla kot velika žival. V ospredju kulise je bila postavljena senca maršala. Vsi pogledi so bili uprti k njej.

– Ti mu jo boš predal, je z ostrim glasom ukazal uniformiranec, z malimi prašičjimi očmi in kozavim obrazom.

– Raje ne bi, sem se upiral.

– Naredjenje je za izvršenje! so zaklicali ostali.

S potno roko sem se oklenil plastike. Pričel sem se vzpenjati po stopnicah.

Kaj naj mu rečem, je vibriralo po možganih.

Kroki kroket, mi bomo, danes za jutri, tuje nočemo, svojega nimamo, so brzele parole na velikem panoju.

Množica je vzvalovila in skandirala.

– Ti pa ne moreš v Benetke, jaz pa, je šepnil mladeč iz ozadja.

Tekel sem naprej, a stopnicam ni hotelo biti konca.

Na trati so plesali kola, igrali nogomet, delali salte s traktorji. Imbicilna muzika je grmela iz zvočnikov.

Groza, kaj naj še rečem, me je znova prešinilo.

A maršal je že stal pred mano in se prijazno smehljal.

– Tovariš, tovariš... sem zamrmral in slika na ekranu je izginila.

1987, v znamenju nikakršnih sprememb.

ZAPISNIK IZREDNE SKUPŠČINE ŠKUC—FORUMA

ZAPISNIK IZREDNE SKUPŠČINE
16. 4. 1987

Dnevni red:

1. Uvod, izvolitev delovnega predsedstva
2. Zahteve sekcije Magnus
3. Zahteve sekcije Lilit
4. Zahteve Sekcije za kulturo miru

Ugotovljeno je, da je navzoč 101 član in kvorum dosežen.

Ad 1.

Iz uvoda Bogdana Lešnika:

– družbene sekcije ŠKUC–Foruma imajo nalogo socializacije interesov in pobud, razvijajo kulturo sožitja, so oblike delovanja družbenih gibanj,

– velika ovira pri tem je pomanjkanje prostora za dejavnosti,

– družbene sekcije in t.i. kulturne dejavnosti ŠKUC–Foruma se lahko učijo ene od drugih: kulturne dejavnosti načela vzajemnosti, družbene sekcije pa socializacije na način kulturnih dogodkov, kakor ravna Magnus,

– razlog sklica izredne skupščine so javne žalitve in diskriminacija dela populacije (manjšine, ki ima že tako status druge kategorije) ob »škandalu«, ki so ga zaradi tedna Magnus naredila jugoslovanska sredstva javnega obveščanja,

– druge družbene pobude ne naletijo na nič boljši odziv, zato so tema skupščine zahteve in predlogi vseh družbenih sekcij,

– medsebojna odvisnost pobud in gibanj za civilno družbo: če izključimo ali žrtvujemo enega, razpade sam pojem civilne družbe,

– Magnus ne kliče k toleranci, ampak k uveljavljanju principa spoštovanja osebne identitete in integritete.

Izvoljeno je delovno predsedstvo: Tomaž Mastnak (predsednik), Aldo Ivančič in Mojca Dobnikar (člana). Za zapisničarico je izvoljena Nives Brzič–Škaljak.

Iz uvoda Tomaža Mastnaka:

– izredna skupščina zaradi izrednih razmer – zaradi represivnih kampanj, ki pa niso delegalizirale družbenih pobud in gibanj; prej dokazujejo lastno nelegitimnost (nevarnost, neodgovornost, primitivnost in pogosto nezakonitost),

– izredne razmere so najprej v segmentih političnega sistema in državnega aparata, ki se ne znajo ali ne morejo normalizirati,

– družbena gibanja/pobude so prepuščene samim sebi, svojo usodo imajo v svojih rokah,

– legitimnost naših pobud in aktivnosti ni vprašljiva, zato naj se poročila sekcij omejijo le na ugotavljanje, kako se program izvaja,

– dajmo konkretne pozitivne predloge in zahteve, ki bodo prispevale h kulturnemu delovanju sistema in aparatov,

– družbena gibanja in pobude niso ne politične ne državne, a niso ne proti politiki ne proti državi, saj se tudi v sistemu in aparatih nekateri iskreno zavzemajo za demokracijo,

– nova družbena gibanja, pobude in redke institucije so nosilci evropske kulture tukaj in zdaj.

Skupščina je sprejela naslednje predloge:

– o sklepih se glasuje takoj po predlogih in razpravi,

– sklepi se v zadnji redakciji uredijo po tipu sklepov, ne po tem, kdo jih je predlagal,

– zahteve in predlogi se pošljejo neposredno naslovnikom, pa tudi organizacijam, ki so jih dolžne obravnavati (ZSMS na podlagi sklepov 12. kongresa in SZDL kot frontna organizacija).

Ad 2.

Z značilnimi žaljivimi odmevi na najavljeni teden Magnus 87, zahtevami in

foto Jani Pintarič

predlogi sekcije Magnus ter z njenimi tekočimi akcijami je skupščino seznanil **Aldo Ivančič**. Nekaj povzetkov:

– predlagamo dopolnitev 33. člena Ustave SFRJ: enakopravnost ne glede na spolno usmerjenost,

– zahtevamo odgovore: kako so organi RK SZDL izvedeli za »kongres«, zakaj niso upoštevali strokovnega mnenja in informacij, ki so jih imeli,

– 25. maj je mednarodni dan boja proti aidsu (AIDS Mobilization Day); v ta namen sekcija pripravlja razstavo materialov svetovnih gay organizacij »O aidsu proti aidsu« in publikacijo.

Iz razprave (* pomeni, da gre za predlog sklepa):

Mastnak: Formulacija »najbolj mračno obdobje stoletja« naj se konkretizira v »nacistično in stalinistično obdobje«.

Braco Rotar: Ljudi, ki so evidentno lagali, prikrivali dejstva in nestrokovno ravnali, je treba poklicati na odgovornost ali ovaditi tožilcu.* Ljudje, ki zahtevajo higienske akcije, ne morejo opravljati te funkcije, če so histerični.

Jože Vogrinc: Za tiste, ki vemo, kdaj in kje so tako ravnali, zahtevamo odstop.* Potrebna je družbena prosvetiteljska akcija za informiranje ljudi o tem, kaj homoseksualnost sploh je.*

X: Lahko pošljemo protestno pismo jugoslovanskim državljanom.

Mastnak: To je stvar publiciranja sklepov po skupščini.

Ingrid Bakše: Gre za kršenje slovenske državnosti, ker homoseksualnost v Sloveniji ni inkriminirana.

Rotar: Diskriminacija ni dovoljena ne tako ne drugače!*

Rastko Močnik: Podpiramo prizadevanja sekcije Magnus. Čimprej je treba organizirati teden Magnus, podpreti in nadaljevati akcijo boja proti aidsu s potrebnimi demokratičnimi prerogativami.*

X: Zahtevamo legalnost zbiranja.

GLASOVANJE za sklepe na predlog

sekcije Magnus in dodatne predloge: dva glasova vzdržana, nihče proti, vsi ostali za.

Ad 3.

Z zahtevami in predlogi sekcije Lilit in odprtim pismom o scenariju Dneva mladosti je skupščino seznanila **Vlasta Jalušič**. Nekaj povzetkov:

– ZSMS naj zahteva umik oznak vojaških skrivnosti ipd. s predlogov za angažiranje žensk v SLO in DS,

– zahtevamo javno razpravo o ukinitvi predmeta SLO in DS v višjem in visokem šolstvu,

– zahtevamo dodatni člen v ustavi, ki bo omogočil uvedbo civilnega služenja vojaškega roka,

– izrekamo se proti sedanjemu scenariju prireditve na dan mladosti in štafetnemu spektaklu sploh; ZSMS naj na prireditvi ne sodeluje; zvezni odbor za pripravo prireditve naj odstopi; predsednik ZSMJ naj se opraviči ženskam in mladinkam,

– zahtevamo enako zastopstvo ženske in moških v organih mladinske organizacije.

Iz razprave:

Mastnak: Zavrnitev scenarija ne vsebuje dodatnih zahtev v primeru, da ne bo umaknjen.

Bakše: Scenarij je bil sprejet z dvema glasovoma proti (predstavnik Slovenije).

X: Če scenarij ne bo umaknjen, naj ZSMS ne sodeluje.*

Jože Skolč: Če vztrajamo pri umiku scenarija, se lahko zgodi, da bo ekipa, na katero se obračamo, odstavljena ali odstopljena.

Zoja Skušek-Močnik: Gre za to, da se uveljavi stališče baze in stvari pokrenejo, ali za to, da bo neka garnitura obstala?

Školč: Morda se potem sploh ne bo več dalo ničesar pokreniti.

Mastnak: Na RK ZSMS se naslanjamo, a jo tudi kritiziramo; očitek je ta, da se ni oprla na bazo.

GLASOVANJE za sklepe na predlog sekcije Lilit in dodatne predloge: en glas vzdržan, proti nihče, ostali za.

Ad 4.

O delu, zahtevah in predlogih Sekcije za kulturo miru sta skupščino seznanila **Ingrid Bakše** in **Janez Janša**. Nekaj povzetkov:

– predlagamo nov člen v III. poglavju Ustave SFRJ, ki bo omogočal ugovor vesti in alternativno služenje vojaškega roka,

– informirati moramo domačo javnost, kaj je ugovor vesti,

– pomagali bomo oporečnikom, ki so zaradi ugovora vesti v zaporu,

– 15. maj je mednarodni dan oporečnikov po vesti, posvečen jugoslovanskim razmeram; v Ljubljani bo mednarodno srečanje organizacij oporečnikov po vesti.

Iz razprave:

Rotar: Ugovor vesti naj ugotavlja civilna in ne vojaška komisija.

Mastnak: Predlagamo ustavnemu sodišču, da prouči ustavnost takih odločitev, kot je tista Sveta za SLO in DS pri ZK SZDLJ, da je pobuda o civilni službi protiuslovna.*

Nada Kirn: Na seji sveta za SLO in DS je bila delegatka, ki je zahtevala razpravo o civilni službi, ožigosana, da zlorablja demokracijo.

X: Partija je razpravljala o tem, ko naj bi bila razprava že zaključena.

Bakše: V OZN – v Socialno-ekonomskem svetu – se je pri glasovanju za resolucijo, ki priporoča državam uvedbo alternativnega služenja vojaškega roka, Jugoslavija vzdržala; ni jasno, kaj to pomeni.

GLASOVANJE za sklepe na predlog Sekcije za kulturo miru in dodatne predloge: vsi so soglasno sprejeti.

foto Jani Pintarič

DEMOKRACIJA NA POČITNICAH

Z glasovanjem 7:3 (sedem proti tri) proti predlogu, da izberejo Miroslava Višića za glavnega in odgovornega urednika beogradskega lista »Student«, so člani predsedstva Univerzitetne konference ZSMS Beograd na svojem sestanku 7. maja končali (vsaj kakor se zdaj dozdeva) večmesečno šaloigro: igrali so neko redakcijo, diskvalificirali nekega mladega človeka, prenapeli mišljenje družbenega telesa (izdajateljskega sveta) in dokazali, da se lahko izpelje demokratizacija beogradske Univerze le po predhodnem pogovoru v – komiteju.

Tako je obenem utihnil »politični vetrič«, ki je pihal prejšnji mesec po mladinsko-partijskih forumih Univerze v Beogradu, in četudi prešibak, da se dotakne mogočnejšev, v tem prvem naletu odpihal dva človeka: že omenjenega M. Višića in Nadico Mitrović, večletno članico omenjenega predsedstva, ki je s končno proceduro zavrnila Višića kot kandidata za glavnega urednika »Studenta« odstopila in s tem končala že dolgo trajajočo »forumsko moro«.

Bogata predzgodovina tega epiloga se je začela pred nekaj meseci, praktično s tedanjim glavnim in odgovornim urednikom »Studenta« Stevo Batićem, ki je predvideval možnost burje ob izvolitvi svojega naslednika. Batić tega seveda ni mogel empirično dokazati, ker so mu bili edini pokazatelji za takšno razmišljanje sporadične koluarski govore v famoznem *Univerzitetnem komiteju* partije, ki so se nanašale na »Student«. Pravzaprav je bila v središču redakcija »Studenta«, ki je vse pogostejše dobivala v teh govorcih karakter »okostenelosti«, da je »zrela za kadrovske spremembe« in oceno, »da tu ni vse tako, kot je potrebno«.

Toda pred redakcijo so bile ta trenutke resne naloge, kot je priprava za praznovanje petdesetletnice izhajanja lista, ter morda še resnejše – reševanje težke materialne situacije, tako da ni bilo časa razmišljati o neuradnih diskvalifikacijah iz komiteja.

Ceprav se zdi, da nima nobene zveze z vso »dramo«, pa je akcija ob proslavitvi 50-letnice »Studenta« v veliki meri »zakuhala« vso stvar in do neke mere vplivala na razpoloženje različnih subjektov, ki bodo na ta ali oni način določili tok »afere Višić«. Redakcija lista se je našla v neugodnem položaju s prevzemom vseh obveznosti okrog »medijskega« obeleževanja »Studentovega« jubileja v mesecu marcu. Poleg dela na obsežni, svečani številki časopisa, organizaciji malce pretenzionozno zamišljene glavne proslave v »Studentskom kulturnom centru«, predvidene in izpeljane kot celodnevni, multimedialni kulturni *happening*, sodelovanje

v številnih tv in radio programih posvečenih »Studentovi« obletnici, ter sodelovanje v nizu spremljevalnih manifestacij, vse samo v nekaj desetih dneh, je redakcija pod vplivom okoliščin ravno v tem času ostala brez glavnega urednika, Steve Batića, ki je odšel na novo delovno mesto v list »Mladost«. Razen tega pa je bila še posebej otežena situacija zato, ker je bila ravno v teh dnevih redna letna kadrovska sprememba vodilne garniture v ustanovitelju in izdajatelju lista, Univerzitetni konference ZSM (UK SSO), ki je že s tem posvečala več pozornosti sebi kot pa mislila o jubileju časopisa, za katerim stoji. Bilo je, kakor je pač bilo, toda »Student« je dobil v teh dnevih takšno publiciteto, kot je ni imel še od leta 1968, kar pa, kot se je izkazalo, nekaterim ni bilo povšeči.

Kako, med ostalim, razumeti pripombe, naslovljene organizatorju centralne prireditve v SKC-ju (redakciji) iz pisarn predsedstva UK ZSMS, da na prireditvi »mnoge stvari niso funkcionirale tako, kot bi morale«, če pa je ista manifestacija izzvala, tudi za največje optimiste, nepričakovano zanimanje, zbrala, tudi za SKC, neobičajno število mladih, in našla izreden sprejem pri prisotnih? Pokazalo se je še enkrat, da vsaka masovna zabava tega tipa ne more biti »pravak«, če nima primerne kontrole »od zgoraj«. V tem smislu je krivda redakcije »Studenta« tolikšna, ker ni prosila za tako kontrolo.

Nekje v tem času je redakcija s tajnim glasovanjem enoglasno odločila, da predlaga za kandidata za glavnega in odgovornega urednika Miroslava Višića. Glede na predlog redakcije je izdajateljski svet brez kakršnihkoli pripomb, prav tako soglasno, predlagal izdajatelju, da izbere Miroslava Višića za v.d. glavnega in odgovornega urednika »Studenta«, kar je predsedstvo UK ZSM tudi sprejelo. Obenem pa je objavljen tudi javni razpis za glavnega urednika.

O koncu razpisa je Komisija za izvolitev glavnega in odgovornega urednika »Studenta«, formirana od UK ZSM, ugotovila, da je na razpis prispela ena sama prijava, in to se razume, Višićeva. Obenem je Komisija pretresla njegove karakteristike in odločila, da ga predlagajo UK ZSM kot primerne kandidata za glavnega urednika. Za to odločitev so glasovali s 3:1 (tri proti eni). Problem pa je bil v tem, da je bil edini glas proti, glas predsednika predsedstva UK ZSM, Gorana Trivana. Že takrat se je lahko do neke mere vedelo, kakšen bo rezultat volitev.

O mnenju komisije je, kot zahteva postopek, razpravljaj izdajateljski svet »Studenta« neposredno pred sejo predsedstva UK ZSM, na kateri je bilo potrebno dokončno odločiti o kandidaturi Miroslava Višića. In takrat se je začela končna ofenziva proti njemu. Na čelu jurišnikov je stala Snežana Aleksić, izvršni sekretar Mestnega komiteja ZK, ki je v nasprotju z

Odstavljen vršilec dolžnosti urednika Studenta

● BEOGRAD, 18. maja (Tanjug) – Zaradi resnega odstopanja od zastavljene uredniške politike lista Student v zadnjih dveh številkah, je predsedstvo univerzitetne konference ZSM Beograda na zaprti seji sklenilo, da razreši vršilca dolžnosti urednika omenjenega lista Miroslava Višića. Za novega urednika Studenta je predsedstvo UK ZSM imenovalo Šimeta Čičkovića, študenta fakultete za politične vede v Beogradu.

Ta sklep so sporočili novinarjem po seji. V sporočilu je tudi rečeno, da je nedopustno, ker prispevki v zadnjih dveh številkah Studenta grobo žalijo pridobitve revolucije, lik tovariša Tita, dan mladosti in dan varnosti in da ta idejna sporočila ne izražajo stališč in mišljenja beogradskega študentstva.

Takoj po sporočilu je bil v Studentu uredniški sestanek, na katerem so izrazili presenečenje, ker Miroslavu Višiću niso dovolili da se udeleži sestanka predsedstva UK ZSM, njegovo odstavitev pa so označili kot degradacijo in ponižanje za list.

odločitvami svoje organizacije aktualizirala vprašanje odgovornosti podpisnikov raznih pisem, ki so tako ali drugače vezani na »Fond solidarnosti«. Zato je napadla Višića kot podpisnika »Fonda«, in s tem utemeljevala svoje nasprotovanje njegovi nominaciji za glavnega urednika. V oči pa bode dejstvo, da tovariša Aleksić ni nasprotovala prejšnjemu postavljanju Višića na mesto v.d. glavnega urednika »Studenta«.

Glede »Fonda« je resnica nekoliko drugačna – Višić je bil eden od podpisnikov pisma podpore novinarju Dušanu Bogavcu, ki je bil protizakonito (kar je pred kratkim tudi sodno potrjeno) odpuščen z dela. Poleg žolčne diskusije, zlobnih insinuacij,

ostrih napadov na Višića in adekvatnih obramb, je sestanek izdajateljskega sveta pokazal, da predstavlja celotna zadeva okrog Višića le obrobje neke obsežnejše igre, v katero so, proti svoji volji, vpleteni tudi redakcija in Višić. Sum v kaj takega je podal tudi izdajateljski svet (*pravzaprav posamezni člani sveta*) in ob štirih vzdržanih glasovih, z odločitvijo 7:2 (*drugi glas proti Višiću je, predpostavljamo, glas predsednika UK ZSM Gorana Trivana*) dal svojo podporo Miroslavu Višiću kot kandidatu za glavnega urednika »Studenta«. Tako je po redakciji, Komisiji in izdajateljskem svetu ostalo samo še predsedstvo UK ZSM, da pokima svoj »za«. Toda, kot je že povedano, to ni bilo tako. Najpomembnejše poglavje »volilne farse« se je začelo takoj po koncu sestanka sveta, ko je bilo predvideno odločanje o Višiću zaradi »ozkosti kvoruma« (ali kot reče Nadica Mitrović, zaradi utrujenosti volilcev) preloženo na naslednji teden. V igri slučajev pa se je ravno na dan ponovnega glasovanja sestalo tudi predsedstvo UK. Proti običajju je bil dnevni red podan na samem sestanku z zahtevo, da se interventno izjasnijo o »primernosti« Višića za opravljanje del glavnega in odgovornega urednika »Studenta«. Seveda je bil Višić proglašen za »politično neopreznega« in, prevedeno v že zastareli pravno-politični vokabular, »moralno-politično neprimeren« za neko tako »politično občutljivo« dolžnost. Verjetno je odveč povedati, na kakšnem mišljenju je vztrajal predsednik UK ZSM to popoldne, ko je bila na predsedstvu istega telesa vodena diskusija o Višiću. Mnenje UK ZSM je, razumljivo, odločilo, da politično najzavednejši mladinci beograjske Univerze glasujejo proti Višiću: z odločitvijo 6:4 (šest proti štiri) s tremi vzdržanimi člani: podpora napačno formuliranemu predlogu predsednika »da se Miroslava Višića ne izbere za glavnega in odgovornega urednika »Studenta«.

Neizbežna posledica takega glasovanja je bil nov sestanek predsedstva UK ZSM, na katerih so sprejeli pripombe zainteresiranih, da je kršen interni Poslovnik. Odločitev ni mogla biti veljavna, ker se ni glasovalo o predlogu Komisije in izdajateljskega sveta »da se Miroslava Višića izbere za glavnega in odgovornega urednika«, ampak o preformulirani želji predsednika, pa tudi zaradi neizpolnjenih pogojev, da mora biti za veljavnost nekega predloga zagotovljena večina, vsaj dve tretjini prisotnih. Farsa je dobila svojo popolno obliko.

Z novimi gosti s strani – profesorja dr. Vljaka Petkovića, člana predsedstva UK ZK (poznanege v zadnjih dnevih po bisernih razlagah na idejnem plenumu CK ZK Srbije – »sedaj govorijo tisti, ki bi morali molčati, a molčijo tisti, ki bi morali govoriti«), ki je imel nalogo, da zbranim »lepim deklicam in pametnim fantom« prenese uradno mnenje komiteja. Vljako Petković je, še pred letom dni, povsem nepričakovano v komiteju napadel »Student« in se v poteku podajanja mišljenja pokazal kot njegov najglasnejši nasprotnik. V besedah, ki jih je povedal na sestanku predsedstva konference, je dr. Petković obtožil redakcijo »Studenta« za »zapiranje vrat za člane partije«, da so lastniki rdečih knjižic nezaželeni v prostorih časopisa, ter vprašal mladinske funkcionarje na Univerzi, »kakšno kadrovske politiko vodijo, če v redakciji »Studenta«, razen Višića, ni

niti enega člana Zveze komunistov«. Strategije napada na samega Višića ni profesor Petković zasnoval na ničemer drugem kot na dejstvu, da je »politično neopreznik« kandidat podpisal dokument, na katerem so se našla »mnoga slaba imena«, ki so se dokazala kot nasprotniki tako samoupravljanja kot cele družbe. Nič ni pomagalo, da je Višić kdo ve kolikokrat že povedal, da ga je njegova osnovna organizacija ZK razbremenila odgovornosti glede tega vprašanja, da je odločitev osnovne organizacije sprejeta tudi na tem istem UK. Omenjeno pismo solidarnosti je bilo najmočnejši »argument« v rokah njegovih nasprotnikov. Bilo je jasno, da vsi ostali skonstruirani razlogi »proti Višiću« (*objavljanje teksta v številki »Katedre«, v kateri je bil tudi intervju z Dilasom*, kjer se, kot se je pokazalo, omenja nekakšen »bosanski marksizem«; nedokazano slabo sodelovanje med izdajateljem in redakcijo »Studenta«, odkar je Višić na njenem čelu (slaba dva meseca), niso dovolj močni, da bi proceduro usmerili v želeno smer. Zato se je moralo do konca vztrajati pri »Fondu solidarnosti«, ob nepsprejemljivi razlagi, da je Višić svoj čas razrešen odgovornosti kot »običajni« član partije, a da o njemu niso govorili kot o glavnem uredniku nekega časopisa. Kakšen je bil izid glasovanja, je povedano že na začetku. Potrebno je omeniti le še to, da se je predsedstvo UK ZSM odločilo, da Višić do nadaljnjega še naprej ostane v.d. glavnega in odgovornega urednika »Studenta«.

Če pogledamo celotno proceduro, se ne moremo otresti zaključka o, preprosto rečeno, čudnem preobratu uradnega

mnenja o Višiću. Vse tja do zaključnega razpisa je blestel kot edini kandidat za glavnega urednika »Studenta«, ki je ob vsem tem imel vse potrebne podpore. Šele tedaj pa je priplavalo na površino vse, kar se je dolgotrajno nabiralo in za kulisami pripravljalo. Resnica je, da se je v vsem tem času razpravljalo samo o njemu, brez omenjanja drugih kandidatov, katerih pa uradno tudi ni moglo biti. O možnih pretendentih se je slišalo šele posredno, preko čudnih koincidencij in nepredvidenih »procurivanjih« informacij, kolikor je pač omogočala dobro zrežirana taktika Višićevih nasprotnikov. V vsakem slučaju pa množica dejstev dokazuje, da je vse pripravljeno za veliko kadrovske spremembe v redakciji »Studenta«, kateri je eliminacija Višića kot kandidata za glavnega urednika šele vžig zelene luči. Prav tako pa ni brez osnov predpostavka, da se »tam, kjer je treba« že ve za ime nove glavne in odgovorne urednice »Studenta«, katere prva naloga bo, verjetno, da se pozabava s kadrovske strukturo redakcije.

Vendar pa je legalni postopek za ustoličenje novega glavnega urednika ponavljanje razpisa, šele potem sledijo nova pojasnjevanja in kresanja mnenj. Strasti se bodo, zagotovo, pomirile, za kar je garant tudi običajna poletna pavza v delu redakcije. Spočiti, sveži in porjaveli bodo »lepe deklice in pametni fantje« imeli priložnost, da ponovno odločajo o usodi »Studenta«. Vprašanje pa je, če se bo do takrat tudi demokracija vrnila s počitnic.

DRAGAN PETROVIĆ
prev.: S. F.

foto R. Vujnović

KRITIKA NOVEGA DOGMATIZMA

Razprave, pa tudi nespornosti glede pouka marksizma na beograjski univerzi ne prenehajo: srednjoškolskim profesorjem, ki že dalj časa zelo argumentirano in utemeljeno oporekajo programu pouka predmeta, se je s protestnim glasom pridružila tudi skupina predavateljev z univerze.

Ali je marksizem posebna znanstvena disciplina ali je samo eden od filozofskih pogledov na svet? Okrog te dileme so te dni prekržali kopja predavatelji marksizma na beograjski univerzi. Po mišljenju skupine univerzitetnih profesorjev se tudi v načrtu pouka marksizma kot obveznega predmeta le-ta ponuja študentom kot politični verouk, tak koncept pouka tega predmeta pa je primeren za enopartijske sisteme t.i. realnega socializma, Jugoslavija pa po njihovem mišljenju ne spada mednje.

Zagovorniki reforme »skupnih izobraževalnih vsebin« na fakultetah (marksizem, SLO, telesna vzgoja, tuji jeziki) sodijo, da je potrebno zdajšnji pouk marksizma posodobiti in zamenjati s predmeti, kot so sociologija, politična ekonomija, ker so tudi to po njihovem mišljenju avtentični marksistični predmeti, ki nudijo študentom celovitejša spoznanja in poglede na svet.

Predavatelji marksizma, **Mladen Kozomara**, **Ratko Nešković**, **Sreten Petrović** in nekateri drugi profesorji mislijo, da študentov po usmerjenem izobraževanju ni treba ponovno »daviti« z abstraktnimi diamantskimi programi, ampak naj ga razvijejo v posebne discipline. Skupina profesorjev, ki misli, da je zdajšnji pouk tega predmeta povsem zadovoljiv, na čelu katere je prof. **Mirjana Marković** z naravoslovno-matematične fakultete, skuša prepričati svoje kolege, da trenutke, v katerem živimo, vsiljuje potrebo, da se ta predmet akademskim državljanom predava po starem programu.

Profesorji klan rta čelu z Markovićevo v obrambi svojega prepričanja, da pouka z mladimi ni treba reformirati, za sedaj ni postavil kakih resnejših argumentov, ampak govori o proceduralnih nedoslednostih svojih nasprotnikov v poskusih, da bi na dnevni red postavili vprašanja o poskusih reformiranja pouka marksizma. Strah pred reformo naštetih programov je viden iz skoraj vseh postopkov profesorjev, zbranih okrog Markovićeve.

Že desetletje se na beograjski univerzi ne dogaja nič, kar bi kazalo, da žele akademski državljani z razmišljanjem ponuditi programe izhoda iz krize. Klan prof. **Markovićeve** je zavzel tudi vse čelne položaje, ona pa je kot član univerzitetne ZK Beograd človek iz sence in spleta pajčevino, v katero se zapletejo vse zahteve za radikalnimi spremembami v reformi šolstva

in drugih oblikah življenja in dela na univerzi.

Klan **Markovićeve** že leta obvezuje naravoslovno-matematično fakulteto, da predstavlja rekrutni center »podmladka s kravato«. Tije zadnji predsedniki univerzitetne konference ZSM so večni študentje te fakultete, pa tudi sedanjí predsednik Mestne konference ZSM Beograda je učenec prof. **Markovićeve**. Pod »okupacijo« so tudi mladinska glasila, Celo »Indeks 202«, nekdanja znamenita radijska oddaja, je pod popolno kontrolo profesorčinega klana.

Snežana Aleksić, ki ni dokončala naravoslovno-matematične fakultete in je dična učenka prof. **Marković**, je na dolžnosti izvršnega sekretarja Mestnega komiteja ZK Beograd, njen »resor« pa je izobraževanje in kultura.

Urednik v Marksističnem centru Mestne konference ZSM Beograd, **Zoran Čičak**, je bil postavljen na to dolžnost brez konkurza, Markovićeve pa je uspela rešiti **Snežana Aleksić** in **Tahira Hasanovića**, predsednika mestne konference SSO, ko se je prejšnji mesec na seji mestnega komiteja slišalo tudi vprašanje odgovornosti teh dveh mladinskih funkcionarjev: zaradi niza kriminalnih dejanj, pa tudi zaradi nezakonite zaposlitve **Zorana Čička**. Čičak je izrazil predstavnik dogmatskega načina razmišljanja, svoj čas pa se je javno odrekel svoji materi, novinariki **Ranki Čičak**, obsojeni v »svinjarski« aferi v Sremski Mitrovici, ko je razkrinkala lopovščine nekih podkupljivih ljudi, potem pa je bila obsojena zaradi sovražne propagande.

Prof. Marković je soproga partijskega funkcionarja **Slobodana Miloševića**, hči narodnega heroja **Moma Markovića** in nečakinja **Draže Markovića**, donedavnega partijskega liderja v Srbiji. Ker je **Milošević** v svojem političnem delovanju naslonjen na ideologijo **Stipeta Suvarja**, bi reformiranje beograjske univerze in kakršnakoli liberalizacija življenja na njej prizadela interese večnega reformatorja našega vzgojno-izobraževalnega sistema, tovariša **Suvarja**.

Upoštevaajo politično moč **Markovićeve**, ki »drži na očeh« vse tiste, ki lahko povzdignejo glas in napovedo vojno duhu otopenosti na univerzi, je za sedaj težko tudi predpostavljati, da bosta univerzitetni komite ZK in univerzitetna konferenca ZSM iniciatorja kakršnihkoli razgovorov o temeljniji reformi naše največje univerze.

Vsakega profesorja, študenta ali javnega delavca, ki kaže na mrtvilo, ki pritiska

na duše akademskih državljanov, klan prof. **Markovićeve**, takoj »amortizira«: pogon hajke na »neposlušne«, insistiranje na njihovi politični odgovornosti in celo odstranitev s pouka ali z družbenopolitične funkcije.

Zahteva skupine profesorjev, ki zahtevajo, da naj se na beograjski univerzi marksizem ne predava kot politični verouk, je prišla kot grom z vedrega neba, tako da klan prof. **Markovićeve** z vztrajanjem na proceduralnih vprašanjih v postopku pretresanja teh zadev skuša pridobiti čas, da bi spet – kdove katerikrat – krenil v lov na heretike. Čeprav je heretikov na beograjski univerzi – tako se zdi – čisto malo, je prof. **Markovićeve** vse bolj živčna.

Bo beograjska univerza vendarle krenila v reformo?

Če bo partijski lider **Milošević** vzdržal pred zahtevo partijskega članstva Srbije, da se začne v političnem življenju te republike drugače razmišljati in vračati k reševanju nakopičenih življenjskih problemov, potem bo v skladu s **Suvarjevimi** političnimi programi, **Suvar** in **Milošević** pa sta blizu v razumevanju političnega trenutka, reforma na beograjski univerzi za dalj časa nemogoča.

Zakaj molčijo študentje, ta privilegirana družbena sila?

Čas za molk je že davno minil.

MILOVAN BRKIĆ
prevod B.S.

OD 10. KONGRESA DO VEČNOSTI

HRVATSKI PRIMER

Na začetku je bila beseda? Na 10. kongresu ZKJ, ko so številne »antisistemske deviacije«, v katerih se je mladina še posebej izkazala, dobile določeno politično razlago. Rečeno je bilo, da je mladina ideološko dezorientirana, da je vsak trenutek lahek plen sovražnika. Tako je bilo dogovorjeno, da se v šole uvede posebno učno področje, ki bi razuzadno inzablodelo mladino politično socializiralo s tem, da bi se že pred samim vstopom v svet dela zagotovili pravi in lojalni, sistemsko sinhronizirani ljudje.

Prevladala je misel, da bo visoka kongresna pobuda sama po sebi zagotovila marksizmu prostor v raju in tako je bilo strokovnemu delu in operacionalizaciji posvečeno nekaj več kot nič pozornosti. Razen skrajne vulgarizacije nekega področja, ki ima znanstvene pretenzije, t.j. predavanja iz ustaljene zbirke resnic, s katerimi so pitali dijake in študente, je tudi ideja o učiteljskem kadru potegnili krajši konec. Prvi učitelji so marksizem spoznavali na tečajih. Pred tem so predavali zgodovino, zemljepis ali hrvatski jezik in bili tako na silo prekalificirani. Nemara je takšna prekvalifikacija visokostrokovnih poklicev edini primer svoje vrste v svetu. Še danes bi težko uganili, ali je kdo resnično pričakoval kakršnekolí uspehe od takšnega pouka.

USPEHI SO BILI NESPORNI

Po desetih letih takšnega marksizma je bila 1984 narejena skromna rekapitulacija in spremenjen

program. Predlagano je, da se namesto prejšnjih dveh let marksizem, zdaj kot skupno jedro, na Hrvaškem poučuje štiri leta: 1. leto — osnovne kategorije družbe, 2. leto — družbeno-politični sistem Jugoslavije, 3. leto — anatomija modernih družb 4. leto — filozofske osnove marksizma. Za prvo šolsko leto je bil narejen nov učbenik, v pripravi pa so bili tudi za ostale letnike. Učbenik za prvi letnik je bil grafično zanimivo predstavljen, znanje pa je bilo posredovano s celo vrsto ilustracij, vzeti iz življenja in kulture mladih. Razlika med starim in novim učbenikom je bila tudi v tem, da je novi učbenik uporabil celo rok tvarine samo zato, da bi se kar najbolj približal dijakom. Nekateri ankete so pokazale, da so dijaki zelo zadovoljni z novim učbenikom, da nanj skorajda nimajo pripomb, najpogostejša argumenta pa sta, da je učbenik zanimiv in da spodbuja razmišljanje o novih stvareh. Po mnenju nekaterih je učbenik dobro opravil od države postavljeno nalogo, s tem da je presegel predpostavko, naj bo zanimiv in sprejemljiv, da hitro pritegne mlade glave in da na neki način odstopa od znanstvenega posredovanja znanja.

In potem, ko so se dijaki prvih letnikov zaljubili v **odšekanega Marxa**, ki na naslovnici učbenika kadi (ne ve se, ali tobak ali travo), se lahko vprašanje samega predmeta marksizma še naprej pretresa. Ali se mora marksizem kot državna ideologija poučevati v šolah? Ali je to analogno nekdanjemu obveznemu verouku? Ali morajo vsi biti marksisti? Kdo v Jugoslaviji je marksist? Kdo je poklican, da ocenjuje marksizem? Ali bi, konec koncev, Marx danes bil marksist? Kakorkoli že je, na Hrvaškem zahteve za ukinitve tega predmeta niso

glasne. Nekateri predavatelji pravijo, da bi zahteve za uvedbo klasičnih humanističnih znanosti namesto marksizma zagotovo naletele na politično obsodbo.

UČENCI IMAJO RADI STM, SAJ JE PRIJETEN, ZABAVEN...?

»Zdaj že imamo nekaj pozitivnih izkušenj in vemo po kateri poti bomo krenili dalje. Učenci sprejmejo ta predmet, če jim je ponujen z dobro vsebino. Predavatelji ne mislijo, da je ga je treba ukiniti. Šestdeset odstotkov jih meni, da bi bilo treba spremeniti samo ime predmeta, ker je isto, kar vedno znova odbija, njegova ideološka avra. Razen tega sedaj ta predmet poučuje mlada garnitura predavateljev, ki svoj posel opravlja korektno,« nam je povedala simpatična Maja Uzelac, svetovalka za pouk marksizma v republiškem Pedagoškem zavodu.

Na fakultetah je pouk STM-ja še manj opravičljiv, kajti vsakdo, ki se je vpisal na fakulteto, je moral dokončati srednjo šolo. To je še bolj neopravičljivo takrat, ko študent neke tehnične fakultete ponavlja letnik zaradi nezadovoljivega poznavanja ideološkega gradiva. Po drugi strani pa nas prepričujejo, da se pouk tega predmeta na fakulteti ne podvaja (srednješkolskim), ker se marksizem na fakultetah predava skrajno poljubno, brez kakršnegakoli sistematičnega sledenja programu.

Vse to vodi v še večjo diskreditacijo tradicionalnih humanističnih znanosti, s čimer se krog zapre. Odštekani Marx nam pri izhodu iz tega kroga žal ne bo pomagal.

IVO LUČIĆ
Prevedla: L. N.

PROGRAM JOŽEFA ŠKOLČA

Preden začnem razpredati o čemer-koli, moram seveda povedati svoje mnenje o tej nalogi, ki nam jo je dala Predsedstvo. Strinjam se, da vsakdo napiše lastne »pogleda na vlogo«, ki ga čaka. Nenazadnje sem ob imenovanju sekretarja za Center, ki ga vodim, tudi zahteval od štirih kandidatov, da napišejo svojo vizijo razvoja MPD in dela v Centru. Tudi sem pred par leti – še v poskusni dobi uvajanja list z več kandidati bil, tokrat mislim da edini, ki je bil voljen v dvojici. Ima pa vsa zadeva, navkljub diskretnemu šarmu, le določene omejitve in sicer, da se vsi kandidati obračajo na isto izborni telo (volilno konferenco ZSM, ki šteje cca 80 delegatov), kar narekuje vsem določeno laskanje temu telesu in verjetno zelo podobne programe. Mislim pa, da je bilo v proceduralnem smislu storjena napaka. V kadrovskem postopku bi namreč morali biti že na začetku razgledani vsi kriteriji in pravila igre (npr. omejitve, znanje jezika, program itd.), ne pa, da se le-ta spreminjajo, ko je postopek že stekel. Hkrati pa je nagovarjanje k pisanju »programa«, če uporabim besednjak Duli Švige, svojevrstno preverjanje budnosti kandidatov, kajti za to so po statutu pristojni drugi organi ZSMJ.

V tem smislu je ZSMJ še posebej zavezana z na lanskoletnih kongresih načrtimi problemi. Vprašanje tehnološkega razvoja, gospodarske preureditve družbe, političnih ter kulturnih pravic in svoboščin, identitete in dignitete narodov, posameznikov in skupin, tvorijo za mladinsko organizacijo zavezujoč korpus vprašanj. ZSMJ pri tem ne sme delati razlike med problemi, ki so bili izpostavljeni na njenih organih in pobudami, ki jih nanjo naslavlja skupine in posamezniki. Ta vprašanja, četudi kdaj pa kdaj protislovna, izžarevajo skupen strah in stisko pred vse večjim zaostajanjem Slovenije in Jugoslavije za Evropo in razvitim svetom. Vse te iniciative gre obravnavati kot tisto pozitivno energijo, ki se noče sprijazniti s tako prihodnostjo kot je že danes tukaj, temveč si prizadeva za deblokiranje in sproščanje individualnih in kolektivnih sil, ki se orientirajo v tretje tisočletje. Preobrazba v to sodobno informacijsko razvito družbo pa ne terja samo gospodarsko učinkovitega sistema, temveč tudi najširšo demokratičnost celotne družbe.

Mladinska organizacija s temi ambicijami ima v tem trenutku pred sabo tri naloge:

– najprej mora brez zadržkov in zavlačevanja spregovoriti o vseh še odprtih vprašanjih gospodarske in družbene

preobrazbe. V tem pogledu so še posebej obvezujoči dokumenti in pobude, sprejete na mladinskih kongresih v lanskem letu ter različne iniciative, ki so jih na mladinske forume naslovile posamezne organizacije, skupine in posamezniki;

– hkrati se mora brez strahu soočiti z novimi problemi, porajajočimi se pobudami, preizpraševati že opravljeno ter pogumno odpirati še neodgovorjena in nova vprašanja. Togo in krčevito oprijemanje napisanih letnih in večletnih programov nikakor ne bo v prid hotenju po odprti in odzivni mladinski organizaciji. Niti to ni način, ki bi zmožl razgibati pasivizirano populacijo. Program mora biti dosledno odprt vprašanjem časa. Sam se ne bojim toliko praznin v programu kot prepričanja o popolnosti in totalnosti programa;

– izkušnje zadnjih let in nakopičeni problemi pa narekujejo tretjo enakovredno nalogo: učiti se strpno in tenkočutno razpravljati, potrpežljivo dogovarjati in umirjeno, toda pokončno reagirati. Drugače povedano, ZSMJ bo morala graditi kulturo dogovarjanja: to je prepoznavanja, razlikovanja in sporazumevanja.

Naj se vrnem k vprašanju izbora predsednika. Le-ta dobiva v tem trenutku dodatno težo zaradi več dejstev. Predsednik prihaja iz okolja, v katerem je bilo zastavljeno največ nekonvencionalnih pobud. Hkrati se opušta neka utečena avtomatika pri tem izboru. To pa se vnaša novo kakovost in seveda nemir pri tistih, ki že čakajo v različnih vrstah na svoje funkcije. Izbor se tako pričakuje kot upanje za ene in izvirni greh, pika na i, za druge. Za tiste, ki stvari poenostavljajo, je seveda vprašanje izbire »pravega našega človeka« samo vprašanje uveljavljanja določenih interesov. Ko bo torej izvoljeni pogorel na eni ali več točkah, bo to samo nov dokaz, da se tu ne da nič narediti.

Vnaprej pričakovan spektakel.

Če gledamo skozi optiko sožitja in preživetja, je poleg uveljavljanja točno določenih, večkrat izključujočih si zahtev, še kako pomembno gojenje kulture pogovarjanja in dogovarjanja. Zato vprašanje predsednika ni toliko zmagovali ali izgubljati – prenesti mora oboje – temveč vprašanje znati tenkočutno prisluhniti različnim idejam in jih tudi navzven predstaviti kot različne ter hkrati biti dosleden v soglasno dogovorjenih stvareh. Ravno ta potreba preobrazbe kulture dogovarjanja pa mora biti vgrajena v srčiko različnih pobud kot sestavni element teh pobud. Če bi vse

stavili na predsednika kot na veččega uresničevalca pobud, bi (ne)hote zmanjšali moč in upravičenost le-teh. Potemtakem bi imeli naslednjo priložnost, da uveljavijo svoj prav šele čez osem let.

Ker smo torej v formalnem in programskem smislu vsi zapisani spopasti se z istim sklopom problemov (vsi bomo verjetno tudi vnaprej zaprisegli kot demokrati), je za tiste, ki se bodo morali odločati, to na eni strani zoženo na vprašanje stila, v moralnem smislu pa na problem zaupanja. Niti stil, niti zaupanje pa nista kriterija, ki bi lahko zadostila opevani objektivnosti odločitve.

Ko sem prej skušal sintetizirati tri glavne smeri dela ZSMJ, sem imel ves čas pred očmi še neko nalogo, ki vse to prekriva. To je problem identitete oz. nove podobe mladinske organizacije. To je seveda večplasten problem. Najprej kot predstava organizacije o sebi sami in potem kot podoba, ki se kaže navzven. ZSMJ si mora najprej priti na čisto sama s sabo. Za ZSMJ je seveda ključno prepoznavanje, da niti mladina, niti organizacija nimata homogenega ustroja. Brez tega pripoznavanja zna biti vse početje jalovo. Šele od tu naprej je mogoče graditi odprto in polifono organizacijo. Pripoznavanje heterogenosti pa mora biti dosledno in ne sme dopuščati ekskluzivizma z nobene strani. To zna biti hudo neprijetno in tudi nesprejemljivo tako za zakrknjene dogmatike, kot za brezkompromisne progresiste. Ker vsakdo ne more ustanoviti svoje organizacije, se seveda zavzema, da mladinska organizacija privzema načela, ki drugače veljajo v demokratični in pluralistično ustrojeni družbi. ZSMJ torej ne sme biti rezervirana za enako misleče – eno samo resnico – temveč mora prisluhniti vsem heterogenim resnicam in jih varovati kot svojo pomembno in temeljno razsežnost. Hkrati pa mora znatraj te raznolikosti iskati stičišča in skupne točke ter dogovarjati načine sožitja in skupno nastopanje. Temu bi lahko romantično rekli »revolucija v srcu«. Ta projekt je utopičen toliko, kolikor nosi v sebi emancipacijskega naboja. Ruši namreč tisočletno vladavino ene same resnice. Pa naj le-ta nastopa v imenu Države, Partije, Razreda, Boga, Filozofije itd.

Znotraj tako postavljene organizacije seveda predsednik ni več tisti, ki reprezentira enotno mladino in organizacijo, temveč predvsem prezentira vso to bogato raznolikost.

Predsedstvo in predsednik bodo mo-

rali večjo pozornost posvečati kvaliteti svojih nastopov:

– bistvena predpostavka progresivnega delovanja političnih forumov je javnost delovanja. Za javnost delovanja pa niso dovolj le tosmerna politična opredelitev, temveč praksa komuniciranja. Izraz te prakse je prvenstveno pozitiven odnos do mladinskih glasil, torej tistih glasil, ki v naslednji meri spremljajo interese mlade generacije in delovanje mladinskih forumov – njenega najbolj izpostavljenega predstavnika – predsednika. Šele pridobljeno zaupanje mladinskih glasil in preko tega mlade generacije omogoča najvišjim mladinskim predstavnikom izkoriščanje posebnosti našega političnega sistema: mladinsko politično organizacijo, enakovreden nastop mladih v političnem in javnem življenju;

predsedstvo se mora otresti varnega naročja 22. nadstropja stavbe CK. Sedaj tam životari v pretirani samozadostnosti in brez prizivnosti. Svoje seje, nastope, tematske obiske mora planirati po celi Jugoslaviji. Javnost dela in se ter soočanje z različno mislečimi, nas zna odrešiti marsikatero debele in pre nagljene izjave;

– razprave je potrebno voditi skupaj s predlagatelji. Posamezne diskusije pa lahko za predsedstvo izpelje določena mladinska organizacija ali skupina strokovnjakov;

– pri postavitvi »predsednik ZSMJ iz Slovenije« pa je seveda še kako pomembno vprašanje jezika.

To pa nas je spet pripeljalo na za nekatere ključno vprašanje izbora: do kje si bo nekdo še upal? Skozi to se kaže navijaška in spektakla željna publika. Po drugi strani pa to postavlja tudi vprašanje zaslombe: kdo in do kod stoji za predsednikom? Kadar se izkaže, da nekdo bje samo še svoj lastni boj, je seveda malo upanja na uspeh. Volilci žal kaj radi pozabljajo na tiste, katerim so podelili družbeno moč.

S spoštovanjem JOŽE ŠKOLČ

P. s.

Podajam še predlog za razširitev tega postopka. Ker se ZSMS v veliki meri naslanja in napaja iz t. i. novih družbenih gibanj (MDC) in le-ta navzven hočeš nočeš tvorijo del kontradiktorne podobe ZSMS, predlagam, da se tudi njim pošlje v obravnavo vse te materiale. To pa predvsem zato, ker menim, da je to del populacije, ki je za usodo nekaj pobud še posebej zainteresirana. Predvsem v odnosu do MDG je potrebno zlagoma preseči razmerje, ko je vloga le-teh v glavnem zožena na fazo, ko lahko nekaj predlagajo, mesta odločanja pa so običajno drugje. Če MDG-jem ZSMS že ne more omogočiti direktnega nastopanja na mestih odločanja, ki so izven organizacije (Skupščina, SZDL, itd.), pa mislim, da ni nobenih zadržkov, da sodelujejo v znotraj organizacijskih odločitvah (kadar jim je to v interesu).

OCENA DELA TOVARIŠA JOŽEFA ŠKOLČA

a)

JOŽEF ŠKOLČ se je rodil 19. 8. 1960 v Breginju pri Tolminu. V gimnaziji je bil med drugim mentor OO ZSMS in bil predsednik OO ZSMS v krajevni skupnosti. V času, ko je na OK ZSMS Tolmin vodil Komisijo za delo z mladimi v zamestvu, je bilo vzpostavljeno plodno sodelovanje z mladimi iz Benečije.

b)

Na Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo je dve leti vodil Komisijo za interfakultetno sodelovanje. V tem času so se študentska srečanja preoblokovala iz kulturno-športnih v delovno problemska. Z odliko je diplomiral in za diplomsko delo prejel Prešernovo nagrado. Bil je štipendist Titovega sklada. Leta 1977 je postal aktiven btičadir, kasneje pa član štabov in komandant akcij. Od leta 1984, ko je bil izvoljen za člana P RK ZSMS, pa vodi C MPD pri RK ZSMS.

c)

Ob njegovi izvolitvi še ni bilo videti izhoda iz krize mladinskega prostovoljnega dela. Z zagnanim delom in osebno angažiranostjo, s tehtnimi in kvalitetnimi analizami nastalega položaja, novimi idejami in rešitvami, s komunikativnostjo in načrtno kadrovsko politiko na tem področju, je veliko prispeval k odpiranju novih perspektiv in možnosti tega pomembnega področja delovanja mladih.

Vse manj hietetično in bolj demokratično vodenje MDA, organiziranje delovnih taborov, uveljavljanje alternativne

mladinske kulturne dejavnosti, kvalitetne raziskave o mladinskem prostovoljnem delu, nov in dinamičen propagandno-medijski pristop k popularizaciji mladinskega prostovoljnega dela (ki je bil leta 1986 nagrajen tudi na jugoslovanskem festivalu tržnih komunikacij), razvoj mednarodne izmenjave brigadirjev v okviru SCI itd., so v veliki meri prav zasluga njegove odprtosti, inovativnosti in prodornosti. Uspel je izoblikovati tudi koherenten in homogen Center za MPD z velikim številom izkušenih kadrov in s tem zagotovil kvalitetno in kontinuirano delo. S tem je prišel do izraza tudi njegov čut za timsko delo, aktiviranje in motiviranje mladih in drugih družbenih subjektov na tem področju dela ZSMS.

Jožefove organizacijske in vodstvene sposobnosti, vztrajnost v uveljavljanju demokratičnih in javnih metod dela, doslednost v uresničevanju opredeljenih načel in sprejetih dogovorov, inovativnost v osmišljanju vsebin dela in razvijanje frontnosti organizacije, so značilnosti njegovega pristopa in boja v ZSMS in ZSMJ, kar se je stalno potrjevalo v nizu konkretnih aktivnosti. Preko številnih vzpostavljenih vezi na področju MPD ali pa kot član Konference ZSMJ in član Komisije za statutarna vprašanja pri K ZSMJ, se je kot dober poznavalec položaja in interesov mladih v Jugoslaviji, z veliko odgovornostjo in občutkom za različnosti, odločno zavzemal tako v ZSMS kot v ZSMJ za razreševanje življenjskih vprašanj mladih v vzdušju tolerantnosti in razumevanja skozi demokratičen in jeven dialog vseh.

DRAGI MLADINCI!

Pred vami je postopek za izbor kandidata za predsednika jugoslovanske mladine. Ker za zvezne funkcije pri nas uporabljamo republiški ključ, je letos na vrsto prišla naša republika. Naši mladinci so se odločili, da morajo vsi evidentirani kandidati podati svoje programe. Veseli nas, da so pri tem postopku odšli za nami po naši poti. Obenem obveščamo vse anonimne, ki se pritožujejo nad odločitvijo, da bomo vseeno plesali v Beogradu, da UK ZSMS ni pravi naslov in da naj to v bodoče počnejo na naslov RK ZSMS, Dalmatinova 4, tel. 312-659 in 310-033. To je pravi naslov za vaše težave. Predsedstvo UK ZSMS je o tem že davnaj povedalo svoje.

Predsedstvo Univerzitetne konference ZSMS

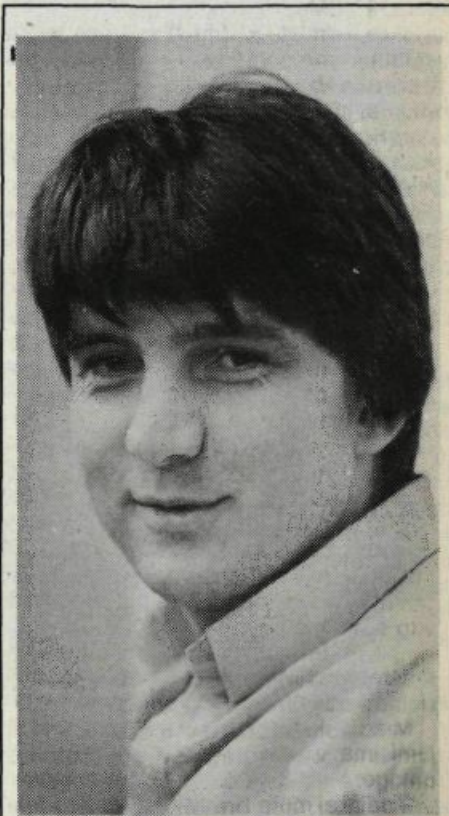

foto Zrnec

Program Željka Ciglerja

ZA PLURALISTIČNO, DEMOKRATIČNO IN SAMOSTOJNO ZSMJ

1.

Vse bolj brezperspektiven položaj mlade generacije – odraz stanja v celotni družbi – krepi med mladimi miselnost in idejna iskanja ter dialog. Generacija zahteva za voljo, znanjem in pravico svoj prispevek k oblikovanju podobe socializma, za katerega prevzema tudi svoj odgovornost.

To zahteva drugačno vlogo mladinske organizacije v družbenih dogajanjih (kar je usodno povezano z nadaljnjo demokratizacijo odnosov v Jugoslaviji) in po drugi strani sili ZSM samo v opuščanje neproduktivnih metod forumskega in transmissijskega delovanja, demokratičnega centralizma in širitev interesnega združevanja, v novo kvaliteto organiziranja, ki bo sposobna neokrnjeno zastopati spontanost in pluralizem pobud, aktivnosti in organizirano dejavnost mladine. Samo to omogoča enakopravnost pri vključevanju mladih v javnost ter v samoupravno in politično odločanje na vseh družbenih ravneh.

Delovanje inorganizirane ZSM mora kljub odražanju dejanskega stanja omogočiti njegovo presežanje. Odpiranje ključnih družbenih problemov, družbene demokratizacije in ekonomske modernizacije, je v ZSM hkrati postavljanje vprašanja samostojnosti – kot možnosti, pravice in odgovornosti svobodnega izražanja in zastopanja interesov mladine preko ZSM. Seveda ne mladine kot nekega abstraktnega monolita, v imenu katerega hierarhično sestavljeni forumi sprejemajo enotna stališča, marveč zaradi svojega različnega dejanskega položaja tudi interesno razslojene mladine, ki zahteva fronten, pluralističen, nehierarhičen način dela in organiziranja.

Ne gre mi le za priznanje novih oblik družbenega organiziranja interesov, temveč za proces aktiviranja mehanizmov uveljavljanja pluralizma interesov: za demokratičen pritisk v smeri pozitivnega (tudi v smislu programa) prevladovanja krize, sopotnice vseh dinamičnih družb. Kriza ni nujno destruktivna, v kolikor priznamo institute demokratičnega prevladovanja nasprotij, ki spremljajo vsak razvoj, v katerem ni prostora za večne politične in ideološke resnice.

Obstoja tudi možnost drugega reševanja krize, ki vodi v duhovno skromno, navidezno socialno in politično mirno nedemokratično inačico socializma. Znotraj zavračanja te možnosti skozi pozitivni program vidim tudi generalno linijo delovanja ZSMJ.

2.

V gospodarski in politični krizi problemi niso rešljivi samo znotraj ekonomije, temveč v kontekstu širših in globljih družbenih sprememb. Za te je potrebno v ZSMJ doseči konsenz glede ključnih opredelitev (natančneje operacionalizirati stališča kongresa ZSMJ in jih principielno uveljavljati – kot npr. v protijedrskem angažmaju) in načinov reševanja skupnih razvojnih problemov. Tak konsenz nastaja z usklajevanjem najbolj progresivnih delov družbe in tudi ZSMJ. Nujna je opredelitev za postopen toda konsistenten razvojni proces, v katerem so konflikti nujni, obvladljivi in produktivni prav zaradi demokratične vizije. Opredelitev za sodobno organizirano in tržno regulirano gospodarstvo, ki ne more prosperirati brez intenzivnega razvoja demokratičnih odnosov tudi v drugih sferah družbenega življenja: znanosti, umetnosti, kulturi, javnem mnenju, itd.

3.

Iskanje, kako okoli pozitivnega programa zbrati vse mlade pluralistične sile, je težavno in neprijetno za ZSMJ, toda veliko produktivnejše in naprednejše od poti k ideološki čistosti. V tem kontekstu bo potrebno tudi jasno postaviti naš odnos do vsega tistega, kar imenujemo znotraj marksistične misli s termini civilna družba, pravna država, svoboda, nova družbena gibanja, demokracije etc. – do vsega tistega, kar je odraz sprememb, nastalih v vrednostnih opredelitvah družbe ter v življenjskem svetu posameznika.

Vse iniciative, pobude in predloge iz Krškega, tudi tisti del, ki predstavlja presežek nad zveznim mladinskim kongresom, je po mojem prepričanju moč realizirati v razpravah o spremembi Ustave, Zakona o združenem delu, Kazenskega zakonika, revidiranju planov razvoja (česar vsega ZSMJ kljub sklepom še ni odprla), torej znotraj sistema in skozi njega. Tu so praktično še neizkoriščene možnosti vpliva na odločanje, kot smo jih razvili v ZSMS: skozi odbore v skupščini, SZDL, družbenih svetih, skozi dialoge – z vlado (javne!), skozi stalno predstavljanje stališč organizacije na javnih tribunah, skozi mladinske indruge medije. ZSM se mora kot del sistema – s poudarjanjem kritične distance – zavzemati za njegovo odprtost za vse različne pobude (ne le mladinske), za njihovo posredovanje v Skupščino in SZDL, ož. preko mladinskih delegatov nazaj v Družbenopolitične zbornice skupščin republik in pokrajin.

4.

V Predsedstvu in Konferenci ZSMJ se je od dopuščanju različnih rešitev potrebno bolj angažirati na skupnih problemih mlade generacije v celi državi. V delu in sodelovanju ob na videz manj pomembnih problemih, se ustvarjajo in gradijo dragoceni odnosi in zavezanost, s pomočjo katerih je lažje premagovati tudi večja nestrinjanja. Se vse prevelik del aktivnosti se zožuje na neskončne prepire o upravičenosti razlik.

Konkretnega programa med drugim ni tudi zato, ker ZSM nima toliko samostojnosti, da bi lahko sama, s stališča zaostrenega položaja mlade generacije, problematizirala družbeni razvoj. Da bi predlagala rešitve in se pri tem tudi motila – ne s stališča ideologije, ampak realnosti. Zato ZSM vse manj odraža vedno bolj zaostren položaj mlade generacije. Razkorak med njo in mladino je vse večji. Prostorsko in programsko zapiranje na eni strani spremlja vedno širše in bolj odprto angažiranje na drugi strani.

Zato mora tudi zvezna organizacija priti iz foruma na prizorišče družbenih dogajanj – v pravem pomenu besede in v smislu programa. Delo ZSMJ mora biti javno in prepoznavno, funkcionarji pa odgovorni, preverljivi in odstavljivi. Sama organizacija dela jih mora siliti v tok dogajanj, v pretok idej, interesov in konfliktov.

5.

Prej omenjeni avtonomen nastop ZSM v političnem sistemu socialističnega samoupravljanja bo nujno krepil samostojnost ostalih akterjev političnega življenja, utrjeval politični pluralizem in zaostroval odgovornost med zakonodajnimi in izvršilnimi organi, med samoupravljanjem in upravljanjem: med izvršnimi sveti in skupščinami, zbori SIS-ov in strokovnimi službami oziroma državo, direktorji in delavci. Večanje samostojnosti in politične moči ter odgovornosti političnih subjektov znotraj samoupravnega sistema (SZDL, sindikati, ZSM, gospodarskih zbornic, univerz, javnih glasil, delovnih organizacij itd.) logično utira pot tudi postopnemu razvoju mehanizmov za legalizacijo konfliktov in različnih interesov, ki izhajajo iz te avtonomije.

ZSM teh procesov ne more sprožiti sama. Okrepi lahko njihove zametke in kljub politični šibkosti lahko predstavlja dragoceno utež na tehtnici med naprednimi silami, ki sprejemajo tehnološko, civilizacijske, humanizacijske in demokratične izzive inovacijsko – informacijske družbe in tistimi, ki prihodnost vidijo

v pravični razdelitvi duhovne in materialne revščine.

6.

Smisel mladinske organizacije kot frontne zveze svobodno združenih, različno mislečih mladih ljudi ni v odpravi drugačnosti in njenem nasilnem poenotenju, ki baje omogoča učinkovitost organizacije. Njena vloga je prav nasprotno v utiranju poti, širitvi demokratičnega prostora, kulture javnega nastopanja in razvijanju politične kulture za neokrnjeno izražanje ter organiziranje različnih resnic. Zato se je potrebno stalno boriti v organizaciji in zunaj nje. Samo s širokim dialogom je mogoče spoznati resnice, slišati drugo plat medalje, premagati predsodke ter enostranske, moreda pristranske in celo lažne obtožbe. To zahteva priznavanje pravice in odgovornosti slehernemu delu znotraj organizacije in med mlado generacijo do odpiranja vprašanj, ki so zanj perača, upoštevane in negovanje bogastva razlik in pravice manjšine do njenega avtonomnega mnenja. Še posebej pa uveljavljanje tiste nujne, a doslej še kako manjkajoče trohice civilnega poguma v boju za splošne civilizacijske pridobitve, kar edino lahko postavi ZSM na realna tla.

*

Enoletni mandat ni dolgo obdobje. Čas je silno zgoščen, dogodki se prehitujejo, kar vse večkrat izpostavi vlogo predsedujočega v kolektivnem organu. Ta pa je lahko v dajanju poudarkov, odpiranju vprašanj ali pa kot je pokazala polpretekla izkušnja, v poizkusu njihovega deklasiranja. Zato ne obljubljam globalnih preobratov, toda ob svojem zapisanem pogledu nanje za njih zastavljam vse svoje znanje in pogum. Celje, 13. 5. 1987

OCENA DELA TOVARIŠA ŽELJA CIGLERJA

a)

Rojen leta 1958, dipl. politolog iz Celja. Prvi stik z ZSMS je vzpostavil preko »Odprtega kroga« pri Centru za klubsko dejavnost pri OK ZSMS Celje, nadaljeval v OC Marksističnih krožkov, kjer je kmalu postal vodja centra zaradi svojega znanja, prizadevnosti in aktivnosti in bil nato izvoljen v Predsedstvo OZ ZSMS Celje. Hkrati je aktivno delal tudi v OO ZSMS FSPN.

b)

S svojim delom je bistveno prispeval k uspešnemu in vsebinsko bogatemu delu OK ZSMS Celje, skoraj na vseh področjih – najprej na področju marksističnega izobraževanja in idejnopolitičnega usposabljanja, potem pa se je vse bolj osredotočal na družbenoekonomsko problematiko mlade generacije. S pobudami, predlogi in konkretnim angažmajem je veliko prispeval k premikom na področju stanovanjske problematike, prestrukturiranja gospodarstva,

družbenoekonomskega položaja učencev, kadrovske politike, pa tudi organiziranega preživljanja prostega časa mladih. Organiziral je vrsto okroglih miz – najodmevnejšo o zaposlovanju, o čemer je pripravil tudi gradivo za javno razpravo v regiji. Vedno je vztrajal in prispeval k uveljavljanju interesov in pobud mladih v delegatsko skupščinskem sistemu. Aktivno je sodeloval v vseh razpravah, ki so potekale v ZSMS, še posebej v razpravi o demokratizaciji odnosov v ZSMS.

c)

Leta 1984 je bil izvoljen v Predsedstvo RK ZSMS in v DPZ Skupščine SRS kot delegat ZSMS. V Predsedstvu vodi Svet za družbenoekonomske odnose. Pokazal je sposobnost ustvarjalnega sintetiziranja dosežkov napredne sodobne družboslovne misli in politične prakse ter uspešno uveljavljal to sintezo v delu ZSMS, SZDL in v delegatsko skupščinskem sistemu. Z občutkom za združevanje strokovnega in političnega dela je zbral v Svetu za družbenoekonomske odnose uspešno ekipo mladih strokovnjakov, ki daje ton dobršni meri

dela RK ZSMS. Prav z družbenoekonomskimi temami se je uveljavila udarnejša vloga ZSMS v skupščinskem sistemu.

Željkovo delo je vtakano v vsa pomembnejša prizadevanja ZSMS na družbenoekonomskem področju – od porodniškega dopusta, vročih razprav o velikih investicijah, energetiki ter jedrskih elektrarn, družbenih planskih aktih, do problematike malih produkcijskih enot, obrtnega zakona itd. Osrednji delež je imel pri pripravi odmevne problemske konference o socialnem položaju mlade generacije. Prav tako ni moč prezreti njegovega velikega prispevka k vsebinskim pripravam in uspešnosti 12. kongresa ZSMS. Ustvarjalno je sodeloval tudi na 12. kongresu ZSMJ.

Razpoznavna značilnost njegove politične aktivnosti je posluš za pluralizem interesov mladih, sposobnost njihove identifikacije, artikulacije in njihovega uveljavljanja, posluš za strokovne, neideološke argumente in velika mera preudarnosti, povezana z energičnim ter vztrajnim uveljavljanjem stališč ZSMS.

foto Zrnec

PROGRAM SANDIJA ČEŠKA

Pisati lastni program kot eden izmed kandidatov za predsednika PK ZSMJ, pomeni vrteti se v dilemi, ki četudi sem nanjo pristal, v bistvu ni moja dilema, temveč dilema med obstoječo veljavno organizacijo in neko možno želeno organiziranostjo.

Po tej drugi željeni, ki naj bi predsedniku dala kompetence nekdanjega sekretarja SKOJ, organizacijo pa spremenila v nekdanji SKOJ, bi lahko celo napisal program, ki v popolnosti in do donca izhaja iz kongresnih zaključkov, sprejetih na 12. kongresu ZSMS v Krškem. Toda, ali so lahko vsi ti zaključki sprejemljivi za celotno Jugoslavijo? Ali so problemi slovenske mladine lahko tudi problemi kosovske, makedonske mladine? In ali so lahko te pobude in naši interesi preneseni v popolnoma drugačne kulturne in socialne razmere demokratične in produktivne? Globoko sem prepričan, da ne morejo biti. Ne iz stališča oportunitizma, torej bojazni spopada, temveč iz prepričanja, da pluralizem različnosti korenini prav v različnih družbenih predpostavkah, v katerih se nahajajo različni deli mlade genetacije v Jugoslaviji.

Prav zaradi tega se odpovedujem slovenskemu programu, ne zgolj v smislu utopičnosti, temveč predvsem iz stališča, da je to globoko nedemokratično in nenačelno dejanje, ki zanika prav vse temeljne točke v demokratičnem razvoju slovenske mladinske organizacije. Prav ta organizacija je uvovala zapisala besedo pluralizem kot svoj cilj, prav ona je zapisala, da je posameznik in njegova konkretna usoda osrednja točka njene dejavnosti.

S stališča Jugoslavije je program dela sprejet. Odseva način videnja problematike, pa tudi odnosa sil. Kakršenkoli že je bil, je demokratično sprejet. Mukoma so vanj prodrla tudi nekatera stališča slovenskega mladinskega kongresa. Nekatera niso. V letu, ko bo stal na čelu te organizacije Slovenec, tega programa ne bo možno spremeniti. To lahko vidi samo neodgovorna glava, ali pa želja kakega mladega karierista, ki noče videti nič, razen samega sebe.

Toda, prepričan sem, da tudi ta program daje dovolj širokih možnosti, da z močnejšo prisotnostjo v jugoslovanskem mladinskem in celotnem družbenem prostoru, iščoč zaveznitva z vsemi silami, ki jim je za demokracijo, samoupravljanje, pluralizem, odgovornost, poskušamo realizirati nekaj pobud, ki smo jih sprožili bodili mi ali pa nekdo drug, pa menimo, da so vredne dejavne in polne podpore. Osebnostno menim, da so te možne programske točke oz. pobude naslednje:

- enakopravni razvoj narodov in narodnosti,
- prestrukturiranje gospodarstva,
- odnosi ZSMS, ZSMJ v političnem sistemu, ekološka vprašanja, stanovanjska politika,
- vzgoja in izobraževanje - ocena usmerjenega izobraževanja,
- civilno služenje vojaškega roka,
- populacijske politike.

Vse to so pobude, ki jih je potrebno načelniti in se za njih boriti. Toda ne delati si utvar, da je s tem, do bo ta sli kakšen drug tu ponujen program, program bodočega predsednika, že tudi program predsedstva K

ZSMJ ali cele ZSMJ. Lahko bo celo pristal tam, kjer pristane večina radikalnih dokumentov, v slepo črevo neuresničevanja in za naličje povsem drugačnega početja.

Sicer pa, ali ne počenjamo s tem pisanjem neumnosti, ki pelje prav v to? Ali ne pišemo programov, do katerih nimamo pravice ne mi, da vam jih predlagamo, ne vi, da nam jih potrdite ali zavrnete? Ali ne razpravljamo o stvareh, o katerih smo legitimno že razpravljali in s tem v bistvu puščamo ob strani statutarne določbe in celotno organizacijo ZSMJ, ki to legitimnost zagotavlja? Ali ne sestopamo na tisto točko, ki bi jo mi silovito napadli, če bi z njo začeli v kaki drugi, recimo veliko večji republiki? Ali ne rušimo s tem tiste matrike, ki v bistvu vzdržuje na politični mladinski ravni tistega, kar pojmujemo pod enekopravnostjo narodov in narodnosti v federativni Jugoslaviji?

Česmo proti tej matriki, potem je za to potrebno več argumentov, pa tudi računati je potrebno s konsekvencami. Kar lahko in moramo pa je v bistvu pogled v kandidate in s tem tudi v mene in sicer:

ali ima hrbtenico in ne dela utvar s svojim kimanjem,

- ali je demokratičen in ne podcenjuje svojih sodelavcev,

- ali je pošten in ga ne bo zmedel niti denar niti položaj,

- ali je prepričan v to, da je predsednik zato, da spremeni razmere v prid celotni mladini in ne zgolj sebi v prid,

- ali pozna Jugoslavijo oz. jugoslovansko mladinsko organizacijo do te mere, da bo znal trezno ponuditi stvaren kompromis in ne radikalni fantazem,

- ali je bojevit in prepričljiv človek.

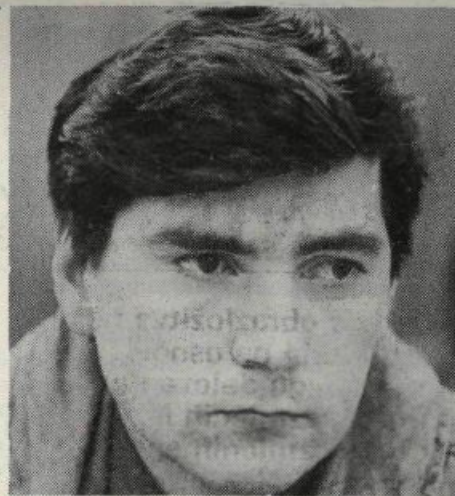
Sicer pa mislim, da so te točke in ti pogoji več vredni kot pa siceršnje pisanje čarobnega programskega seta nalog, ki se bo, ali pa ne, uresničil. In končno, mogoče je to prav naš paradoks, tudi če hočete paradoks socializma in oblasti samoupravne romanikature, namreč, da je večje zagotovilo za boljše in radikalnejšo prihodnost bojevit in trezen človek kot pa človek s programom.

PREDLOG OCENE DELA TOVARIŠA SANDIJA ČEŠKA

a)
rijen 1961, absolvent FSPN, Zagorje ob Savi

Vključil se je v delo osnovne organizacije ZSMS Zagorje ob Savi, kjer je bil sekretar. Na osnovi uspešnega dela je bil izvoljen za sekretarja, nato pa za predsednika KMKS pri OK ZSMS Zagorje ob Savi. Z vsebinskimi premiki (financiranje OO ZSMS v KS, prostorska problematika, vključevanje mladih v krajevni samoupravi) je prispeval, da se je aktivnost OO ZSMS v KS izboljšala. S svojimi sposobnostmi in odgovornim delom v ZSMS ga je MS ZSMS revirskih občin predlagal za člana P KMKS pri RK ZSMS.

V mandatnem obdobju 1980/82 je bil izvoljen za podpredsednika OK ZSMS

Zagorje ob Savi. V tem obdobju je največ prispeval pri uspešnem vključevanju DO-D v delo OK ZSMS Zagorje. Na osnovi razprav o poročilu in oceni dela OK ZSMS Zagorje je konferenca ocenila, da so bili v tem mandatnem obdobju narejeni bistveni vsebinski premiki na ključnih področjih (zaposlovanje, študentska politika, usmerjeno izobraževanje, kadrovska politika), ki so jih opredelili v programskih usmeritvah OK ZSMS Zagorje. Iz razprav je zaključeno, da je kot predsednik temeljito prispeval k razvoju mladinske organizacije v množično in frontno organizacijo. Uspešno je zastopal stališča mladih v organih DPS in DPO v občini, regiji in republiki. Sodeloval je v delu kadrovske komisije pri P RK ZSMS v mandatnem obdobju 1982/84. Vključeval se je tudi na druga področja dela v RK ZSMS, predvsem marksističnega centra. Sodeloval je na več MDA, udeležil se je tudi pohoda AVNOJ.

b)
Vključeval se je v priprave na 12. kongres ZSMS in na njem tudi aktivno sodeloval. V času opravljanja funkcije člana P K ZSMJ se je vključeval predvsem v delo P RK ZSMS in RK ZSMS. V P K ZSMJ je poskušal uveljavljati stališča ZSMS in tvorno prispevati k nadaljnjemu razvoju in demokratizaciji organizacije na nivoju Jugoslavije. Prenašanje izkušenj in hotenj mladih Slovenije v K ZSMJ (kot dela te organizacije pa je spriču razlik v razvitosti proizvodnih sil in družbene zavesti v posameznih delih Jugoslavije izredno težka in zahtevna naloga, ki terja veliko strpnosti, argumentiranosti, realnosti in natančnega poznavanja specifik vseh delov države. Odgovornost do vseh mladih in do razreševanja široke palete problemov, ki se manifestirajo z zelo različno intenzivnostjo (glede na sredino), terja nenehne kompromise med načeli, željami in dejanskimi možnostmi. Kljub temu, da je poskušal zagotavljati vprašanja družbenega razvoja na ključno mesto delovanja P K ZSMJ, na čemer vztraja ZSMS, se pogosto dogaja, da se kot ključna vprašanja politizirajo marginalno-politikantska, ki bistveno ne prispevajo k razreševanju razmer in preseganju gospodarske krize v SFRJ.

HOROSKOP MLADINSKEGA MINISTRA ZA INFORMACIJE

Poskus obrazložitve nekega karakterja na osnovi sinhronega delovanja makrokozmičnih in mikrokozmičnih energij

Ime in priimek: MOJMIR OCVIRK
Datum rojstva: 16. 11. 1961
Poklic: Mladinski minister za informacije
Astrološka konfiguracija:
Sonce, SKORPIJON
Ascendent: STRELEC
Luna: RIBI

Ljudje iz znaka Škorpiona se rojevajo takrat, ko narava umira. Listje je že odpadlo, dnevi so vsak dan krajši, nas pa ob hladnih novembrskih večerih čudno stiska pri srcu. Takrat, ko vetrovi odnašajo s sabo duše umrlih, so škorpioni v svojem elementu. Pomagajo nam preživeti, pa tudi umreti. Močno se zavedajo minljivosti vsega zemeljskega ter nujnosti smrti in ponovnega rojstva oz. regeneracije. V njih se skriva čudna moč, ki pa jo le redkokdaj pokažejo. Navidezno mirni in celo hladni znajo biti v trenutkih nevarnosti izredno zbrani. Ker pa znak Škorpiona (in z njim vred planet Pluton, ki je njegov vladar) simbolizira tako rojstvo kot smrt, je tudi Škorpionov več vrst. Lahko so destruktivni (tako do sebe kot do drugih), egoistični in vsiljujejo svojo voljo drugim, lahko pa drugim tudi nesebično pomagajo s tem, da jih s svojo hipnotično močjo zdravijo in jim dajejo novih življenjskih moči. Sposobni so regenerirati tako sebe kot druge. Prvi je t.i. »vampirski tip«, drugi pa t.i. »orlovski tip«. Ta s svojimi kreativnimi energijami plemeniti človeštvo. Kamorkoli že usmerjajo svoje energije, so Škorpioni vedno intenzivne, magnetične osebe, ki znajo kot deroča reka potegniti za sabo ostale. Sicer pa – oči so ogledalo duše. Škorpiona spoznate po mirnem zbranem, prodornem in včasih ciničnem pogledu, ki vas zmede, ker vam da občutek, da ste »spregledani«. Pa čeprav niste.

Škorpion, ki ga obravnavamo danes, je še za odtonek skrivnostnejši. Z Luno v Ribah in Soncem v 12. polju je pri njem potenciran element vode. Koncentrirana škorpionovska moč je združena z izredno intuicijo. Nekateri ljudje imajo šesti čut, tale pa ima tudi sedmega in osmega. Kar napove v šali (in šali se verjetno zelo rad), se bo uresničilo. Je magnetična, mirna oseba, ki pa zaradi dinamičnih aspektov Marsa, Urana in Lune pogosto doživlja trenutke izrednega nemira. Svoje probleme (vzrok je lahko občutek inferiornosti ali nenadna ločitev od ljubljene osebe) dramatično potencira. Ima namreč izredno domišljijo. Če se pri tem ne bo zjokal sam, se boste zjokali vi, ki imate z njim opravka.

Požrtvovalnost je ena izmed najlepših potez njegovega karakterja. Tistim, ki jih ima rad, je čez mero vdan in pripravljen storiti zanje prav vse. Vsekakor je človek, na katerega lahko računate, seveda pod pogojem, da ste vredni zupanja. (Spregledal vas bo tako ali tako v največ treh sekundah.)

Škorpioni neradi rinejo v ospredje, tale pa se sploh počuti čim boljše, tem bolj je skrit. Tako

kot mu je važnejše od zunanjega notranje življenje, se tudi rad umakne v samoto, kjer si nabere novih moči. Vse bo storil za vas, dokazal bo, da je zelo sposobna oseba in da lahko z njim vedno računate – ampak za božjo voljo, ne silite vanj, pustite ga vendar pri miru!

Če ni vedno po njegovem, zna biti zelo jezen. Sicer ima mehko, razumevajoče srce, ki je pripravljen marsikaj prenesti, ne prenese pa, da bi mu kdo vsiljeval svojo voljo. V bistvu je zelo neodvisen človek z originalnimi idejami, ki pa jih morda včasih ne zna ustrezno prezentirati. Zaveda naj se, da je treba včasih tisto, kar se njemu zdi samo po sebi umevno, ljudem prezentirati na bolj nazoren način. Pogosto je tudi prehitro zadovoljen s tistim, kar naredi.

Naglašeni so znaki intelekta, kar kaže na visoko inteligenco. Razpon njegovih interesov je verjetno zelo velik, sega pa od medicine preko naravoslovnih ved do filozofije, književnosti in okultizma. Zanimajo ga misteriji. Ker je duhovno izredno talentiran, naj se čimprej začne ukvarjati s kabalo, ki je osnova transcendentalne magije.

Kljub vsem mističnim kvaliteta se zelo dobro zaveda, da je denar sveta vladar. Če še ne veste – tale fant je mahnjen na denar. Seveda boste rekli, kdo pa ni, ampak dejstvo je, da smo eni bolj, drugi pa manj, in tale spada odločno med prve. Kadar ga nima, je hudo potr, dobi pa ga vedno takrat, kadar ga ne zahteva. Tako na tem kot na drugih področjih življenja se dobro zaveda prednosti mirnega in vztrajnega čakanja pred glasnimi zahtevami. Pri njem velja tista: zrno na zrno ... Obogatel bo enkrat v srednjih letih.

Kar se tiče dela in poklica, ki ga bo (ali pa ga že) v življenju opravljal, je njegovo zanimanje dvojno. Po eni strani ga njegov raziskovalni duh sili v študije, ki zahtevajo seveda izoliranost in vključujejo potrebo po mirnem delu v študijski sobi, po drugi strani pa je njegov poklic v življenju vezan na širšo družbeno skupnost oziroma na komunikacije z javnostjo. Kar koli bo že v življenju delal, so tendence take, da bo delal teamsko oz. skupaj z večjo skupino ljudi.

Rad potuje, vendar so izleti v tujino kratki ali pa povsem nepredvideni. V tujini se mu verjet-

no dogajajo zelo razburljive stvari, ki so včasih negativnega karakterja in je kar srečen, ko pride spet domov. Na cesti naj bo zelo previden, pa naj bo to peš, na kolesu ali pa z avtom. To je resno opozorilo! Če se slučajno ukvarja s kakšnim vodnim športom (zaradi ljubezni do morja in ascendentu v Strelcu bi sklepali na podvodni ribolov), naj bo predviden tudi tam, kajti v morski vodi prežijo nanj raznovrstne nevarnosti. Tudi to je resno opozorilo.

Kaj pa ljubezen? Če se zaljubi, se zaljubi za res. Prekinitev ljubezenske zveze je zanj prava tragedija. Malo zaradi škorpionovske posesivnosti, malo pa zaradi brezmejnne predanosti, ki jo predstavlja Luna v Ribah. Tako Luna (simbol ženskosti) kot Venera (simbol ljubezni) sta v tem horoskopu močno povezana z Merkurjem, ki je vladar sedmega polja (partnerstva). To pomeni, da so njegove partnerke »merkurjanske« narave i.e. rojene v znaku Dvojčka ali Device, okretne, živahne, klepetave, rade pišejo ali potujejo. Disonanca Lune z Merkurjem kaže na občasna huda ljubosumja, ki jih dotični preboli na dva načina: 1. Zapre se vase in tiho trpi. 2. Nenadoma izbruhne hud prepri, ki mu sledi daljše obdobje miru. Vse to se navezuje tudi na naravo njegovih prijateljstev. Ima veliko število prijateljic ali pa vsaj znank, ki so po večini zelo klepetave, kar ga včasih verjetno zživcira, ker ima rad mir. Izmed vseh teh prijateljic mu ne bo težko izbrati si eno »za zmeraj«. Ta bo večkrat kam odpotovala in ga pustila samega. No, to mu včasih sicer ustreza, če pa se bo prevečkrat dogajalo, jo bo zapustil in si našel drugo. Škorpioni sicer niso zagovorniki ločitev, tale pa se bo verjetno poročil večkrat. Zagotavljamo mu, da bodo vsi zakoni po vrsti srečni. Nevarnost preži v dejstvu, da bo imela ona zanj premalo časa. Poleg tistih z zgoraj naštetimi karakteristikami so primerne partnerke rojene v znaku Rib ali Raka.

Za prognozo za letošnje leto nam je zmanjkalo prostora, lahko povemo samo to, da ga bo od druge polovice junija pa do novembra pestilo pomanjkanje denarja. Sreča ga to poletje čaka v tujini.

EMA KURENT

PRIPIS UREDNIŠTVA:

Klient se strinja z objavo teksta.

TRANSFORMACIJA ŠOKA V NORMO

Radio Študent je ustanovil Izvršni odbor Skupnosti študentov ljubljanskih visokošolskih zavodov s pomočjo SOLT-a, ki je izdelal vso potrebno tehnično opremo. Iz kleti osmega bloka v Študentskem naselju, kjer je Radio Študent še danes, je začel oddajati 9. maja 1969. Od ideje, da bi Skupnost študentov imela svoj radio, pa do realizacije je minilo nekaj več kot pol leta in verjetno je bil RS takrat prvi in edini študentski radio v Evropi, v Jugoslaviji pa prav gotovo.

K tako hitremu nastanku RS je pripomogla močna povezanost med študentskopolitično predstavniškimi strukturami in ostalo študentsko populacijo; njihovi interesi so bili »usklajeni«.

Skupnost študentov je bila takrat neke vrste fleksibilna organizacijska struktura, ki je predvsem omogočala, da se pod njenim okriljem organizirajo različne študentske, interesne skupine in uveljavijo svoje projekte.

V t. i. »burnih šestdesetih letih«, ko so v glavnem humanistična inteligenca in študentje postali vedno bolj glasni in aktivni v svojih zahtevah po družbenih spremembah, so istočasno tudi gradili paralelne in alternativne institucije, kjer bi udeleženi svoje ideje, potrebe in interese.

Ker so bile »politične razmere takrat in tudi po tem malo naklonjene izoblikovanju alternativne politične platforme, medtem ko je bil prostor kulture za alternativne koncepte relativno odprt«, so ostale od pridobitev študentskega gibanja pri nas tri ustanove, ki so predvsem kulturnega značaja: Študentski kulturno-umetniški center (ŠKUC), ki omogoča produkcijo in prezentacijo alternativne kulture pod njenimi lastnimi pogoji, Časopis za kritiko znanosti, ki naj bi razvijal teorijo subkulture, in Radio Študent kot osrednji alternativni medij pri posredovanju informacij in rock kulture. Kar je bilo značilno za študentsko gibanje v Ljubljani, se je odražalo tudi v programu RS:

a) politizacija študentske populacije

b) pojav »alternativne kulture« s poudarkom na glasbi, »natančnejše rocku«.

Radio Študent je nastal iz potrebe po ažurnem in angažiranem informiranju na Univerzi. Študentski list Tribuna, ki je izhajal vsakih štirinajst dni, pač ni mogel biti aktualen v taki meri, kot je lahko radio, ki je že po naravi svojega funkcioniranja bolj neposreden in »hiter« množični medij. Po drugi strani pa je RS zapolnjeval prostor, ki so puščali etablirani mediji praznega; njihovo poročanje o dogajanjih na Univerzi in v alternativni kulturi je bilo neadekvatno ali pa ga sploh ni bilo.

Za začetno obdobje RS je značilno tudi: skromna tehnična opremljenost, amatersko-entuziastičen pristop, neurejen družbenoekonomski status, ki se je kasneje izkazal kot zgodovinska stalnica, in iskanje prostora v informacijsko-medijskem režimu. Radio Študent je kot edini študentski radio v Jugoslaviji opravljal pionirsko delo in prvo desetletje njegovega delovanja označujejo napor za afirmiranje specifičnega pristopa do radijskega medija, izgrajevanje lastne podobe znotraj informacijskega sistema in boj za družbenoekonomsko uveljavitev.

Drugo obdobje RS se začne z letom 1975. Takrat je bila nezakonito »razpuščena Skupnost študentov in priključena takrat na novo ustanovljeni Zvezi socialistične mladine kot ena izmed konferenc. S tem so se specifični, študentski interesi potopili v obče mladinske interese, »odpoved specifični razliki pa nujno pomeni odpoved gibanju kot alternativnemu političnemu prostoru, kot prostoru »duha«, »resnice«, »poštenja« itd.« (D. Rupel, Nova revija, št. 13-14, str. 1578).

Odtlej je RS začel postopoma preraščati iz izrazito univerzitetnega radia v mladinski-informativni-politični radio, ki se ni osredotočal predvsem na probleme Univerze, temveč na probleme celotne družbe. Univerzitetna konferenca ZSMS je kot pravna naslednica Skupnosti študentov prevzela ustanoviteljske pravice in poskrbela za to, da se je RS konstituiral kot delovna organizacija.

Izvillečki iz pogovora z Luko Škobernetom, ki je bil med leti 1969 in 1971 urednik aktualno-politične redakcije in odgovorni urednik RS

Nastanek Radia Študent: Jeseni 1969 je bil ustanoviteljski sestanek, kjer so prisostvovali: Jože Šlander (pozneje prvi glavni urednik RS), Uroš Dular (prvi odgovorni urednik RS), Franjo Mavrič, Peter Vodopivec, Franci Pivec, Janez Koželj in jaz. Predlagal sem podoben koncept, kot ga je imel takrat zelo popularni Radio Luxembourg; veliko glasbe in malo govora. Koncept je bil sprejet.

Nastanek RS je bil pogojen z vzdušjem konec šestdesetih in začetkom sedemdesetih let. Takrat je bil ključni problem študentov njihova socialna struktura: študij je postal privilegij bogatih in tudi celotna štipendijska politika je bila naravnana tako, da ni omogočala študija vsem, ki so bili za to sposobni. Stanje na Univerzi in študentsko gibanje je izrazito odražalo razmere, razredne konflikte in trende odnosov v družbi. Nekateri so si razlagali pojav študentskega gibanja in pojav novolevičarstva pri nas kot golo posnemanje dogajanja v Evropi – mogoče je bil ta vpliv prisoten pri teoretičnem utemeljevanju študentskega gibanja – praktično pa je šlo za socialno vprašanje. Takrat smo bili povezani in v stalnih stikih s študenti iz tujine; leta 1969 je bilo v Dubrovniku mednarodno srečanje Univerze danes, kjer smo lahko primerjali naše razmere s tujimi. Eden izmed pokazateljev, kako zelo smo bili vpeti v mednarodne tokove, je tudi časopis, ki smo ga izdajali v angleščini (Students Quarterly). V njem smo objavljali najrelevantnejše probleme študentskega gibanja, izšlo je pet števil.

Programski smisel RS: RS je bil v nastanku in programski usmeritvi v tesni zvezi s študentskim gibanjem. Menim, da Krtoz zbornik »Študentsko gibanje« ne odraža tedanjih razmer na Univerzi, med drugim tudi zato ne, ker izhaja predvsem iz člankov, ki so bili objavljeni v Tribuni, spregledal pa je RS. Mislim, da takrat Tribuna ni bila središče in odsev tistega, kar se je dogajalo, preveč je bila usmerjena v nekakšen intelektualizem, po mojem je objavljala preveč prevodov tujih filozofskih spisov (predvsem Marcuseja in Heideggerja) in bila bolj podobna glasilu študentov Filozofske fakultete kot pa listu, ki naj bi bil namenjen vsem študentom. Seveda so se tudi v Tribuni pojavljali članki, ki so opozarjali na to, kaj se v resnici dogaja na Univerzi, vendar mislim, da to ni izhajalo iz uredniške usmeritve.

Radio Študent je zapolnjeval prazen prostor, ki ga je po eni strani puščala orientacija Tribune, po drugi strani pa etablirani mediji, ki so se problemov študentske populacije lotevali neadekvatno. RS je dajal velik poudarek aktualnim dogajanjem: sproti je obveščal predvsem o dogajanju na Univerzi, v drugih študentskih centrih po Jugoslaviji in Evropi. Imeli smo veliko oddaj v živo in celo direktne prenose, kar je bilo za tehnologijo, ki smo jo imeli takrat na voljo, velik podvig. Prvi smo začeli na tak način in v takem obsegu uporabljati institucijo telefona za živ kontakt s poslušalci. Naš koncept: koncept modernega radia, z veliko moderne glasbe in spolitizirano vsebino je bil dobro poslušan, privabil je večino mladih poslušalcev, ki so tako prenehali poslušati Radio Ljubljana. Posodabljanje radia v Sloveniji,

nastanek »Vala 202« je direktna posledica »delovanja« RS.

RS je bil alternativa obstoječim medijem, drugačen po vsebini in poslušalcih. Etabilirana kultura se je na področju zabavne glasbe pretakala prek množičnih medijev v obliki blagovozvočnih popevk, s prikazovanjem namišljenega raja in pocukranega življenja. Mi smo s tem prenehali. Vrteli smo rock glasbo, ki je nihče drug ni vrtel, in odziv publike je bil izredno velik. Glasba, ki se je vrtela na RS, je postala pojem za to, kaj je dobra glasba (za določen krog mladine, seveda). Večina nas je poslušala prav zaradi glasbe, vmes pa smo sporočali tiste politične vsebine, ki so bile relevantne. Vemo, da so imela tudi besedna sporočila učinek: postajala so sestavni del raznih razprav v študentskih in mladinskih krogih.

Naš osnovni pristop je bil: biti razumljiv čim širšemu krogu poslušalcev in narediti vse za to, da te poslušajo. Medij brez publike ni medij. Težili smo k maksimalni samostojnosti avtorjev, nismo se bali nobene avtoritete, kadar smo vedeli, da imamo prav.

Študentske organizacije in RS: Bili smo levo usmerjeni, tako kot celotno vodstvo Univerzitetnega odbora. Podpirala nas je Univerza in Univerzitetni odbor, ki se je 1969 samouprajno transformiral v Skupnost študentov. Že takrat so se pojavljale teze o združitvi Zveze študentov v Zvezo mladine, kar smo takrat odklanjali. Pozneje se je to zgodilo.

Skupnost študentov je bila konec šestdesetih let zelo aktivna, izražala je poglobitve interese študentov v Ljubljani. Tudi ZK na Univerzi je bila zelo vključena v razreševanje poglobitvenih problemov, ki so bili

takrat v ospredju: študentski standard, reforma univerze, študij kot delo itd. Vsi, ki so bili v študentskem vodstvu, so sodelovali z RS, večinoma so bili to tudi eni in isti ljudje: povezanost med RS in Univerzo je bila izredno močna.

Osrednje teme: v tistem času so bile pomembne teme na področju zunanje politike: zasedba Češkoslovaške, odnosi znotraj socialističnega lagerja, Vietnam, Kampučija in Grčija, v notranji politiki pa: pojav hrvaškega nacionalizma, ki ga je RS obsodil med prvimi, vprašanje deviznega sistema, gospodarski kriminal. V šolstvu: zasedba MF, pravica do študija vsakega, ki je sposoben, študij kot delo in spodbujanje množične kulture. Izhajali smo iz iskrenega prizadevanja za socializem in samoupravljanje ter odpora potrošništvu in profitarstvu, zahtevali smo odgovornost ljudi, ki so na vodilnih položajih.

Redakcije, sodelavci: Imeli smo dve redakciji: glasbeno in aktualnopolitično, ki se je ukvarjala tudi s kulturo, ki je bila takrat spolitizirana. Glavni oblikovalci glasbenega programa so bili: Stane Sušnik, Dragan Bulić in Rihard Kislihi, novinarji: Boris Mužević, Peter Vodopivec, Marko Slodnjak, Aleksander Zorn, Franci Pivk, Stojan Vodopivec, Janez Koželj, Dušan Rogelj, Igor Vidmar, Janez Strgar, Jože Slander, Uroš Dular in Luka Škoberne, spikerji: Karmen Gradišnik, Neva Zajc in Franjo Mavrič.

Večina teh ljudi, je še po tolikih letih v svojih opredelitvah, ki pridejo na dan v mejnih situacijah, ostala zvesta tedanje-mu življenjskemu konceptu. Ne drži, da človek z leti pozabi na tisto, za kar se je boril. Na RS smo se ogromno naučili in iz-

kušnje, ki smo si jih pridobili tam, nam tudi danes koristijo.

Način financiranja: RTV nam je dajal dve novinarski plači na mesec in nekaj magnetofonskih trakov. Nekaj smo dobili od našega ustanovitelja, Univerzitetnega odbora ZŠ, ostalo pa s pomočjo ekonomskopropagandne službe. Zaradi pomanjkanja denarja smo hoteli ustanoviti svoj disco, vendar nam ni uspelo dobiti prostora.

Plakati: Poleg tega, da sem bil odgovorni urednik RS, sem deloval tudi kot član mednarodnega odbora. Ena izmed pomembnih aktivnosti te skupine je bilo izdajanje političnih plakatov: prvi pri nas smo začeli uporabljati ta medij za sodobno politično komuniciranje. Ob obletnici okupacije Češke smo izdali plakat češke zastave, povežene s tankom in napisom: Narod si bo pisal sodbo sam! S plakatom proti polkovniškemu režimu v Grčiji (raztrgana grška zastava: simbol demokracije) smo oblepili vlak, ki je šel proti Grčiji. Plakat otroka z igračo in topovskimi cevmi, ki so uperjene vanj, pa je opozarjal na oboroževalno tekmo. Te plakate smo pošiljali tudi v tujino in izkazali so se kot učinkovita oblika sporočanja.

Nezacementiran program

S pomočjo odgovorov bivših sodelavcev RS bom skušala dognati, v čem je posebnost oz. drugačnost vsebine in načina delanja programa na RS. Njihovi odgovori so seveda subjektivne narave, vendar kjer se določena dejstva prekrivajo, lahko sklepam – tudi – na njihovo objektivno vrednost.

Matjaž Albreht (napovedovalec od leta 1976 do 1981): Zame je drugačnost RS v profesionalnem, kreativnem odnosu do dela in v tesnem sodelovanju med tehnikom, napovedovalcem in novinarjem. To, kar včasih ljudje mislijo, da je RS: izražanje, kvantanje in žargon, po mojem ni glavna finta RS niti ni njegov smisel. Obdelovanje tem, kolektivno delo, teme same – to je RS!

Andrej Fištravec (kulturni urednik med leti 1978 in 1979): Važno mi je bilo, da sem bil prepričan (to je tisto, da sem lahko »verjela« v stvar) in da sem v kakršnemkoli počenjanju videl smisel... Programa nismo cementirali, ampak smo mu pustili dihati s svobodnimi termini. Čisto vsebinska zadeva pa je bila, da nam ni bilo treba »peglati« besed in misli. Na stvari smo gledali drugače in to tudi povedali. Pač nismo bili direktni eksponenti oblasti, tako da tudi nismo bili dolžni ustvarjati ideološkega celofana...

Zoran Pistotnik (sodelavec vseh redakcij od leta 1975, občasno še danes, od 1980 do 1983 je bil zaposlen kot vodja organizacije in izvedbe programa):

Razmerje med živimi in posnetimi oddajami je že ves čas na strani živih oddaj. Delno je bil vzrok za to v omejenih kapacitetah studija (en studio za oddajanje in snemanje) ter tehničnih pomanjkljivostih (studio je po opremi radijski in ne snemalni), v posameznih obdobjih pa je bila prav to specifična radija in se je zanjo odločalo zavestno-konceptualno: čim več hitrega

Sprejem za Novinarje

Urednice Radia Študent režejo torto, ki so jo dobile za 18. rojstni dan. V prvem planu je Vesna Tržan, ki je zanikala, da je pojedla največ torte. Po njeni izjavi lahko sodimo, da sta ona in Darinka Pek ostale brez torte. Le kam je potem zginila trnadstropna torta. Prosimo vse, ki o tem kaj vedo, naj to sporočijo.

reagirana, komunicirana s poslušalci ipd. Vse spremembe v mladinski kulturi so se odražale tudi v programu RS, še več, v večini primerov je bil RS celo nosilec ali vsaj sooblikovalec zavesti o prisotnosti določenih ustvarjalnih naporov v tem prostoru in s tem tudi posredno vzpodbujevalec ter omogočevalec zares javne in produktivne dejavnosti.

Jože Vogrinc (od 1978 do 1979 odgovorni urednik, v letih 1980–1981 je imel avtorsko oddajo Rokovnjači, sicer pa občasni sodelavec vseh redakcij);

Radio Ljubljana še ni poznal institucij povezovalca programa, ki kramlja, spušča muziko, se pogovarja z gosti itd., kontakti programi so bili pa sploh popolna neznanca. S tega vidika je že dejstvo, da na RS spiker štiri ure čepi v studiu in po svoji volji pravi vice, bere pravljice, napoveduje komade, nekaj, kar so začeli posnemati z Valom 202 ipd.

Mirjana Križman (od 1979–1982 tajnica na RS, od septembra 1979–1984 glavna urednica RS);

RS je bil (mislim, da še vedno je) ves čas del t. i. ljubljanske alternativne scene, katere dogajanje je sooblikovalo njegov program na ta način, da so se skupine (glasbene, ki so se prvikrat slišale na RS in kasneje na Novem rocku, ki ga je RS organiziral skupaj z RTV Ljubljana), nove gledališke prakse (z Ano Monro na čelu) javno promovirale na RS... skratka, RS kot institucija je s svojo kadrovsko sestavo in materialnim položajem del alternativne scene, saj so najvidnejši akterji te scene obenem tudi najvidnejši sodelavci RS.

Torej: kaj je za vsebino RS odločilno?

- tesno sodelovanje napovedovalca, novinarja in tehnika; povezanost, ki omogoča improvizacijo, ustvarjanje programa »tistega hipa«, vzdušje in živost;

- teme so na RS obravnavane na drugačen način in postavljene v drug kontekst kot v osrednjih medijih obveščanja. Ob spornih temah se je največkrat izkazalo, da ni bila sporna tema sama, pač pa način njenega posredovanja;

- večina sprememb, ki so se in ki se dogajajo v alternativni kulturi, se odraža v programu RS. RS je v večini primerov nastopil kot sooblikovalec zavesti o kulturnih fenomenih, kot so: rock, punk, nova literarna produkcija, v obravnavi filmov, pri predstavljanju novih teoretskih tokov itd. Poudarki so se stalno premeščali glede na to, kaj je tisti hip predstavljal novo, angažirano produkcijo: staro pa so ostali mediji prevzemali (kadrovske in programsko). Kar je bilo včasih na RS sveže in šokantno, je zdaj postalo na Valu 202 norma;

- način funkcioniranja RS, ki ne temelji na profesionalni strukturi, omogoča relativno odprtost za širok krog zainteresiranih sodelavcev in različnih pogledov;

- prevladovanje živih oddaj pred vnaprej posnetimi in pripravljenimi, komuniciranje s poslušalci, številnost kontaktnih oddaj;

- obravnavanje tem, ki se jim drugi mediji izogibajo, jih ne obravnavajo, ne obvladujejo ali ne poznajo.

Od vseh redakcij na RS: glasbene, kulturne, aktualnopolitične in družbene, ki vsakodnevno potrjujejo gornje ugotovitve – občasno pa tudi ne – bom izvzela soft-

ware redakcijo, ker je to najnovejša pridobitev RS.

Software

Software redakcija je nastala leta 1983 in je najmlajša redakcija na RS. Med prvimi v Jugoslaviji je začela oddajati prek etra računalniški program in s sistematičnim informiranjem o vlogi računalniške tehnologije za družbeni razvoj. Začetni eksperimentalni program in eksperimentalne oddaje so se odvijali brez ustrezne tehnične baze: temeljili so na tehničnih pripomočkih in napravah, ki so last RS in se jih uporablja v programu in na osebnih hišnih računalnikih sodelavcev software redakcije. Za eksperimentalni program in oddajanje tujih programov je ta tehnika zadoščala; za razvoj in širitev dejavnosti pa je bila potrebna lastna tehnična baza, dostopna vsem sodelavcem. Postopoma je software redakcija – tudi s prodajo svojih uslug, torej s samofinanciranjem – preskrbela najnujnejšo tehniko za organizirano delovanje.

Delovanje software redakcije, ki je posledica (ali vzrok?) vdora osebnega računalništva na naša tla, je bilo izredno pomembno za utrjevanje zavesti o pomenu računalniškega opismenjevanja. V letu 1983, ko je bil pri nas prepovedan uvoz hišnih računalnikov in na tržišču ni bilo računalniških kaset, je software redakcija vsakodnevno oddajala dvajset minut računalniškega programa: izvirne računalniške igre, uporabne programe domačih avtorjev in tuje komercialne programe. Trgovina s tujimi kasetami se je zaradi prepovedi uvoza razcvetela in software redakcija, ki je prek etra posredovala takorekoč zastoj tudi »piratske kasete«, je to trgovino onemogočala in ji s konkurenco zbijala ceno.

V izredno kratkem času – od ideje do realizacije so minili trije tedni – so sodelavci software redakcije v sodelovanju z zvezo organizacij za tehnično kulturo izdelali prvo računalniško kaseto v Jugoslaviji. Kasete je vsebovala predvsem izobraževalne programe, da so uporabniki spoznali kaj vse lahko delajo z računalniki in si tako ustvarjali spodnjo mejo znanja pri uporabi nove tehnologije.²

Informacije in polemike o računalništvu so se pojavljale sporadično in v različnih revijah in časopisih, zato so si sodelavci software redakcije zamislili in pripravili koncept strokovne revije, ki bi se ukvarjala izključno z računalništvom. Nastal je **Moj mikro** kot posebna izdaja Teleksa. Že prva številka je bila prodana v nakladi 20.000 izvodov, kar je za slovenske razmere in glede na to, da je Moj mikro strokovna revija, zelo veliko. Revija je kot posebna izdaja izhajala pol leta, do prvega januarja 1985, ko je Moj mikro postal samostojna revija s svojim uredništvom.

Vendar pa software redakcija ne sodeluje več pri računalniškem izobraževanju samo s posredovanjem računalniških programov, izdajo kaset in revijo Moj mikro, temveč s svojo tehnično in strokovno močjo (gre za mlajše strokovnjake, ki sodelujejo s fakultetami in računalniškimi centri), posreduje navzven svoje znanje

tudi v naslednjih oblikah: organizira izobraževalne projekte, sodeluje pri skupinskih projektih in prispeva k razvoju materialne in programske računalniške opreme.

Na RS pa omogoča razširitev ponudbe ekonomskopropagandne službe z izdelavo in oblikovanjem računalniško animiranih reklam in poenostavitve poslovanja RS; postopoma bo namreč kompjuterizirala vsa poslovska, arhivska, diskoteka, računovodska in administrativna opravila.

NELA MALEČKAR

OPOMBE:

¹ Med prve eksperimentalne programe software redakcije spada simulacija TV Študent: program je bil radijski, vključujoč glasbo in komentarje, na ekranih lastnikov računalnikov Spectrum pa so se simultano pojavljali napisi: naslovi skladb, ki so se vrtele na RS in pa računalniško animirane reklame za posamezne proizvode.

² Osrednja nagradna igra, po kateri se je prva računalniška kasete tudi imenovala, je bila Kontrabant. S pomočjo navodil, ki so bila napisana v rimah, in s pomočjo zgodovine in zemljepisa je »igralec« potoval po Jugoslaviji in Evropi. Njegova naloga je bila, da kljub številnim zapletom in preprekam na koncu zbere celotno računalniško opremo. Televizijo in kasetofon je lahko nabavil v Jugoslaviji, računalnik pa je moral ilegalno prenesti čez mejo, saj je bil takrat pri nas uvoz računalnikov prepovedan. Igra je bila tako zagonetna, da je prišla prva rešitev na RS šele čez pol leta.

KRATKI STIKI Z DRUŽBO

Samo Hribar-Milič, odgovorni urednik na RS od 1980 do 1982.

Kakšen je bil v »tvojem« času RS?

Hoteli smo biti alternativni medij, ki ni pristajal na dirigirane informacije, ki je sam iskal informacije in jih oblikoval. Poizkušali smo biti informirani brez kakršnihkoli ideoloških predznakov režimskega medija. Takrat smo imeli širok krog honorarnih sodelavcev, od zrelih intelektualcev do srednješolske mladine, kar se je izkazalo za program zelo pozitivno. Starejši so dvigali kvaliteto, mladi so se po njih zgledovali. Za RS velja »image« intelektualizma.

Katere so bile v tistem času osrednje teme na RS?

Drugače od ostalih medijev smo pristopali k vprašanju Poljske, Kosova, usmerjenemu izobraževanju, nacipunk aferi, velikokrat je bilo govora o kulturi, odrinjeni od kulturnih hramov. Na teoretskem polju je v tistem času prevladovala psihoanaliza, sami smo jo proizvajali z novimi prijemi. V tistem času smo veliko teoretskih tekstov obdelali na način radijske igre. Takrat je bil RS soorganizator koncerta Solidarnosti, začela se je prireditev Novi rock, katere glavni organizator je bil RS...

Kot odgovorni urednik si bil na izpostavljenem mestu; med RS in »družbo«. Kdo se je v imenu »družbe« vmešaval v program?

Najprej UJV; oni so me nekaj časa kar naprej obiskovali. Hoteli so razne informacije in vpliv na kadrovsko politiko. Moj prvi prekršek je bil, ko sem postavil Saxa za mandatarja družbene redakcije. Obiski delavcev UJV so bili nekakšne metode pritiska, nadlegovanja, zato sva takrat z glavnim urednikom dosegla, da se s tem preneha. Na njihovo mesto se je postavil Boris Baudek (takrat predsednik RK ZSMS), k njemu smo hodili enkrat mesečno na brifinge. Predvsem ga je zanimalo, kaj se dogaja med študenti, kako mi delujemo itd., kakšnih natančnejših navodil nismo dobivali, ker se je ta pogovor ponavadi tako končal, da smo mi govorili o svojih težavah, predvsem materialnih.

Aja, z UK ZK so nas tudi prišli včasih kaj vprašat. V glavnem pa je bilo po tistem, ko so nas policaji nehali nadlegovati, kar mir. Sam sem bil dvakrat pridržan na UJV. Enkrat kot avtor, drugi kot odgovorni urednik. Na dan vstaje sem imel uvodnik, v katerem sem nastopil proti velikim proslavam in to utemeljil v situaciji v družbi, predvsem mladih. Najprej je prišla delegacija UK ZK, pa delegacija MK ZSMS oz. posebna delovna komisija MK ZSMS, ki je prišla na RS razčiščevati ozadje, kaj sem jaz s tem mislil... Tovarishi na UJV (pome so prišli domov) so rekli, da takšni teksti služijo mračnim silam

emigracije. Sicer so bili zelo prijazni z mano, samo dve uri so me pustili čakati; verjetno zato, da sem lahko razmišljal o tem, kar sem napisal.

Drugič pa je bilo z nečim v zvezi s Kosovom. Po telefonu smo bili obveščeni naj tega ne dajemo ven, pismene prepovedi nismo dobili, informacijo smo vseeno objavili. Kljub temu, da nismo širili laži, se je govorilo, da bo proti nam uveden postopek, potem pa iz tega ni bilo nič.

Vpliva prisotnost bivših sodelavcev RS na program RGL?

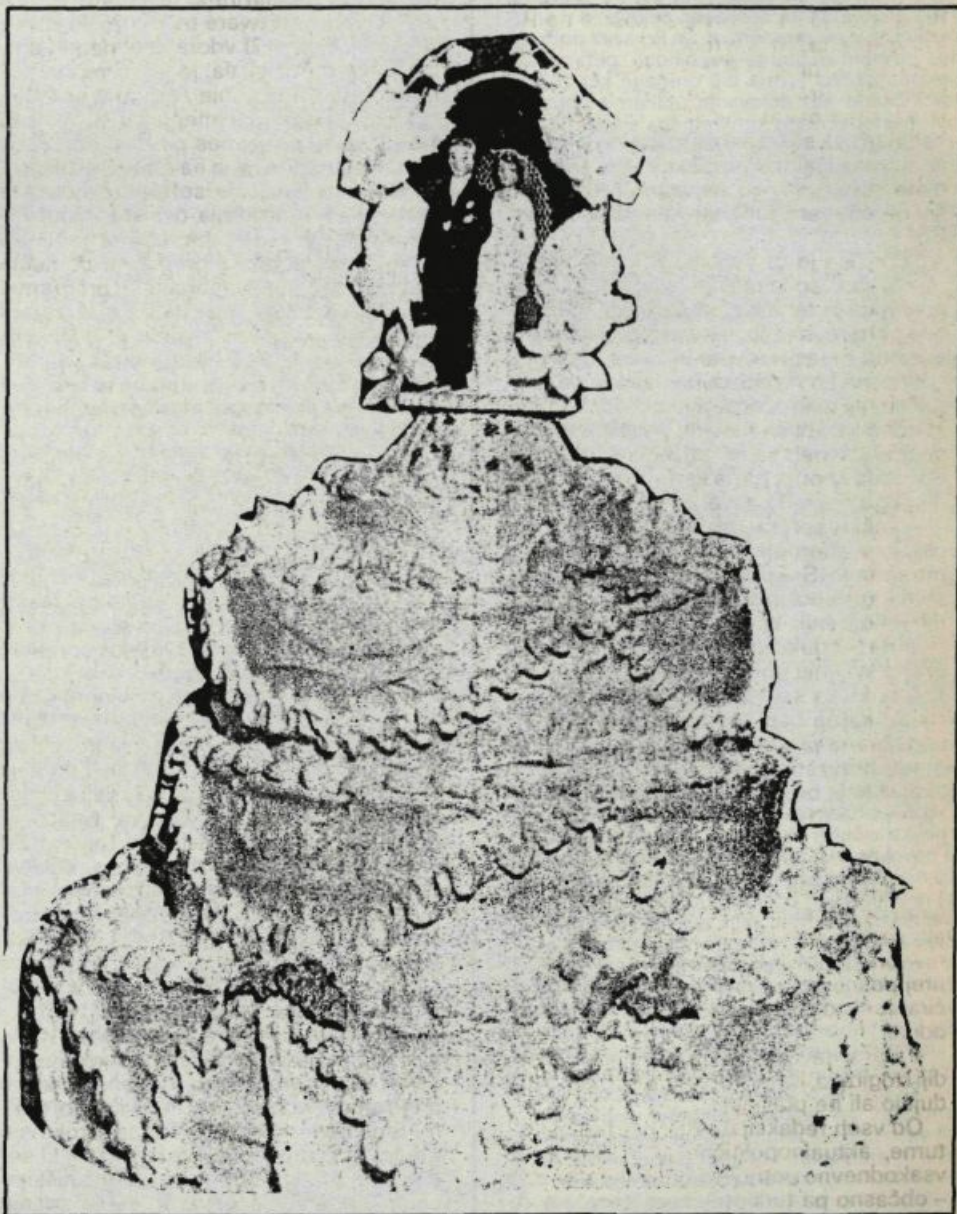
Bistveno ne. Mogoče to, da znajo bolj uporabljati radijski medij in da včasih skušajo biti v pristopu bolj nenavadni. RGL

ima drugo ogrodje, drugega ustanovitelja, dela v drugačnih razmerah, tako da se ne more primerjati z RS.

Misliš, da boste zdaj izgubili kaj poslušalcev, ko se je začel termin oddajanja RGL in RS križati?

Mislim, da je poslušalstvo tako diferencirano, da se to ne bo poznalo. RGL je radio povprečnih Ljubljancev, skuša biti za vse. Ve se, kakšen je radio, ki hoče biti za vse! Jaz se v to ne vtikam, ker moje delo tukaj ni programsko, imam drugačne naloge in minimalen vpliv na program. Če bi to hotel, bi mi pokazali vrata, o čemer sem bil že primerno obveščen.

NELA MALEČKAR

K. Maljevič: SUPREMATIZM

Prijatelji so si postavili za cilj izdati knjižico mojih suprematističnih del. Vendar jim je navkljub želji, da bi izšla v najboljši in najpopolnejši možni obliki, uspelo uresničiti samo manjši del zamišljenega. Pojavila se je v črnem in sivem, z manjšim številom del. Sredstva niso dovolila, da bi le-ta izšla v svoji pravi obliki. Suprematizem se po številu črnih, rdečih in belih kvadratov deli v tri stadije: Črno, barvno in belo obdobje. V zadnjem obdobju so naslikane bele oblike na belem. Vsa tri razvojna obdobja so po tekala od 1913. do 1918. leta. Obdobja so bila zgrajena v povsem ploščnem razvoju. Njihova graditev je bila zasnovana na glavnem ekonomskem principu: da se s pomočjo ene površine preneša sila statike ali vidnega dinamičnega miru. Če so do sedaj vse oblike, česar koli, izražale ta občutja dotika samo s pomočjo množice vsakršnih medsebojnih odnosov vzajemno povezanih oblik, ki tvorijo organizem, potem je v suprematizmu s pomočjo ekonomskega geometrizma doseženo delovanje v eni površini ali v eni prostornini. Če je vsaka oblika izraz povsem utilitarne popolnosti, potem ni suprematistična forma nič drugega kot znak identificirane sile delovanja utilitarne popolnosti nastopajočega konkretnega sveta. Oblika jasno kaže na dinamizem stanja in kot da kaže letalu nadaljnjo pot v prostor, vendar ne s pomočjo motorja in ne s premagovanjem prostora z iztrganim načinom nerodne mašine povsem katastrofične konstrukcije, ampak s harmonično vključitvijo oblike v naravno delovanje po poti določenih magnetnih medodnosov v neki obliki (medsebojnih odnosov znotraj neke oblike), ki bo morda sestavljena iz vseh elementov naravnih sil vzajemnih odnosov, in zato ne bodo potrebni motorji, krila, kolesa, bencin, t.j. njeno telo ustvarjajočo celoto ne bo zgrajeno iz raznolikih organizmov.

Suprematistični aparat bo, če je mogoče tako reči, monoliten, brez kakršnih koli spon. Vzvod je izlit iz vseh elementov, podobno zemeljski žogi, ki vsebuje življenje popolnosti, tako da bo vsako suprematistično telo vključeno v organizacijo narave in bo formalno nov satelit; potrebno je samo odkriti vzajemne odnose med dvema telesoma, ki drvita po prostoru. Zemlja in Mesec – med njima se lahko zgradi nov suprematističen satelit, opremljen z vsemi elementi, ki se bo gibal v orbiti in ustvarjal svojo novo pot. Pri raziskavi suprematistične oblike v gibanju prihajamo do zaključka, da gibanje po ravni črti k nekemu planetu ne more biti premagano drugače kot s pomočjo gibanja v obliki prstana medprostornih suprematističnih satelitov, ki formirajo ravno vrsto (linijo) prstanov od enega satelita do drugega. Pri delu za suprematizem sem odkril, da nimajo njegove oblike ničesar skupnega s tehniko zemeljske površine. Vsi tehnični organizmi niso prav tako nič drugega kot majhni sateliti – ves živi svet je pripravljen odleteti v prostor in zavzeti posebno mesto. Kajti vsak tak satelit je pravzaprav opremljen z razumom in pripravljen živeti svoje lastno življenje. V ogromnem stihjskem razmerju planetarnih sistemov je prišlo prav tako do razprševanja, ločitve nekaterih stanj, ki so ustvarila lastno življenje, ustvarjajoč cel sistem organizacije sveta in v tesni medsebojni povezavi, da bi si zagotovila življenje in izključila katastrofo. Suprematistične oblike, kot abstrakcija, so postale utilitarna popolnost. Niso več v stiku z zemljo in jih je mogoče opazovati in proučevati kot vsak planet ali cel sistem. Pravim, da nimajo zveze z zemljo, a ne v smislu ločitve, da bi jo pustile zapuščeno, am-

pak kažem samo na konstrukcijo prototipov tehničnih organizmov suprematistične prihodnosti, pogojenih s povsem utilitarno nujnostjo – ta nujnost ostaja veza med njimi. Smisel vsakega organizma utilitarne tehnike ima isti cilj in namero in išče priložnost, da bi preniknil v tisto področje, ki ga vidimo na suprematističnem platnu. Kaj je pravzaprav platno? Kaj je na njem predstavljeno? Mi pri analizi platna v njem predvsem vidimo okno, skozi katerega odkrivamo življenje. Suprematistično platno prikazuje beli prostor in ne modrega. Razlog je jasen – modro ne daje realne predstave neskončnega. Kot da vidni žarki udarjajo ob nebesni svod in ne morejo prodreti v neskončno. Suprematistično neskončno belo omogoča vidnemu žarku, da so brez-mejno razprostira. Mi vidimo telesa, ki se gibljejo. Kakšno je njihovo gibanje in kakšna so ona – to je treba odkriti. Ko sem odkril ta sistem, sem začel raziskovati prehajajoče oblike, ki jih je treba najti in odkriti njihovo bistvo – in le-te so stopile v razvrstitev vsega sveta stvari. Odkrivanje zahteva veliko dela. Konstruiranje suprematističnih oblik barvne razvrstitve ni niti najmanj vezano na estetsko nujnost, kakor barve, tako oblike ali figure, kar je moč reči tudi za črno in belo obdobje. Najvažnejše v suprematizmu – dva principa – energiji črnega in belega služita odkrivanju oblik delovanja. Tu upoštevam samo čisto utilitarno nujnost ekonomske redukcije, spričo katere barvno izginja. Izstopanje barve ali tona v delih ni odvisno od estetskega pojava, ampak od samega generičnega porekla materiala, od skladanja elementov, ki ustvarjajo kepo ali obliko energije. Če sedaj vsaka oblika ali vsi generični materiali predstavljajo energijo, ki barva svoje gibanje, potemtakem v neskončnem ustvarjanju prihaja do spremembe materiala in ustvarjanja novih energijskih sestavov; torej vsak niz gibanj modificira obliko iz ekonomskih razlogov, in obarvanost bo spremenila svoj videz. Mesto kot oblika energijskega skladanja materialov je izgubilo barve in postalo določeno s toni, pri čemer prevladuje črno belo.

(Vendar bi bilo za analizo vprašanja o gibanju barve kot energije potrebno ponoviti moja raziskovanja o barvi iz 1917. leta.)

Omenil sem, da v suprematizmu črno in belo služita kot energiji, ki odkrivata obliko. To se nanaša samo na trenutke, ko se na platnu konstruira projekte volumenskega suprematizma. V dejanskem, otipljivem delovanju ti ne igrajo vloge, ker so izkazovanje oblike prepušča svetlobi, v oblikah že prvega suprematizma preostaja izključno črno in belo, iz njiju pa izhajajo vse gradacije energije materialov, t.j. nastopila bo epoha novih materialov brez barve in tona.

(Mislim, da sta belo in črno izvedena iz barvnih živopisnih gama.)

Suprematizem je v svojem zgodovinskem razvoju imel tri stadije: črnega, barvnega in belega. Vsa obdobja so potekala v pogojnih značih površin, kot da označujejo načrte bodočih volumenskih teles. In dejansko, v danem trenutku suprematizem izraža v prostornem času nove arhitektonske konstrukcije. Na ta način se suprematizem vzpostavlja v zvezi z zemljo, vendar zaradi svojih ekonomskih konstrukcij spreminja vso arhitekturo zemeljskih stvari, zedinjujoč se v širšem pomenu besede s prostorom gibljivih monolitnih mas planetarnega sistema.

Ob raziskovanju sem odkril, da je v suprematizmu ideja novega stroja t.j. novega brez-kolesnega, brez-parno-bencinskega gibalnega organizma.

(O tem je potrebno predložiti mnogo argumentov.)

Eden od temeljev suprematizma je naraven odnos do sveta kot izkustvo in praksa, ki omogoča prevladati papirnati svet iz knjig in ga zamenjati z izkušnjo, delovanjem, na ta način, da se vsi vključijo v vseustvarjalnost.

Odnos suprematizma do materialov je nasproten agitaciji v korist kulture materialov – poziv k estetiki – ki je danes vse večja. Obdelava površine materialov je psihoza sodobnih umetnikov. Namesto izvedbe lika s pomočjo utilitarne popolnosti ekonomske nujnosti, zanemarijujoč naravno preoblikovanje, in ukvarjanja z njegovo obdelavo tam, kjer se pojavlja tehnična, ne pa tudi estetska nujnost, namesto tega – skrb za lepoto perja oranzima.

Trije suprematistični kvadrati predstavljajo vzpostavljane določenih pogledov na svet in stroja sveta. Razen povsem ekonomskega gibanja oblike cele nove bele ureditve sveta, je beli kvadrat tudi spodbuda za zasnovno ureditve sveta kot »čistega delovanja«, razumljene kot samospoznanje v čisto utilitarni popolnosti »vsečloveka«. V vsakodnevem življenju so dobili še en pomen: črni kot znak ekonomije, rdeči kot signal revolucije in beli kot čisto delovanje.

Beli kvadrat, ki sem ga naslikal, mi je omogočil, da ga raziskujem in napravim brošuro o »čistem delovanju«.

Črni kvadrat je ustanovil ekonomijo, ki sem jo uvedel kot peto mero v umetnosti.

Problem ekonomije je postal moja glavna utrdba, iz katere opazujem in raziskujem vsa dela sveta stvari; prej s peresom kot s čopičem, je moje osnovno delo. Zdi se, da s čopičem ni moč doseči tistega, kar je moč doseči s peresom. Čopič je skušan in ne more doseči možganskih vijug – pero je prodornejše.

Čudna reč – trije kvadrati kažejo pot, beli kvadrat pa nosi beli svet (ustroj sveta), odkrivajoč znak čistote človekovega ustvarjalnega življenja. Kako pomembno vlogo imajo barve kot signali, ki kažejo pot.

O barvah, o belem in črnem, se bo še pojavil niz razprav in te razprave bodo kronane skozi pot rdečega v beli popolnosti.

(Ko govorim o belem, ne mislim na politično pojmovanje, ki se je ravno zdaj izoblikovalo o njem.)

V čisto barvnem gibanju trije kvadrati kažejo tudi na ugašanje barve, pri čemer le-ta izginja v belem.

V suprematizmu ne more biti govora o slikarstvu. Slikarstvo je davno izživet in sam umetnik je predsodek preteklosti.

Te probleme sem razložil v brošuri MI KOT UTILITARNA POPOLNOST.

Na samo tri strani, ki jih imam na razpolago, je nemogoče predstaviti vse, kar se je delalo in kako se je delalo ter kakšne rezultate so dala raziskovanja. Ker sem utrdil jasne načrte suprematističnega sistema, bom zaupal nadaljnji razvoj že arhitektonskega suprematizma mladim arhitektom v širšem pomenu besede, ker samo v njem vidim epoho novega sistema arhitekture.

Sam sem se umaknil v področje mišljenja, ki je zame novo, in ko bom mogel, bom pokazal tisto, kar bom opazil v neskončnem prostoru človeške lobanje.

Živel edinstveni sistem svetovne arhitekture na Zemlji.

Živel UNOVIS, ki ustvarja in utrjuje novo na svetu.

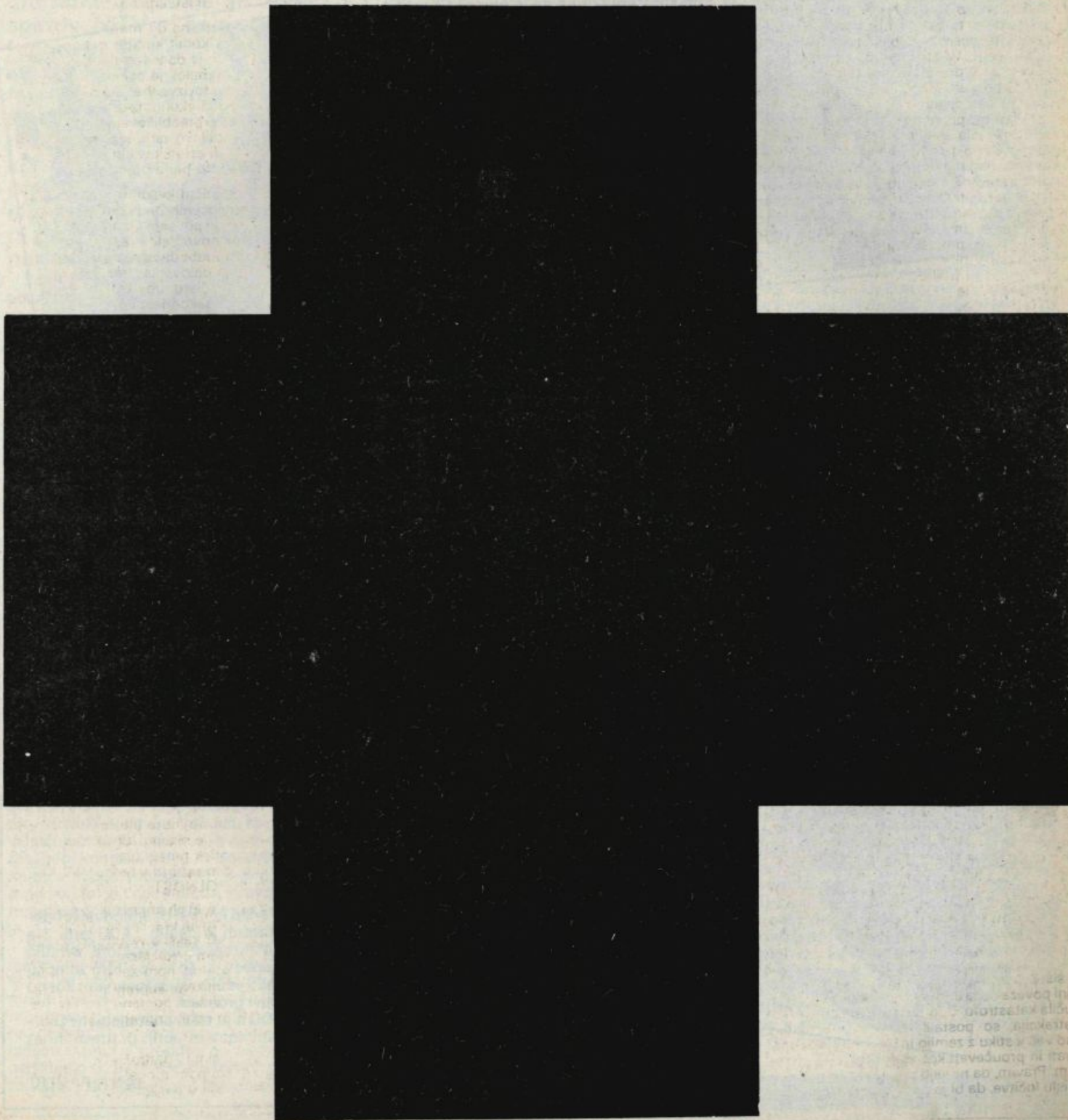
Vitebsk, 15. decembra 1920
K. Maljevič, »Suprematizm«
Suprematizm. 34 risunka,
UNOVIS, Vitebsk 1920
Prevedel Petar Čuković

»Pojav Nove Umetnosti je enako nerazumljiv buržoazni in socialističnoboljševistični ureditvi življenja. Prva ima novo umetnost za boljševiško, druga pa za buržoazno.«

»Država in religija potrebujejeta umetnike, ker imata ena in druga svoje bogove, ki jih je treba naslikati ali izklesati, ti bogovi pa imajo tudi svoj lastni nauk ali teorijo, ki jo je treba ilustrirati in hvaliti njene prednosti. Država in religija s svojega stališča opazujeta umetnost, umetnost pa nima lastnega stališča, s katerega bi lahko opazovala državo in religijo. To določeno stališče je ustvaril šele suprematizem.«

»Nova umetnost ne vsebuje oznak družbene ureditve in zato se socialistom zdi nepotrebna. Pa tudi če v njej ne prepoznajo družbene strukture, političnih likov, agitacijskih momentov, je umetnik še vedno lahko socialist, anarhist itd.«

»Sprejemanje idej iz druge roke, od svečnikov, vodje, mora prenehati. In zato mora umetnost prej ali slej izstopiti in iti svojo pot, slediti svoji neposredni kulturi in ne more več služiti kot izraz ali propaganda drugih idej... Vse ideje morajo prevzeti svojo lastno propagando.«

CHRISTIAN DIOR ALI SKRIVNOST NEW—LOOKA

12. februarja leta 1947 je C. D. predstavil svetu svojo prvo kolekcijo in se v trenutku prebil med najbolj iskane modne kreatorje sveta. Voja je oropala Pariz imaginacije in ameriški kupci, željni senzacij, so začeli zapuščati francoski trg. V tistem trenutku pa se je pojavil Christian Dior, do takrat v modnem svetu še popolnoma neznana oseba. Bil je potomec bogatih industrialcev iz Normandije, ki so leta 1929 bankrotirali. Dior, ki ga je umetnost vedno privlačila (napisal je celo glasbo za nek balet), je bil takrat lastnik neke umetniške galerije v Parizu, kjer sta razstavljala predvsem Max Jacob in Jean Cocteau. Ker je zaradi propada družine izgubil vir dohodkov, je galerijo opustil in odpotoval v Sovjetsko Zvezo, zagrizen v boju proti buržujem. Vendar so bile to samo vmesne postaje v njegovem kratkem življenju. Po vrnitvi in težki bolezni se je ta mladi občutljivi homoseksualec ustalil in čisto slučajno začel delati v nekem salonu za klobuke. Prijatelju je pomagal prerisovati skice za modele in napravil tudi nekaj izvirnih. Delodajalci so odkrili, da je precej nadarjen in tako se je začel gibati v svetu mode. To je bilo leta 1933. V času svoje prve modne revije je bil še tako neznan, da novinarji, ki so poročali o dogodku, niso znali napisati niti njegovega imena, ki so ga črkovali kot Diaure ali d'Yorre. In to je bil človek, ki se je v svoji kratki karieri – trajala je samo deset let (umrl je leta 1957 star dvainpetdeset let) – poleg Stalina, Gandhija in Chaplina uvrstil med pet najbolj znanih mož sveta v petdesetih letih.

In kakšno zvezo ima z vsem tem NEW LOOK? Po reviji je k C. D.-ju pristopila izjemno grda ženska, po imenu Carmel Snow, ki je bila glavna urednica Harper's Bazarja, in izdahnila: »It's quite a revolution, dear Christian. Your dresses have such a NEW LOOK. They are wonderful, you know?«

In v čem je bil ta NEW LOOK? Dior je krila zdaljšal čez kolena (njegovo mnenje je bilo, da so kolena najgrši del ženskega telesa in jih je zato nujno treba skriti), kar so seveda vsi takoj opazili. To je bil tudi razlog, zaradi katerega so Američanke, ko se je Dior prikazal na ameriškem trgu, divje protestirale in ga naganjale s transparenti »Dior go home!«. Poleg te zloglasne dolžine je bila Diorjeva skrivnost v tem, da je skušal poudariti graciozne linije ženskega telesa – poudarjena prsa, ozek pas, zaobljeni boki pod nabranim krilom, predvsem pa vtis razkošnosti, ki so ga ustvarjala oblačila, razkošnosti, ki jo je bila publika po bedi druge svetovne vojne tako željna.

Za »Dioramo«, obleko, ki je postala hit njegove kolekcije, so porabili štirideset metrov blaga, tehtala pa je tri kilograme. Tako je bil osnovan njegov imeprij, ženske so norele, on pa je pobiral dobiček. Njegov

center v Parizu je imel osemindvajset delavnic, v katerih je delalo 1400 ljudi. Na leto pa se je skozi te prostore zvrstilo 25.000 kupcev, ki so se po tem templju mode gibali z večjim spoštovanjem kot po Napoleonovi grobnici.

NEW LOOK je tako postal pojem Diorjeve inovativnosti in norih petdesetih let sploh.

JANA PAVLIČ

MTV IN POLITIKA POSTMODERNEGA POPA

Leta 1981 je bila ustanovljena MTV (Music Television) – glasbena televizija, kabelska televizija s 24-urnim programom predvajanja video spotov. MTV ni nek poseben fenomen, je logična posledica tehnološkega razvoja, televizijskega booma v 50-tih in pa prevladanja vizualnega nad verbalnim v ameriški kulturi. Ker so bila vsa stara pravila porušena, se s tradicionalnimi metodami analize ni dalo temeljito obdelati fenomena MTV-ja.

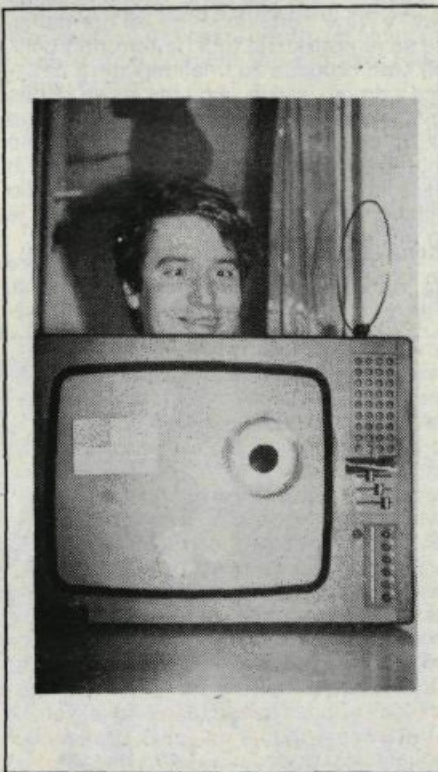
Jean Baudrillard, ki se ukvarja z raziskovanjem množičnih komunikacij, meni, da širjenje informacij prek povsod prisotnih masovnih medijev proizvode implozijo mišljenja: zmanjšanje nasprotij, kratek stik med poli z različnimi sistemi mišljenja, zmanjšanje razlik in nasprotij med pojmi. Tu vidi mnenje, prepričanje kot orodje za nadvlado. Množična sredstva (mass media) so pogosto le orodje za ohranjanje vladajočega sistema dominacije, v rokah države ali združenega kapitala ali obeh. Jean Baudrillard tudi trdi, da je trenutna strategija sistema ta, da razvrednoti izražanje posameznikov in da doseže največjo možno stopnjo strinjanja z dominantnim sistemom vrednot. Takšna želja po kohezivnosti družbe z uniformnim mišljenjem je znak totalitarnosti družbe. Množična sredstva lahko ali pa ne podpirajo take težnje v neki družbi. Množice pa se na pasiven način izogibajo takemu dirigiranemu posiljevanju s prevladujočim mnenjem v korist navdušenja nad zunanjostjo televizije in njene tehnologije.

Britanski televizijski kritik John Fiske trdi, da popularna kultura kot prenosnik dominantne ideologije ne povzroči nujno sprejetja te ideologije v publiki. Subkulturalni pripadniki publike berejo kulturne tekste na različne načine, ustvarjajo si mnenje, ki služi njihovim lastnim namenom, vključujoč tudi izoblikovan odpor proti družbeni kontroli. Fiske in Boudrillardova imata v svojih analizah MTV-ja podobno mnenje, to je, da enačita prevladujoče mnenje z družbeno kontrolo, kar le-ta tudi je.

Postmoderna popularna kultura, vsaj njena prevladujoča smer, ki jo predstavlja MTV, je bolj služabnik sistema kot pa možni izvajalec in pravokator. Ta trditev je tehtna zato, ker MTV predvaja predvsem nekritično, neinventivno, eskapistično glasbo. Kulturni produkti se bistveno ne razlikujejo od ostalih industrijskih produktov. Oboji so namenjeni trgu in prodaji.

Video spoti, ki so bili prvenstveno namenjeni propagandi in reklamam nove plošče, so se sčasoma osamosvojili in postali nov medij izražanja. Vendar pa zaradi komercializacije redko prebijajo mejo potrošništva. Večinoma so video spoti še vedno reklama za glasbo posameznika ali skupine. Tako deluje MTV kot 24-urno reklamiranje glasbenih produktov. Tako politiko narekuje trg. Gramofonske kompanije morajo rasti in se razvijati ali pa propasti.

David J. Tetzlaff pravilno opaža razpadanje družbenih institucij, šole, družine, pa tudi družbe kot celote. Z zmanjšanjem kriminala, protestov in krize išče mladina uspeh in napredovanje znotraj sistema. TV otroci prve postmoderne generacije imajo Ronalda Reagana za ljudskega junaka. Njegova vizualnost in mačistični blietzkrieg navdušujeta mlade. Ronald Reagan kot igralec izvrstno igra svojo vlogo republikanskega predsednika ZDA. Tudi afera Irangate mu ni mogla do živga, kot je afera Watergate škodovala Nixonu.

Postmoderna kultura, in s tem tudi MTV, še vedno komunicira. Igra pomembno vlogo pri ustvarjanju mnenja in transmisiji ideologije. Pri tej enosmerni komunikaciji deluje na imaginarni asociativni ravni. Kultura nam ne govori več zgodb, temveč nam kaže le veliko trenutnih posnetkov. Nobenih določenih vred-

notnih trditev in nobenih vzročnih razlag ni. O svetu se na MTV-ju ne razpravlja. Svet je samo prikazan. MTV-jeva navidezna brezpomenskost je vir njegove ideološke moči. Zanikanje ideologije, ki jo predstavlja MTV, je v povezavi s totalitarnimi režimi, saj je eskapizem posameznika pomemben del nacistične ideologije.

Užitek in zabava sta sestavni del osrednje struje svetovne glasbene produkcije, sta elementa manipulacije in uspavanja množic. Dokler kulturna zabava ostaja na nivoju telesa, se vladajočemu sistemu ni treba resno bati opozicije. Šele ko kultura zapusti telesnost in se dvigne v višje duhovne sfere, lahko deluje na način razmišljanja pri konzumentu kulture. Tako delovanje pa povzroči pri konzumentu samosvoj in neodvisnejši način razmišljanja. Tako dobi dominantno mnenje svojo opozicijo. In v dialektični borbi nasprotujočih si mnenj je možen nadaljnji napredek in razvoj družbe. Uniformnost v mišljenju vodi k stagnaciji družbe. Hedonizem, ki ga vladajoči sistem zagovarja, pa deluje predvsem na telesni, čutni ravni. Kapitalizem je v zadnjih desetletjih odkril nov vir profita. To je industrija zabave z vsem svojim glamourjem, idolatrijo, hedonizmom in eskapizmom. Ta denar se pobira predvsem mladini, ki je že dodobra poneumljena s televizijo.

Ideologija MTV-ja je produkcija zabave in užitka. Toda narava užitka je tudi ideološka. MTV postavlja modo v središče bivanja. Moda pomeni profit za celotno industrijo, ki stoji za njo. Ker se moda pogosto oziroma neprenehoma spreminja, so tako možnosti za dobiček neomejene. Odvisne so le od sposobnosti industrije za spremembe. Ustvarjati iluzijo pri pasivnem gledalcu, polniti ga z vedno drugačnimi (a hkrati enakimi, dolgočasnimi) hiti, pevci, skupinami je glavna dejavnost velikih gramofonskih hiš in tistih, ki to hočejo postati. MTV ubija rock'n'roll. Bistvo rock'n'rolla je vedno bil upor, inventivnost, iskanje drugačnega načina izražanja in aktivno dogajanje. Povprečni ameriški mladostnik je le kontejner za glasbene smeti, katerih ne zna vrednotiti, saj nima nobenih realnih kriterijev. Tako sistematično poneumljanje privede gledalca do popolne pasivnosti, le redki pa se tumu na različne načine uprejo. Bombardiranje z video spoti brez kake vidnejše umetniške vrednosti je realnost MTV-ja.

Odpor proti poneumljanju, ki se rojeva pri posamezniku, se lahko artikulira v obliki subkulturne dejavnosti, kot nek kulturni produkt. Upor proti prevladujoči ideologiji, normam in vrednotam je praviloma obrodil izvirne umetniške produkte. MTV ubija rock'n'roll in ga (na drugi strani prav s svojim obstojem) vzpodbuja.

Po Journal of Communication Inquiry
pripravil ZDENKO MATOZ

PETER LOVŠIN IN INTERVIEW — ŠE ENKRAT

Vsestranski Peter Lovšin je ponovno na naših straneh. Če uvedemo športno rubriko, bo zagotovo prisoten tudi v njej. Tokrat pojasnjuje nekatere zadeve v zvezi z novim albumom Pankrtov SEXPOK.

– Naslov vašega novega albuma opredeljuje teme, s katerimi se na njem ukvarjate. Vseeno nekaj štiklcev nima zveze s sexom.

Lovšin: Ko smo pripravljali ta album, nismo razmišljali, kako bo ideološko izpadel. To nas res ni zanimalo. Sredi dela pa je nastala ta skladba, Trije bogovi. Zastavljena je tako, da z njo opravimo z vsem tistim, kar nas v politiki že neskončno dolgočasi, ter se posvetimo drugim zadevam.

– Gre torej za odpoved, recimo jim tako, politično angažiranim besedilom?

Lovšin: Ne, gre le za drugo vrsto angažiranja. Trije bogovi so edina taka stran na plošči. Ob vsej tej politiziranosti... Ampak to se je sedaj preselilo v druge medije. Če se še spominjaš, deset let nazaj smo bili mi in morda še kakšen bend za nami dosti bolj politizirani kot ves tisk. Sedaj pa imamo gibanja, Probleme, Novo revijo, Mladino, sploh je veliko zavračanja naše dnevno politične realnosti na vseh ravneh. Tako smo imeli občutek, da ne bi imeli povedati ničesar novega, pa tudi potrebe po tem ni bilo. Morda to pride v naših letih, da začneš ceniti stvari, kot je prijateljstvo z žensko, potem sex z njo...

– Kako pa potem gledaš na glasbenike, katerih ustvarjanje je še vedno močno spolitizirano? Denimo zadnja plošča Borghesie?

Lovšin: Nikoli nisem ocenjeval drugih. Meni se zdijo te stvari trenutno dolgočasne, ni pa rečeno, da se mi čez leto dni ne bodo zdele nujno potrebne. Pri nas so to morda najboljše sfurali O'Kult, pa Otroci socializma, Via Ofenziva, naprej se skoraj ni dalo priti. Predvsem se mi zdijo sedaj pomembno, da so stvari osebne. Če bi kakšne stvari občutil, če bi bil zraven pri konkretni zadevi, kot je recimo sedaj sojenje Paragi, in če bi ob tem naredil klasično protestno pesem, se mi zdi to pozitivno. Pamfletov pa res ne občutim več. Mi smo vzeli te tri bogove, svobodo, brastvo in enakost, o katerih tudi alternativa veliko govori in precej blefira; druga stran pa še toliko bolj. Konec koncev so ti bogovi isti kot nedemokracija in te zadeve, proti katerim se, kao borimo.

– Na plošči je še en štiklec, ki tekstovno nekoliko odstopa, Adijo Ljubljana. Nostalgija?

Lovšin: Adijo Ljubljana je nastala pod vplivom naših mirovnih gibanj in v tradiciji naših klasikov: Jenka, Prešerna... Pesem, v kateri se pesnik poslavlja pred odhodom v vojsko in ne vidi v tem nobenega smisla. Po svoje tudi angažirana pesem...

– O temah, s katerimi se na plošči največ ukvarjate, si govoril že za Porno-

labor. Zanima pa me, zakaj je najbolj neposredno, recimo pornografsko, besedilo v angleščini?

Lovšin: Ja, tekste sva pisala jaz in Grega (Tomc – op. T. G.) in on jih je naredil precej v angleščini. Nekateri sem jaz potem prevajal in prepešnjeval, s tem pa smo se blazno mučili. Tako nekako »Če mi ga daš v usta...«, ampak to je bilo brezveze. Pol leta smo si izmišljevali prevod. Ni šlo za to, da ne bi šel skozi...

– Misliš, da bi šel?

Lovšin: Najbrž bi šel. Te eksplicitne spolnosti se da sedaj kar precej spraviti skozi... Morda tudi ne, ampak to sedaj ni bistveno. Mi enostavno nismo našli prevoda, ki bi bil pornografski, kar smo hoteli, in bi bil obenem narejen z okusom, z enim kečem. Zato smo pustili besedilo v originalu.

– Vi ste drugače vsa ta leta vztrajali pri slovenskih besedilih, za razliko od številnih drugih bendov. Nekateri pa, tako kot vi tokrat, najprej napišejo angleška besedila, ki jih potem prevajajo. Ste to počeli že prej?

Lovšin: To je bilo prvič. Grega je veliko živel v New Yorku in se mi zdi normalno, da se je preizkušal tudi na tem področju. Mi smo drugače že imeli nekatera besedila v drugih jezikih, je pa res, da so za nas značilna slovenska besedila, da delamo skozi opcijo slovenstva. Čeprav bi bilo morebiti oboro enkrat prekiniti s tem in narediti erobhrvaški album. Če želiš s tako glasbo doseči večji komercialni uspeh, je to nujno.

– Včeraj sem prebral intervju, ki sva ga naredila ob izidu prejšnje plošče. Takrat si napovedal, da boste v prihod-

nosti delali nekakšno žensko glasbo, bolj melodično, ali pa sub heavy metal.

Lovšin: S heavy metalom smo poizkušali, to šolanje nas je zelo veselilo. Na koncu koncertov, ko smo že vsi zadeti, igramo komade tako, da jih polovico morda sploh ni mogoče spoznati. Drugače pa je prevladala tista druga linija, ki sem jo napovedoval, ženska. Nekaj takega, kot so nekoč zveneli Marc Bolan, Gary Glitter ali zgodnji Roxy Music. Pri snemanju smo kmalu zaslišali še en zvok, ki smo ga hoteli vključiti: čelo. Iskali smo čelista, potem pa smo našli človeka, ki je podobne stvari, kot smo jih iskali, počel z *emulatorjem*. Z dodajanjem zvoka godal trdemu ritmu in kitari smo dobili tisto, kar razumemo kot žensko muziko. Mislili smo sicer, da bo vsa stvar izpadla dosti bolj pop, ampak ko poslušam današnjo pop glasbo, se mi zdi, da smo mi še precej daleč od tega.

– Od nekdanjega zvoka Pankrtov je ostal v glavnem le tvoj vokal. Kako ti zveni stari Pero v tem novem zvoku skupine?

Lovšin: Meni se zdi zanimivo. Pravzaprav sem hotel nekatere stvari drugače zapeti, ampak producent je vztrajal, da se moram maksimalno dreti. Vse komade sem moral odpeti pol metra od mikrofona, ker bi drugače presegel najvišjo jakost. S celotnim zvokom pa smo skušali preseči tisto špananje... Čeprav bi imel še vedno rad zvok, desetkrat hujši od Pistolsov. Ne vem natančno, kako bi to izgledalo, ampak po mojem bi bilo zelo zanimivo.

TOMI GRAČANIN

ZA UNIČENJE STARE LEPOTE et. CO.

Brian Eno je že davno izpostavil položaj današnjega komponista. Za razliko od klasičnih komponistov je le-ta empirist, ki dela direktno z zvokom, kar ga postavlja v enak položaj s slikarjem – ta dela neposredno z materialom, kar mu omogoča, da stvari spreminja, odvzema, dodaja ...

Početje množice muzikantov ima tako svoj *raison d'être*, potrjen tudi, ako ga motrimo v historični perspektivi. Dada je (s futurizmom) prva verificirana zmes vsega mogočega, ki desakralizira podobo umetnika kot oblikovalca lepote oziroma ključarja poslednjih resnic. Spomnite se Marcela Duchampa in njegovih *ready-made* intervencij. »Umetniška dela postanejo zato, ker jih jaz tako imenujem.« Man Ray in Francis Picabia sta bila zraven v tej prekucniški tovarišiji, hkrati z njimi pa tudi glasbenika Eric Satie in Edgar Varese – slednji je produciral zelo šokantne disonantne sklope, zvočne kombinacije, v katere je povezoval pihalce, tolkala in šume. Duchamp je bil hkrati duhovni oče Andyja Warhola, njegovemu *already-made* popartu. Warhol da banalnosti do- stojanstvo.

V Cabaret Voltaire (Zürich) so producirali bruitistične (truščne) pesmi, katere so mešali z manifesti, teorijami, prizori, kostumi, maskami (sodobna analogija je Morleyeva ZTT predstava prvotnih *The Art Of Noise* – dokler *hi-tech* ne požre celotne vsebine). Cabaret Voltaire je bil apolitičen (tukaj imamo možnost še ene naveze – švicarski apolitični sinestezisti Yello), ko pa se dogajanje preseli v Berlin se politizira. Wieland Herzfeldt alias John Heartfield postavi dada na stran revolucionarnega proletariata. Politizacija berlinske skupine je bila očitna v karikaturah in fotomontazah Heartfielda in Georga Grosza. V tem času udari prvič retrogardizem.

A govorimo o glasbi. Najlažje je naštet i imena: Cage, Weber, Stockhausen, Reich, etc. Njihova glasba zavrže vse mogoče muzikološke obrazce. Pomaga zopet Brian Eno, ki sinhroniziranje najdenih zvočnih materialov v veliki meri pripiše prav Reichu (izredne izključno vokalne sinestezije), Stockhausnu, poleg tega pa še Holgerju Czukayu in Phillipu Glassu. Z načini uporabe kulturne dediščine smo vse bliže sedanjemu času. Najdeni materiali v studiju postanejo osnovni faktor zgradbe strukture glasbenega dela. Možnosti so sicer vezane na razvitost tehnologije, vendar so pravi pionirji tovrstnega dela tisti, ki so s še nerazvito tehnologijo napovedovali razvoj studijske tehnike. William S. Burroughs je prav zaradi tega stari oče množici današnjih studijskih obsedencev, katerih je vse več. Citat in sinestezija pa sta temi, pri katerih se bomo ustavili.

Simfo-rock je, na srečo, kmalu poniknil, v tem času pa stopi na plano Kraftwerk, vzor punkerjev, elektro-poperjev, hip-hoperjev in ostalih. Za Kraftwerk je kulturna dediščina posledica industrijske revolucije, krajše hrupi vseh vrst. Način njihovega združevanja oplodi predvsem porajajočo newyorško hip-hop kulturo, če že imamo elektro-pop epopejo za zapoznalo refleksno reakcijo.

Kraftwerk je zmeraj bil androgin, ki se ni zadovoljeval z apatičnostjo, ampak je obstoječe sarkastično poveržiral. V tem pa je inovacija, iz katere črpajo nasledniki. Pomanjkanje inovacije teži sodobni pop. Ne gre za originalnost, kajti ta je lastnost, ki ruši enotnost in nerazčlenjenost množic, pop pa je v službi vladajoče doktrine – ergo: originalnost je indoktrinacija. S pojavom *samplinga* je mogoče praznost še naprej neartikulirano napenjati na praktično isti eskapistični vzorec, hkrati pa se pametnejši lotijo perfidnejšega zapeljevanja množic – ZTT je izrazil primer take krinke. Retrocitat v kvaziintelektualizem – privlačnost, zapeljivost, muzak tipa *The Art Of Noise*. Glavni junaki so – to postaja zadnja leta že kar simptomatično – hip enega poletja, nakar doživijo usodo pop izginotja brez povratka. Oprijemljejo se tudi drugačnih načinov ala *Age Of Chance* eklektično naivno naštevane v slogu naključnega najstniškega pasanta – od *Madonne* do *Test Department* – in izražena ena sama želja po čim večjem uspehu. (Be Fast, Clean And Cheap).

Še enkrat torej novo ne pozna meja, ter zgodovino brezobzirno eklektizira v svoje namene. Holger Czukay tako vzame album *Les Mystere Des Voix Bulgares* (4AD) z originalno bolgarsko etnično (pretežno acapella) glasbo. V svoje okvire postavi *timbre* (pristni acapella vzorec z bolgarskega podeželja, ki je še najbližje gregorijanskim koralom), podobno pa sta pred časom storila tudi dvojčka pod imenom *In The Nursery*. Take vrste eklektizmi imajo edukativno moč. Takšna je glasba

Diamande Galasa – spoznajta Baudelaira, Nervalia in Artauda. BAD prinašajo *Morriconeja* in *Eastwooda*. Medtem pa je *Hip-hop* perverzija, ki iz profane snovi napravi ali kvalitetno potrošno blago ali pa tudi novo militantno-angažirano celoto. Potrošno blago so proizvodi založbe *Def Jam*, katere supremo Rick Rubin je domnevno abotne težkorockerske linije le neznatno tehnološko modificiral in nam jih ponudil v obliki *Run DMC* in *Beastie Boys*. Vsi rečejo: končno nekaj! Rubin pa v istem trenutku v podobni maniri skroji novo podobo (edino možno, bi rekli) *The Cult* in *Slayer*. Vse skupaj je torej le perfidno izpeljani *return* pod krinko novega. So pa še drugačni, kot so *Mantronix*, na primer. Glasba za kasetofon in preprosto mikseto, skozi katero se pretakajo posamezni fragmenti, v končnem izdelku le še težko razpoznavni. Tako *Mantronix* prevzame njih identiteto. Nič ne ostaja svetega, kajti *cut-up* živi. Njegovo veličanstvo 12" (alias *maxisingl*) je dalo vsem možnost podaljšanih kolizij, iz nekaterih, kot npr. *New Order*, naredilo institucije, drugim pa je postalo edino izrazno sredstvo. Ministrstvo duba Adriana Sherwooda se naslanja prav na moč 12", preko katerega prenaša svoj *cut-up*. *New Age Steppers* zvenijo v primerjavi s *Tackhead* mladostno naivno. Vmesna stopnja so bili *remixi Depeche Mode*, *Einsturzende Neubauten*, zdaj pa njegova militantnost dosega vrhunec. Skozi *Tackhead* dobivamo citat (Brian Moore – z nogometno temo, John Wayne), ostalo pa je prav tako ostrina *hardcore/dubhip-hop* beata. Keith LeBlanc (odgovoren za *cut-up* *Malcolm X* iz časa *The Enemy Within – Strike* z *Arthur Scargillom* in *Test Dept.* v glavni vlogi), *African Headcharde*, *Fats Comet*... *On U-Sound* je samo ena izmed podružnic *Mute*, kajti *Rhythm King* (z bivšim D.J.-em Jayem Strongmanom na čelu) ne zaostaja. *Scholly-D* je del mednarodne hip-hop agresije, na katero apelira tudi novejša ameriška produkcija – predvsem *Chicago House*, sicer manj inventivna, a zato sila uspešna hiša. Do prepovedi se je dokopal *Steinski*, newyorški prekrojevalec, ki je v komadu *The Motorcade Sped On* po svoje obrnil nekdanjega ameriškega idola – J. F. Kennedyja. Walter Cronkite, kot neposredni akter rituala Kennedyjeve smrti ni dovolil prostituiranje svojega glasu. *Sampling*, kot neke vrste kraja z dovoljenjem, je vseprisotna praksa in zgodi se, da znane zvoke katerega od svojih ljubimcev slišite v domnevno novi glasbi, kajti taki kraji ne uidejo ne pop bistroumneži ala *Scriti Polit* ti ne urbani paranoiki ala *Einsturzende Neubauten*. Stvar se je, konec koncev, prijala tudi pri nas (*Borghesia*, *Miladojka You-Need...*). *Sampling* briše vaše spomine, neupravičen občutek krivde – vse, kar ste kdajkoli poslušali, se zdaj dokončno verificira. LIFE IS LIFE!

ANDREJ ILC

Peter Lovšin: PORNOGRAFIJA V INDUSTRIJSKI DRUŽBI

1. Pornografija in industrijski sistem

Kolikor industrijski sistem producira spolnost kot predmet množične komunikacije, pa naj bodo to reklamne lepote ali pa težka pornografija, počne to predvsem iz dveh razlogov. Prvi izraža nujnost ponujati, vsiljevati potrošniku vedno nove predmete želja in potreb, da bi se tako obračal kapital, služil denar in ohranjal sam sistem. »Ta sistem namreč zahteva,« kot pravi John Galbraith, »da ljudje delajo brez omejevanja zaradi pridobivanja več blaga. Če bi se to delo ustavilo, potem ko bi si zagotovili določeno izobilje, bi s tem tudi omejili širjenje sistema. Potem si rasti tudi ne bi mogli zastaviti za cilj. Oglaševanje in podobne spretnosti prispevajo k razvoju takšnega tipa človeka, kot ga zahtevajo cilji industrijskega sistema – človeka, ki bo zanesljivo porabil svoj dohodek in bo tudi zanesljivo delal, ker ima vedno večje potrebe.«⁷⁰ Ta prvi razlog bi lahko imenovali materialni.

Drugi razlog je ideološke narave. Industrijski sistem mora ohranjati svoje ravnotežje, kajti le uravnotežen razvoj zagotavlja ustrezno rast sistema. To mu omogočajo materialni pogoji, nujna pa je tudi politična konsolidarnost sistema. In ob tem, da je potrošnik omejen s svojimi vsiljenimi potrebami in za njihovo uresničevanje potrebnim delom, je dosežen dvojni učinek. Z neprestanim trošenjem omogoča dovolj hitro oplajanje kapitala, hkrati pa postane s strani samega sistema tudi politično nadzorovan. Namreč s tem, ko sistem ustvarja, določa potrebe potrošnika, določa tudi aktivnost samega potrošnika, ki pa je seveda osredotočena in omejena na zadovoljevanje že določenih potreb. Te potrebe, ki jih dikтира industrijski sistem, imajo torej za cilj, da ohranjajo sistem tudi tako, da nevtralizirajo kakršne koli akcije, ki bi bile lahko uperjene proti sistemu.

S tem v zvezi bi orisal primer, ki ilustrativno prikaže, kako je industrijski sistem izpeljal podobno nevtralizacijo.

V šestdesetih letih se je v številnih državah zahodne Evrope, zlasti pa v ZDA predvsem med mladino in določenimi sloji intelektualcev, začelo vse bolj širiti nezadovoljstvo. »Zaradi sile, ki je tako samozavestno zgradila industrijski sistem,«⁷¹ je zapisal John Galbraith. Vojna v Vietnamu je dodala revoltu mladine novo dimenzijo, rock glasba in underground gibanje, skozi katero se je upor mladine v največji meri izražal, pa svetovno razsežnost. Timothy Leary, Jerry Rubin, Abbie Hoffman, Bob Dylan pa še mnogi drugi so postali »voditelji« mladine, ki je hotela spremeniti gnilo zahodno družbo. »My life is my revolution,« je bilo geslo, ki naj bi postalo simbol novega sveta. Najresnejše so vzeli to geslo hippiji, na tisoče

jih je zapustilo svoje, večkrat parav udobne domove in se odločilo za življenje na svoj način. V komunah – brez vojne, tekočega traku, omejujoče družine, s polno ljubezni. Pomembno je bilo iztrgati se imperativu – čim več zaslužiti, potrošniški mentaliteti in podobnemu sranju. Ozračje pa je postajalo tudi vse bolj napeto. Vrstile so se demonstracije, protivojne pa tudi druge, študentski nemiri so postali nekaj vsakdanjega. Sprememba je bila v zraku.

Tam pa je tudi ostala. Industrijski sistem je sicer potreboval nekaj časa, da je reagiral na dogodke tako, kot je treba. Pokonzumirati sovražnika, prebaviti, izpljuniti prijatelja. Iz cele protikulture je naredil čisti biznis. Dal je mladini tisto, kar je hotela: dal ji je glasbo, rock, dal ji je še več, dal ji je celo industrijo rocka, dal ji je več nore umetnosti, dal ji je nove bogove Hari Krišno, Guru Maharadžija; celo vrsto Gurujev, dal ji je več spolnosti – Make Love Not Revolution, zlasti pa ji je dal več miru, dal ji je toliko miru, da je umrla za stvarnost. In tistim, ki še vedno niso vedeli, kaj bi, je dal drogo, da so lahko totalno pozabili.

Uporniki so se vrnili v svoj mlin, da jih melje naprej.

Nekaj podobnega se je dogajalo s spolnostjo. Le ta je bila dolgo časa tabu tema. Ker je bila že sama spolnost inhibirana, je bilo seveda njeno prikazovanje, njeno, umetniško ali pa kakršnokoli že, podoživljanje še toliko bolj. Spomnimo se samo, kako so šle v polpretekli dobi ocenjevali številne pesnike, pisatelje, slikarje zaradi njihovih predstavitev spolnosti, ki jih danes ocenjujemo za povsem nedolžne. Karakteristično je pač, da vsaka nesvoboda, represivna družba deluje na spolnost represivno, da tako ali drugače, bolj ali manj subtilno ali očitno manipulira z njo.

Vsako pojavljanje spolnosti, vsako njeno prodiranje v ospredje je tako vedno imelo tudi prizvok upora proti represiji, vedno je predstavljalo nevarnost, grožnjo obstoječemu sistemu. Spolno osvobajanje pač predstavlja osvobajanje človeka, osvobajanje človeka pa predpostavlja osvobajanje družbe.

Prav preko spolnosti je poskušal revolucionirati stvarnost tudi Wilhelm Reich. Reich je izredno poudarjal pomen osvobajanja spolnosti, mnogi mislijo, da preveč. Herbert Marcuse tako sodi o tem: »Spolno osvobajanje postaja per se Reichu zdravilo za vse individualne in družbene bolezni. Problem sublimacije (po Freudu pretvorba spolne sile v duhovno in kulturno – op. P. L.) se zmanjšuje, nikakršne bistvene razlike ni med represivno in ne-represivno sublimacijo, napredek v svobodi pa se javlja kot golo osvobajanje spolnosti.«⁷² Seveda pa je ob tej Marcusejevi sodbi treba poudariti, da je nastala 30 let po nastanku Reichovih tez, katerih teoretičnost je bila, kakorkoli že gledano, končno vendarle pogojena z Reichovim

povsem praktičnim angažiranjem v okviru Sexpol-gibanja (začel se je 1926. na Dunaju, nadaljeval v letih 29/30 v Avstriji in Nemčiji).

Kot osnovna čiriteljka seksualne represije (kateri je Reich posvetil toliko pozornosti), ki se izraža v množičnih pojavih orgastične impotence (prvenstveno pogojene z vzgojo), nevrozah in ostalih psihičnih motnjah, je Reich izdvojil družbo in njeno organizacijo. S tem v zvezi je argumentiral tezo o družbeni pogojenosti seksualnosti in psihičnega življenja sploh, zaključek pa je izvedel skoraj istočasno: revolucija seksualnega življenja je nemogoča brez revolucije družbe.

Revolucija seksualnosti ima pri Reichu povsem določeno sistemsko mesto – njene predpostavke so: sprememba vzgojnega procesa (popolnoma svobodna vzgoja otrok, dopuščanje onanije in ostalih paraseksualnih iger, slačenje plašča s sramu golote itd.), sprememba načina družinskega življenja in sprememba gospodujoče dvolične morale oponašanja, ki stalno vztraja na častnosti celote, skrivajoč nečastnost posameznika. Posledica te revolucije seksualnosti pa je najradikalnejša sprememba družbenega življenja z vsemi politično-revolucionarnimi posledicami.

Cel niz današnjih nadaljevalcev, pesmalcev in razgrajevalcev Reichovih tez, med katere v zelo širokem diapazonu spadajo tudi Marcuse in Lacan, šola psihoanalitične terapevtske impotence na kliniki Mastersa in Johnsona v St. Luisu, »komuna« Fritz Teufela in prijateljev, Reimut Reiche s svojo knjigo »Sexualität und Klassenkampf«, del novolevičarjev itd., je prav gotovo doprinesel k populariziranju in pojasnjevanju njegovih tez. »Vendar pa bi,« kot pravi Žarko Puhovski, »morala biti naloga posebne, temeljite analize poiskati osnovne razloge, zaradi katerih je ambiciozen cilj revolucije seksualnosti došel samo do moderne, maledoločene »seksualne revolucije«, ki osredotočena pravzaprav le na tehnike parjenja, občasna šokiranja in polresnične informacije, samo perpetuira obstojče.«⁷³

Sam sem že govoril o nevtralizaciji, ki jo sistem po potrebi izvaja. Na nekaj podobnega želi opozoriti tudi Žarko Puhovski, ki govori o: »daljnosežnih spremembah, ki so v sodobnih družbah omogočile vzpostavljane mehanizma, ki večino teženj, kar jih je usmerjenih na njihovo kulturno področje, uspeva vzdigniti na nivo mode, ki je seveda ideološko dezinficirana in za zdravje naroda ter oblastnikov absolutno nevarna.«⁷⁴

Tudi pornografija v današnjem smislu besede se je nedvomno razvijala v okviru meščanske seksualne revolucije. In tudi z njo se je v zadnjih letih dogajalo nekaj podobnega kot s spolnostjo na Zahodu sploh. Proces je navidez presenetljiv pa

tudi v nasprotju z Reichovo tezo o družbi in njeni organizaciji kot osnovni činiteljici seksualne represije. Oblast je vse bolj tolerantna do pornografije in seveda spolnosti nasploh, pornografija je postala lahko dostopna, v mnogih državah je praktično že legalizirana.

Kako torej, da družba, ki bi vendar morala izvajati seksualno represijo, dovoli tako »svobodo« spolnega izražanja, tako razbohotenje celo njene tradicionalne sovražnice – pornografije?

Seveda ne gre za nič drugega kot za nujno elastičnost industrijskega sistema, za tisto geslo, ki sem ga enkrat že navedel: Pokonzumirati sovražnika, prebaviti, izpljuniti prijatelja.

Navidezna seksualna permissivnost se nam tako kmalu razkrije kot seksualna permissivnost zgolj na nekem drugem, višjem nivoju, ustreznem višje razviti represivni družbi. »Represivne družbe ponujajo

ventil,« tako meni o tem Ranković, »navidez osvobojene seksualnosti, želeč istočasno to svobodo kar v največji meri sprevreči s tem, da jo z logiko ‚biznisa‘ potisnejo v rezervat prostitucije in pornografije.«⁷⁵ Slavenka Drakulič-Ilić pa takole pojasnjuje prosperiteto pornografije: »Na prvi pogled proces legalizacije nasprotuje cilju sistema: izvajati kontrolo nad življenjem posameznika. Vendar pa legalizacija in liberalizacija predstavljata samo način boljše kontrole. Pornografija se absorbira, povleče znotraj mej dovoljenega. Z legalizacijo izgubi svoj bistveni konstituent, element protesta, tisto, zaradi česar je subverzivna, nevarna in zato privlačna. To istočasno pomeni, da se premaknejo, razširijo meje dovoljenega (v tem slučaju erotike). Če je že nemogoče z zakoni zaustaviti širjenje pornografije, je potrebno **nevtralizirati** (podčrtal P. L.) njen vpliv in jo po funkciji zreducirati na

nekaj drugega – na nekaj, kar v bistvu ni. Ker pri tem ni uporabljenih nobenih drastičnih represivnih ukrepov, dobiva vsa stvar privid povečanja človeških svobod. V bistvu gre za način, da se pornografija postavi na sonce, kar pa istočasno pomeni, da se postavi pod učinkovito kontrolo. Tako se ubije dve muhi na en mah: oblast se še bolj učvrščuje (ker ima večjo možnost kontrole, to je pregled nad vsemi človeškimi dejavnostmi), pornografija pa se spravi ob osvobajajoče možnosti.«⁷⁶

Gre torej za to, da je sistem (družba) nevtraliziral pornografijo in jo kot tako absorbiral, seveda z namenom, da kot taka deluje v funkciji sistema, da v končni fazi, kot sem že zapisal (v definiciji pornografije), pomaga ohranjati ravnotežje v obstoječem družbenem sistemu.

Ana Šavli: IZPOVED NIMFOMANKE

Želiš mi smrt. Ni res? Ne. Kadar te opazujem iz skrivališča, zasuta z mapami in nesmiselnimi zapiski, kako živalsko dihaš v tla paro, da bi čimprej dosegel svoj blog... Vem! Zabetoniral si željo po moji smrti, ne prepoznavajš je več. In tudi mene ne. Čas hinavskih, krivih, potuhnjenih prič. Čas, ki se spominja iger, ki ne ve za domišljijo. Kar me dokončno ločuje od tebe, in to je vse, stlačeno v telo semena, iz katerega se bo morilec šele razvil, je obenem tudi nepresegljiv jez med menoj, mojim zorenjem, mojim neutrudnim libidom in drugimi ljudmi. Človeštvom.

Zadovoljuješ se z grenkim smehljajem, s tem, kar je pihel odraz dejstva, da me ne poznaš. Tako ta tvoja sajasta samoza-vest visi nad mojo stavbo, ulico, mestom. Visi nad vsemi pokrajinami, ki jih je kdaj razgalilo moje stopalo. Nad mojo usodo, dejanji, prepričanjem, da mi, sklonjeni nad žrelom poroga, iz stisnjene pesti ne more uiti prava beseda. Prvi in poslednji smisel. Trmasto vztrajam dalje. Hočem verjeti v grimaso, hočem verjeti v katarzo. Zahtevam svoj užitek.

Kar misli si, da je pornografija tisto, kar si našel. Izmakniti se konfrontaciji. Poznam tvoja načela, vem za izvor te blasfemije. Triumf prividov, ali lahko to traja v nedogled. Ko se prestrašen umakneš razdivjanemu pogledu lastnega poželenja v zrcalu, ko se oblečeš za nek čisto drug namen in smisel, počneš mehanične stvari, ki ne morejo več prekaliti tvoje modrosti. Ne ljubiš ne človeštva ne ljudi, samega sebe ne vidiš. Kaj torej si! In jaz ti vzamem še edino preostalo igro. Vzamem ti pornografijo. Pravzaprav ti jo vračam. A navajen, da vsa tveganja in zablode pripadajo drugim, boš zamudil poslednjo priložnost udeležbe v neki strasti.

Na žici sem vstopila v tvoje sanje. Esmeralda, saj ni mogoče. Ne sprašuj se, kako sem mogla zaiti sem. Moje telo je švisteča energija. Jaz sem krogla, materija, ki pljuva samo sebe, se preobraža, grozeče vdira v mirne vrtove prebujenih iluzij. Prišla sem. V poltemi vidiš prosojne prehode mojih oblin, ne zapiraš oči. Votla tišina, približujem se in podrsavam s kožo, počasi, da je slišati kot zvenenje. Stopila sem iz globokega gozda vrvi, ki mi je njegovo brezno razmesarilo oblačila, oh, te tvoje sanje, svila. Zagledana v tvoj obraz spoznam, razbiram, česa si želiš. Jaz bi sedela v kotu tvoje postelje prav kot na sveti dan. Tiho bi govorila čarobne besede, dovolila tvojim prstom, da se dotikajo mojih prsi. Sepetaje bi nizala zgodbe o svojih bradavicah in ti v njih ponudila ves njihov polni, grozljivo privzdignjeni svet. Prepozno.

Te prtajene mišice pred menoj. Kdo bi slutil, da si namenoma odvrčal svojo misel z mojega telesa vsa ta leta. Nisi predvideval, da bom prišla sama, gojil si tihi sok svojih želja. Ni ti bilo vseeno, koga boš pokropil z njim. Izbral si, ne da bi vedel.

Šele sedaj, dolgi vek zatem, ko si zradiral mojo kartoteko iz živahnega arhiva znamenj, poznanih le tebi, imaš priložnost, ki je nisi hotel, vendar ti v tem položaju ni videti odveč.

Tvoje mišice rastejo, prišla sem, da me umoriš. Primeš me narahlo z obema rokama pod komolca, imaš vlažne dlani, sklanjam se čez tvoje iztegnjeno telo. Počasi sedam na tvoja stegna, stisnjena so, hrpava kot ustnice, ki mrmrajo.

Moj kazalec se bo zdaj začel igrati okrog tvojega popka. Sklonila se bom k tvojim prsim, nekaj vroče razbija. Tako bom ostala dolgo, dokler ne začutiš, česa se še nisem dotaknila.

Tvoje roke v mojih laseh, kakor da bi v njih kaj izgubil, iščeš, iščeš. Pogledam ti v oči, globoko, vlažno, da ne moreš umakniti pogleda. Premikam se nezaznavno, mačkasto in moja zenica je v tvoji. Čutim, kako so narasle moje ustnice, pred tvojo bledico jih svetniško, po kapljicah vlačim z lastnim jezikom. Blazinice vseh prstov štejejo nepreštevne kosti v tvojih prsih, trebuhu, tipljejo žile v vratu, ki se napenja kot vzmet.

Saj govoriva! Besede iz nekega neresničnega dialoga, ponavljava, kot da pred nama ni nihče govoril teh stavkov. Sram in priznanje, čudež predajanja, vse to je sedaj prvič tako zares, da knjiga prej ne bi smela obstajati. Jaz jo poznam, poznam kot ta volumen moškega pred seboj, jaz ga učim in on. Ne ve. Moje misli odtavajo h koncu poglavja, slabo kaže. Vendar preklopim in padem nazaj v odsotnost objema.

Zdrsne se in plane kvišku, skoraj bi me stresel iz sebe, podre me na posteljo, stiska moje gležnje, poljublja me med prsti. Mrzlično otipava moja kolena, liže moja stegna. Preseneti ga prisotnost roke pred ciljem. Umakne jo s silo. Vendar jo spet položim tja, ne več tako čvrsto, razmikam prste. Ne opazi. Vzpenja se prek mojega trebuha in pušča za seboj neobrzdane ugrize. Poskakujem. Doseže moje prsi in nori nad njimi, globoko diham, rastejo vanj in usihajo, on pa lovi plimovanje mesa, zasopel in presenečen kot otrok, ki odkrije nevarno, sladko igro.

Med njegovim besnenjem me prešinja jo prebliski jasnosti. Vidim to razdaljo, vidim to nemoč, vidim seme morilca, v drobni kroglici služi se nakazuje položaj obrambe in preže. Vidim sebe kot zanko, ki bo zavrnila nalet živalskega vratu, večno zanko, ki ne potrebuje plena in je bolj zapletena od tiste, ki jo splete virtuoz vzlanja.

Diha kot obseden od božjasti, skuša razstaviti moji stegni, ki se nežno upirata. Ne dohiteva več svojih potreb. Prevzema ga delirij, to poznam. Človek pade s pomočjo drugega v trans dražljajev, se osami, dregeta, rjove, v njegovih očeh je tema, on je sam, končno sam s seboj in s svojim misterijem. Od tod dalje ni več

ovir. Preden me je dokončno izločil iz svoje zavesti, sem začutila na roki, v vdolbini cedenje goste, lene snovi.

Tako, padel si vznok na tla, jaz sem obležala na bojišču. Z rokami si zakril trzajoči obraz. Pritajila sem se in poslala tvojim mislim ukaz.

Pozabiti moraš, ostane naj samo nejasen občutek neke živobarvne noči, v kateri se ti je zazdelo, da si spoznal moč drugače, kot si jo pojmoval doslej. Naj te vznemirja, vendar nikoli več ne padi v bližino istih sanj. Ostani človek, ki mu je človeštvo tuj, a privlačen alibi. Naredi si poklic iz tega neizgovorjenega nagona, razpni mreže svojih možgan čez vse, kar obstaja. Nikdar se ti ne sme poblisniti, da mene, mene nisi ubil ti. Da sva umorjena oba od iste laži. Prilizuj se ji do nezvesti, razglasi svoje izgovore, nameni jih prihodnosti, svetu, ki mu bo manjkala ista snov kot tebi, vse dokler boš živ.

Niti pornografija ne more rešiti te prihodnosti, kakor je niso mogle nekdane svetinje, ne bog, ne človek, ne razum. Bile so v napačnih ustih. Vsakdo, ki mu je bilo dano, da jih je doživel, je padel od tvojega noža, tisočletja že moriš. Nad menoj si obupal iz utrujenosti, vendar je vseeno, dosegel te je čas. Vzel si mi, da kljub vsemu si mi nekaj vzela. Spol, ki ga tako ali tako ne potrebujem več za svojo vero v sovrašтво. Za svoj užitek, ki se iz njega pase do sodnega dne.

SLOVENSKA SAVNA KONČNO V SLOVENIJI

Nenadoma se Boris Cavazza zravna ter pove historične besede: »Res, tak tekst more izumiti samo naš človek« (ali nekaj takega-cit. Po spominu), nakar se zruši z razpadajočega lesenega konja. Prva misel – gledališki efekt? Ne – povedo obrzi nekaterih iz publike, ki predstave niso gledali prvič. Druga misel – sabotaza tistih, ki so po prizorih z Borisom Cavazzo vedno polni modric, rdečih lic in marogastih riti? Ne, v hiši SMG že ne. Bila je preprosto nesreča. Nesreča pri delu. Boris Cavazza si je zlomil nogo in po logiki bi moralo biti vsega konec – vendar se je vse skupaj šele začelo. Malo mi je mar, če me kdo obtoži patetike – ampak dejstvo, da igralec z zlomljeno nogo odigra polovico predstave do konca (za zlom sem zvedel šele nekaj dni kasneje), me preprosto fascinira. Spominja me na partizanskega kurirja, ki s pomočjo edine misli – gre za življenja – vleče nogo k cilju; na igralca pred Neronom ali Kaligulo, ki je lahko v hipu usmrčen zaradi napačnega giba, na dečka, ki je pritekel z Marathonskega polja... – samo na slovenskega igralca v današnjem času ne.

Torej tekst. Pol predstave sem zafučkal za ceno spoznanja, da iz fragmentov ne smem sestavljati zgodbe, iskati povezav, prepozorno slediti daljšim poetičnim pasajam, na vsak način razumeti stavke in njihov pomen – kajti vsaka podobnost med dogajanjem in dramsko zgodbo (ki je nikakor ni) je zgolj naključje. Sedi, glej in uživaj, sem si končno dopovedal in prič-

njal predstavo gledati in poslušati drugače. Ni me več motila zborna govorica (ki bi jo zanimivo zamenjala pogovorna), niti citiranje iz svetega pisma (ni vedno mogoče cepič plemenitega drevesa vcepiti kamorkoli), nisem več razmišljal o tekstu, ki bi bil sicer krasen libretto za opero Slovenska savna (muke in petje, ki muke lajša sodi skupaj že od vekomaj), zatisnil sem eno uho ob parodiranju Cankarja (kar je v teh težkih časih zelo poredno), oprostil neokusnosti proglasitve bosančerosa* (*bosanski izraz za Bosanca, ki živi in dela v Sloveniji) Muta za slovenskega Kristusa (pred očmi imam Dušo Počkaj v filmu Cvetje v jeseni, kako ponavlja: »ki je za nas gajžvan bil, ki je za na gajžvan bil...«).

Ko sem pozabil prej naštetu, sem sedel, gledal in užival. Zadišalo je po kremah, masažnih oljih, nageljnovih žbicah, na belem pladnju so se zalesketali kozarci kiwi-tonica z ledom in slamicami, gola koža se je bleščala, veliki načrti o likvidaciji mojega odvečnega sala na trebuhu so se sladko mešali z recepcijo dogajanja, v zraku slutnja bližajočega se poletja, telesa lepih plesavk, radostne barve scene in izvrstne kostumografije so se prelivala, portoroške noči, odrešujoče znojenje – parodija na pasijonsko trpljenje.

Pred vstopom v prenovljeno spodnjo dvorano SMG sem si pridno osnažil čevlje in bil prepričan, da bom moral poleg mehkih podritnih blazinic uporabiti tudi parketne drsalnice. Scena in igralni prostor sta pri Slovenski savni v popolni simbiozi. Prenovljena dvorana je predstavam, kot

npr. Strah in pogum, Ana, Resničnost, ozvzela mističnost (konec trpljenja partizanov, revolucionarjev, kazencev – s predstavo Slovenska savna in novim ambijentom se trpljenje ironizira, odigra za zaprtimi vrati v sakralnem ozračju, na istem kraju, kjer so pred desetletji molili semeniščniki).

Komični in tragični skeči so večje infuzirali dogajanje, ki na koncu jovanovičevsko plane k vrhu, mazohist zahteva muči me, sadist odvrne ne bom, v udrihanju, samoudrihanju in stokanju gledališko masovne scene (le-te so med predstavo večkrat mojstrsko postavljene) predstava izzveni.

Igralska energija je tako zrušila tekstovni jez in preplavila sceno. Jožef Ropša (Muto) je vlogo odrinjenca, ponosnega in zmedenega gastarbajterja še posebej dobro nadgradil v nedolžno ljubezenski sceni z Anuško. Gojmir Lešnjak je razbil stereotipnost lika pijanca, vsak delček preoblikoval in jih spet sestavil v mozaik svojevrstne vloge, kjer je artikulacija (po trditvah nevoščljivcev – njegova šibka točka) presenečala v razločnosti. Jadranka Tomažič je po dolgem času lahko sprostita svojo mladostnost in živahnost, Milena Grm z rutinirano, z dobro zaigrano nonšalantnostjo opravila svoj posel, Damjana Černe se je gibala na nivoju prave igralske karjance, Miloš Battelino me vedno znova prepriča, da je izvor njegove energije perpetuum mobile, ki ga nobeni napor njegovega privatnega življenja ne morejo ustaviti, Tine Oman na žalost preredko gostuje v večjih gledaliških institucijah – v predstavi je imeniten, Boris Cavazza operira z direktorsko samopašnostjo, šarmantnostjo trebušastega osvajalca, je lahko kip svobode, Krpan na konju ali Brdavs v prizoru z Anuško. Preobrazba dramskega lika Anuške v plesno skupino ARRUBA ima pri gledalcu vizualno pozitivne učinke – vendar, če bi zamenjala ples pantomima (ali ga vsaj dopolnila), bi premični plesni rekviziti dobili svoj značaj oziroma svojo dušo. Dodaten igralski sok bi plesalke spustile s konkretnimi gledališko-erotičnimi situacijami, v katere bi bile postavljene (mučenje, mazohizem in seks so kot coca-cola in rum). Da se to ni zgodilo, je najbrž »kriv« korekten režiserjev odnos do nežnih gostij v predstavi. Ko smo ravno pri plesu – pogrešal sem plesnega strokovnjaka in enega največjih igralcev v SMG Nika Goršiča, ki je v predstavi absolutno manjkal.

Gledališki list predstave Slovenska savna je propaganda oziroma reklama za knjigo Rudija Šeliga Slovenska savna in obratno, kar je še en izmed primerov uspešne kooperacije gledališča in literature.

MAKAR ČUDRA

D. M. Thomas: ARARAT (odlomek)

V kadilnici razen starca, ki prebira knjigo in je videti precej otožen, ni nikogar. Pravim »starca«, toda mogoče sem ga tako označil samo zaradi sivih las in starih kože. Mogoče sploh ni tako star. Pozabljam, da so tudi moji lasje že precej sivi. Gotovo pa se ne motim glede njegove otožnosti. Samo pretvarja se, da bere knjigo. Pogled mu zmeraj znova uhaja proti meni, očitno je, da hoče nekaj povedati. No, sam sem precej boljše volje in nič hudega ni, če pomagaš tovarišu v nesreči. Naj kar govori z mano, če hoče.

Omenim prijetno toplo jesensko vreme, kar nama omogoči, da poklepetava o staromodnih užitkih potovanja čez ocean. »Ste na počitnicah? S kakšnim poklicem se preživljate?« me prijazno vpraša. »Pisatelj sem,« mu odgovorim. »V resnici pesnik, toda v zadnjih nekaj letih sem napisal tudi avtobiografijo in dva romana. Počutil sem se precej osamljenega in pisanje romana je dober način, da si pridobiš prijatelje. Zdi se mi, da naše življenje v srednjih letih postane zmeraj bolj podobno fikciji. Nič več ne obstaja razlika med resničnim življenjem in fikcijo... Toda, se vam ne zdi, da je to lastnost naše dobe nasploš? Fikcija se v primerjavi z resničnostjo zdi ukročena; in naša resničnost je tako fantastična, da se zdi kot fikcija... Vzemiva na primer domnevne Šoštakovičeve Spomine, ki sem jih bral v samizdatu. Pristni ali ponaredek? Je to sploh pomembno?«

Ustavim se, ko se zavem, da sem zašel. Toda stavec prikimava in se smehlja. »Mar niste vi Viktor Surkov?« me vpraša. »Ja, se mi je zdelo! Bral sem o vas v Krokodilu. Niste za vašo knjigo prejeli Lenineve nagrade? Čestitam! Pozabil sem naslov knjige.«

»Leningrad se prebujal!«

»Ah, ja! Moram jo prebrati. Je to knjiga, ki jo imate v naročju?«

Zasmejem se. »Ne! Tole bi le s težavo lahko natisnili v Sovjetski zvezi! Vsaj v celoti.«

Vpraša me, če knjigo lahko pogleda, in da mu ne bi bilo treba vstajati, mu jo sam odnesem. Prebere naslov, pri tem narahlo premika ustnice. Stari ljudje, ko berejo, to večkrat počno.

»Ahl... Babi Jar... Bil sem tam.«

Zadnji stavek pade kot vzdihljaj. Kot padec brezovega lista.

Izmoljiam mu svoje sočutje. Izgleda bolan; poskušam ga odvrtiti od teh tragičnih spominov. »Kje živite?« ga vprašam.

»Sem brezdomec.«

Prikimam. »In s čim se ukvarjate – ali, s čim ste se ukvarjali?«

»Bil sem vojak; vpleten v mednarodno politiko.«

»Spet mu ohrabrujoče pokimam. Pove mi, da mu je ime Finn; skandinavskega izvora. Nekaj skandinavskega je v njegovih

postavi in potezah. Je na poti v Združene narode, kjer bo imel govor. Vpraša me, zakaj jaz potujem. Povem mu o svoji ameriški armenski prijateljici, ki je nisem še nikoli srečal. Njegov obraz postane pepelnato siv. »Armenijo dobro poznam, pravi. «Tam sem bil med prvo svetovno vojno. «

»Neverjetno tragična dežela je to.«

»Res je, in nikdar bolj kot leta 1915.«

»Ste bili priča pokola?«

Globoko vzdihne. »Ja.«

»Povejte mi kaj več o njem – če ni preveč boleče za vas.«

»Res je precej boleče, toda rad bi vam povedal.« Pogumno se je, nekoliko opotekajoč se, premaknil k stolu poleg mene in se usedel. Njegovi zobje so bili v zelo slabem stanju, oči je imel rumenkaste.

»Res ne vem, kje bi začel,« je rekel.

»Kajti v bistvu sploh ni bilo jasnega začetka. Bil sem mlad oficir. Najprej sem služil v okrožju Bulanika, okoli petdeset milj severo-zahodno od Muša. V mesecu juniju je bilo nekaj primerov mučenj Armencev – izbijanje zob, puljenje nohtov, lomljenja rok in nog, razbijanje nosov, posiljstva žena in hčera v prisotnosti njihovih možkih – tovrstne stvari.«

Ko se je Finn sklonil naprej, sem zavahal njegov neprijeten zadah. »Seveda je bilo vse to nujno,« je rekel, »da bi Armence pregnali iz Turčije. Toda velikokrat sem premišljal, če se tega ne bi dalo urediti kako drugače. 10. julija smo zgnali skupaj vse moške vaščane iz okolice Muša, jih odgnali v koncentracijska taborišča in jih prebodli z bajoneti. Ženska in otroci smo odpeljali do velikanskih lesenih barak in jih zažgali. Od 60.000 Armercev, ki so živeli v Mušu, jih je preživelo le nekaj.«

»Ne, moj spomin ni več tako jasen, kot je bil včasih. Pred tem smo se odpravili nad prebivalce Erzindžana. Povedali smo jim, da jih bomo deportirali v Mezopotamijo. Kmalu po tem, ko smo zapustili mesto, smo izločili moške in jih pobili. Ženske in otroci so šli naprej. Mnoge so napadli že v zgodnji fazi njihovega potovanja in jim odvzeli obleko. Ko so dosegli sotesko Kemakh s pogledom na reko Eufurat, smo jim roke zvezali na hrbtu. Izdal sem povelje, naj jih pomečejo v sotesko. Verjetno je bilo pobitih 25000 Armencev iz Erzindžana, polovico od teh v soteski Kemakh.«

»Potem smo se obrnili na Armence iz Baiburta. Skupaj smo jih zgnali okoli 17.000. Roparjem nismo mogli preprečiti, da ne bi pridrli s hribov, plenili njihova oblačila in ugrabljali deklet. Moške smo postrelili takoj za Baiburto. V soteski Kemakh smo se po običajni poti znebili žensk in otrok. Nekateri med njimi so poskušali priplavati do nasprotnega brega reke, toda uspelo nam jih je postreliti. Enako je bilo z vaščani planote Erzerum.«

»Potem so me poslali v Trebizond. Ker smo bili blizu obale, smo lahko zmetali ve-

liko ljudi v morje ali pa jih poslali na odprto morje v majhnih čolnih in jih potopili. Toda veliko več smo se jih znebil s prisilnimi pohodi. Vojaki smo imeli komaj kaj oddiha. Toda spomnim se, da mi je nekega dne uspelo, da sem se šel kopat v reko Yel-Deyirmeni. Voda je bila precej plitka in v reki sem opazil nago žensko telo. Njene dolge lase je odnašal rečni tok, njen napihnen beli trebuh je sijal v soncu. Opazil sem, da je imela odrezano eno dojko. Zato sem bil gotov, da za dejanje niso bile odgovorne moje čete. Videl sem tudi druga trupla in človeško roko, ki se je ujela med korenine drevesa. Reka je bila natrpana s trupli, ki so kot debla plavalas s tokom. Potem sem zagledal dolgo sled penaste krvi, ki se je vila vse do obrežja. Lahko ugibam, da smo ubili vseh 17.000 Armencev, prebivalcev Trebizonda. In ko smo poslali 18.000 Armencev iz Kharputa v puščavo, jih je prišlo skozi samo 150. Nekaj žensk se je vrglo v vodnjake in se utopilo v njih, tako žalne so postale, z jeziki kot ogle: Toda kljub tem ogabnim truplom so ostali pili iz vodnjakov.«

»Vas dolgočasim?« je vprašal; kajti videl je, kako sem pogledoval na uro. Razložil sem mu, da sem poskušal zmanjšati število pokajenih cigaret in se omejiti na eno cigareto vsake pol ure. Toda bilo je zelo težko. »Vem,« je rekel. »Sam sem se odvadi kajenja pred desetimi leti, toda še vedno od časa do časa sanjam, kako kadim cigareto. To je grozna odvisnost.«

Predlagal sem sprehod po palubi, kajti ozračje v kadilnici je postalo zatohlo. Toda zgodba njegovega življenja ga je popolnoma prevzela in – kot da me ne bi slišal – je nadaljeval:

»Večinoma smo moške pobili na kraju samem, toda ženske in otroci so se mučili po strmih gorskih stezah do izsušenih puščav. Oropali smo jih vseh posesti, jih posilili, če so bili privlačni, in potem ubili. V provinci Dirarbekir smo se jih znebili 570.000. Neverjetna številka, mar ne? Toda zagotavljam vam, da je točna. Videl sem svoje vojake, kako so si z rokami zakrivali pogled, da ne bi uzrli napihnenih golih trupel pomorjenih žena, ki so ležale ob poti in puščavskih planjavah. Na planoti Maskinah so bili, kamorkoli si pogledal, griči in vsak od njih je bil sestavljen iz 200 do 300 trupel. Tiste, ki so preživeli, je trpinčila griza. Videl sem le malo otrok, ki bi bili tako utrjeni, da bi jedli, karkoli jim je prišlo v roke – travo, prst, celo iztrebke. Videl sem ženske, kako so iz konjskih iztrebkov pobirale neprebavljene želode. V Deir-ez-Zoru sem dobil ukaz, naj izvedem kruto kaznovanje: šibanje po podplatih, obešanje, posiljstva majhnih deklic. Ukazali so mi, naj pomečem stotine Armencev v globoko luknjo v zemlji. Morala je biti globoka 150 stopal. Tisti na dnu so kmalu pomrli. Tisti zgoraj so živeli še nekaj dni.«

»Toda na splošno so bile ocene o številu pomorjenih pretirane. Gotovo je, da število žrtev ni preseglo milijona. Slišal sem govorice, da je bilo ubitih milijon in pol ljudi. Toda to ni res.«

Starec je izčrpan prenehal govoriti. Izkoristil sem priložnost in se izgovoril, češ da sem lačen in dom njen za kosilo z mlado damo. Vse to seveda ni bilo res, toda hotel sem ven na svež zrak. Na srečo je starec odvrnil, da ni lačen. Res sem v jedilnici z očmi poiskal Anno, toda njeno omizje je bilo zasedeno. Po kosilu sem šel za nekaj časa v svojo kabino. Toda le malo časa sem imel za počitek, kajti kmalu se je prikazal ladijski zdravnik. Z njim je bila močna črna metalka diska. Kot kaže, je bila izučena tudi za bolničarko. Po zdravnikovem navodilu mi je dala nekaj tablet. Ponovil je in izpostavil navodila moje zdravnice, naj si ne privoščim depresije in naj raje uživam v morskem zraku.

Potem ko sta odšla, sem zaspal za nekaj ur; ko sem se prebudil, je bila že tema. Med sprehajanjem po palubi sem naletel na Finna. V trenutku se mi je približal in začel govoriti, kot da najinega pogovora sploh ne bi prekinila. »Leta 1918,« je rekel, »sem bil v Bakuju. Ukazal sem, naj pobijejo vse Armence na ulicah. Vsa Sarakanska ulica je bila prekrita z mrtvimi telesi otrok, ki niso bili starejši kot devet ali deset let. Mnogi med njimi so imeli prerezana grla, ostali so bili prebodeni od bajonetov. Prisiljen sem bil peljati svoj avto preko mrtvih otrok. Zvok drobečih se kosti je bil zastrahujoč. Kolesa avtomobila so prekrila črevesja mrtvih teles. Kasneje sem v Smirni dobil ukaz, naj zažgem armenske četrti. Tisoči vprijočih ljudi so drli proti pristanišču, upali, da se bodo tam rešili na ladje in nazadnje utonili. Na lastne oči sem videl ubogo žensko, kako je, medtem ko so jo potiskali proti pristanišču, rodila otroka.«

V tišini sva stopila naprej.

»Pravite, da ste bili v Babi Jaru,« sem tiho pristavil.

»Ja. – Spet se je bilo nujno treba znebiti Židov, toda če bi se spet lahko prestavil v tisti čas, mislim, da bi stvar lahko izpeljal z manj krutosti. Pretepanja niso bila nujna; kljub temu da smo takrat mislili, da so, če jih hočemo omehčati in osupniti, da bodo umirali brez godrnjanja. V tem smislu so bila konec koncev uspešna.«

»Kakšen lep večer,« je rekel. Pogledala sva kvišku. Vse konstelacije so bile vidne, neverjetno svetlejše, kot so na kopnem. Orion je bil še posebej izrazit. »Kakorkoli že,« je rekel, »razen v prvih dneh sem imel v Babi Jaru le malo opraviti z židovskim problemom. Večinoma sem se ukvarjal s cigani. V Jugoslaviji sem videl ustaške vojake, kako so trgali otroke na koščke in z njimi udarjali ob drevesa. Ustaši so bili neverjetno divjaški. Spominjam se, kako so mi ob priložnosti ukazali, naj prisilim deklico, da izkoplje rov, medtem ko je bila mati v sedmem mesecu nosečnosti privezana na drevo. Ukazali so mi, naj z nožem odprem materin trebuh, iz njega zbežam otroka in ga vržem v jarek. Potem smo v jarek vrgli še mamo, za njo pa, potem ko smo jo posilili, še hčerko. Prekrili smo ju z zemljo, ko sta bili še živi. To je samo eden med stotimi primeri, toda eden od redkih primerov, ko mi je bilo ukazano, naj si umažem lastne roke. Ciga-

ni so umirali na zelo nedostojen način. Židje so se, ko so stopali proti svoji smrti, popolnoma obvladali – popolnoma pri miru so stali in čakali, da jih ustrelijo; toda cigani so kričali, vreščali in se neprestano premikali. Po končani vojni sem delal v Indiji, Afriki in kasneje v Indokini.«

»Kdaj ste se upokojili?« sem ga vprašal.

Starec je zavzdihnil. »Nikdar se nisem zares upokojil. Človek postane nenadomestljiv. Ali si vsaj misli, da je. Deja, sko ni nihče nenadomestljiv; zmeraj se bo našel nekdo, ki stvar lahko naredi namesto tebe.«

Na tem mestu sva se ločila in šla vsak v svojo kabino. Med najino skupno potjo sem ga videl le redko. Včasih sem ga opazil, kako vpeljuje koga drugega v resen pogovor in pomislil sem, da se čuti primo-

ranega, da vedno znova začne svojo zgodbo.

Prevod: TOMAŽ TOPORIŠIČ

D. M. Thomas (rojen l. 1935) je avtor večih pesniških zbirk, v zadnjih nekaj letih pa se je intenzivno začel posvečati tudi romanu. Prevedeni odlomek je iz njegovega četrtega in predzadnjega romana Ararat, Thomasovega prvega poskusa s pisanjem t. i. improvizacijskega romana, za katerega je David Lodge na nekem mestu izjavil, da sodobni prozi dodaja novo dimenzijo. V časovnem razponu med cesarsko Rusijo in hladno vojno osemdesetih let je Ararat bleščeča fantazija na temo poetične improvizacije.

Slovenska proza (5)

Kajetan Kovič:

ISKANJE KATARINE

»Kar je napisano, ne more biti resnica, ampak kvečjemu zgodba o resnici. Ena od mogočih razlag. Ali celo samo prispodoba, priredba, retuša. Preslikava. Povečava ali pomanjšava. Montaža, celo ponaredba. Nedokazljivo videnje. Zgostitev. V lečo zbrani žarki. Subjekt. Nekaj, kar hodi skozi svet drugače kot noga ali roka. Kar ni nikoli bilo in nikoli ne bo ne jaz ne Katarina ne kdorkoli, ampak je le scenarij nekega domotožja. Po čem? Morebiti po raju, ki ga ni. Varljiva želja po večnosti. Po tem, da bi trajali. Da bi se mogli obnoviti. Še enkrat roditi. Pa čeprav le na videz. Drugačni, spremenljivi, v različnih časih od sebe in drugih različno videni, a v bistvu zmeraj enaki: smrtni (...). Ja, smrtni, na robu med tukaj in tam, ne vedoč, kdaj se spodmaknejo tla za padec v globino...«

Kovičeve kratke zgodbe oziroma novele, zbrane v njegovi tretji knjigi proze za odrasle, implicitno, včasih pa tudi eksplicitno postavljajo pred avtorja, s tem pa tudi pred bralca eno bistvenih, čeprav še nikoli z zadostno mero gotovosti odgo-

vorjenih vprašanj, o ontološkem statusu literarnega ustvarjanja. Logična predpostavka o svetu literature kot svojevrstni in pretežno estetsko avtonomni transformaciji realnosti, »povečavi, pomanjšavi, montaži, zgostitvi, ponaredbi« – če uporabimo izraze, h katerim se v svoji refleksiji zateče Kajetan Kovič – sicer priznava literarnemu ustvarjanju zanj bistveno avtonomnost in avtohtonost, v zadostni meri in ne na škodo katerega koli od obeh udeležencev pojasnjuje zapleteno verigo odnosov in odvisnosti med realnostjo in literarno fikcijo; pri tem pa lahko samo poskuša uganiti, kaj je tisti sprožilni moment, ki omogoča oziroma rezultira v literarnem ustvarjanju kot samovoljni transformaciji resničnosti.

Kovičev odgovor o literaturi kot »scenariju nekega domotožja«, »varljivi želji po večnosti« je seveda samo ugibanje, ki se hkrati že zaveda, da dokončnega odgovora pač ni mogoče uganiti, a obenem ne more drugega, kot da se vedno znova pojavlja in se loteva istega vprašanja. Litera-

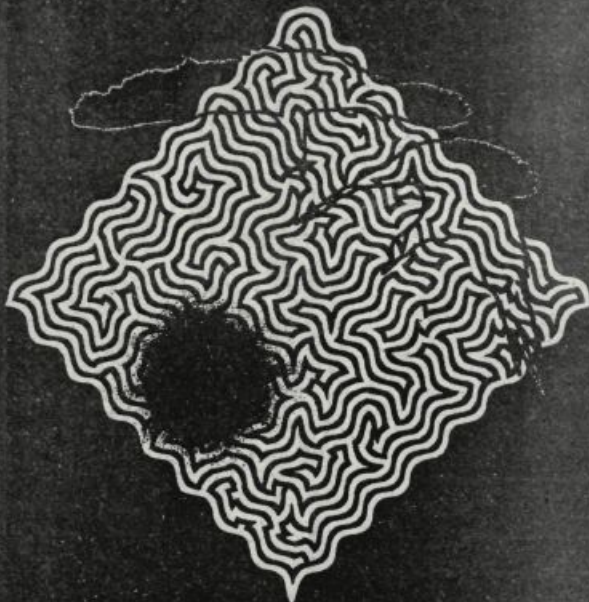
tura nastaja »na robu med tukaj in tam«, kjer se ne ve, kdaj se bodo pod nogami odprla tla in bo sledil neizogiben padec v globino, toda obenem v avtorskih očeh postaja – morda samo kot utvara – možnost časovno raztegljivejšega, če ne že večnega lebdenja v vmesnem prostoru med bivanjem in nebivanjem, ki stvari varuje pred pozabo.

No, Kajetan Kovič se stopnje in načina transformacije realnosti in vkomponiranja te transformacije v posamezne literarne zasnove loteva brez apriornih predstav o nujnosti in izrecni utemeljenosti posameznih literarnih pristopov. Poetika posameznih zgodb se gradi spontano, zabrisanost zunanega dogajanja in njegove postavitve v geografsko razberljiv prostor in čas se stopnjuje v povezavi s subjektivno optiko tretjeosebne personalnega pripovedovalca in lirizacijo prozne zvrsti (*Rapsodija v modrem*), drugič spet postaja zaradi drugačnih optik pripovedovalcev in tematsko-stilne naravnosti posameznih zgodb manj očitna; mreža, ki je prej namenoma zastirala geografsko razberljiv prostor in čas, se razmika. Izbira različnih pripovednih in stilnih postopkov pa ne razdira koherentnosti zbirke kot celote. Vse od začetne, v naslovu z rahlim gerswinovskim mavdahom obarvane zgodbe *Rapsodija v modrem* pa do na konec knjige uvrščenega *Tihožitja s knjigami*, ki naj očitneje povezuje eros s thanatosom, Kovičeva prozna zbirka ostaja tematizacija srečevanj, razhajanj, ponovnih snidenj in dokončnih ločitev med moškim in žensko. Svet ljubezni se v novelah razkriva v svoji dvojni, izmenjujoči se podobi: možnosti ekstatične pozabe oziroma prikritja človeškega gibanja na robu med bivanjem in nebivanjem, življenjem in smrtjo; hkrati pa tudi kot prostor, v katerem se ob kriznih trenutkih nestalnost in nepredvidljivost človeškega življenja izrisuje v kar najostrejši, s tem pa velikokrat tudi nevzdržni podobi, ki se vsaj nekaj časa zdi nezbrljiva.

Kovič se verjetno pretežno avtobiografsko zasnovanih pripovedi loteva s precejšnjo mero ironije in samoironije, v svoji poetiki vztraja pri lahkotno tekočem slogu, ki njegovim zgodbam omogoča lahko berljivost, obenem pa se literarnega gradiva loteva z izrazito zavestjo o pomembnosti visoke kvalitete in avtorske zaznamovanosti uporabljenega jezikovnega gradiva. *Iskanje Katarine* tako postaja tudi zbirka umetelnih jezikovnih ekskurzov, ki pa niso namenjeni samim sebi, ampak se povezujejo s tematsko usmerjenostjo zgodb in zbirke kot celote. Po svoji motivno-tematski razvejenosti pri tem izstopata naslovna zgodba, ki jasno vzpostavlja usodnejšo podobo erosa kot izrisevalca eksistencialnih mejnih situacij, sredstva zavedanja o omejenosti lastnega življenja in *Tihožitja s knjigami*, ki v formi prvoosebne pisemske pripovedi tematizira dvojno tematiko povezanosti erosa s thanatosom in igre usode, ki se razkrije skozi neke vrste anagorizis, prepoznanje s pomočjo slučajnega zaporednega branja dveh različnih knjig, ki opozarjata na shrljivost podobnosti dveh usod. Ostale zgodbe so zaradi svoje kratkosti bodisi lirizirane bodisi impresionistično oziroma anakreontsko obarvane, literarno pa nič manj dovršene.

TOMAŽ TOPORIŠIČ

Kajetan Kovič

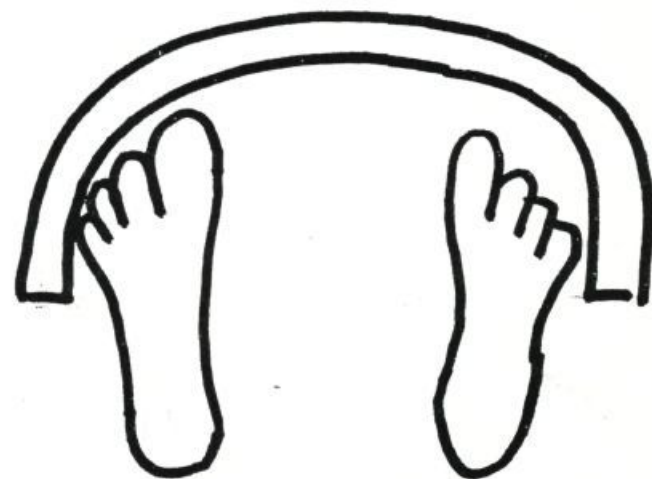
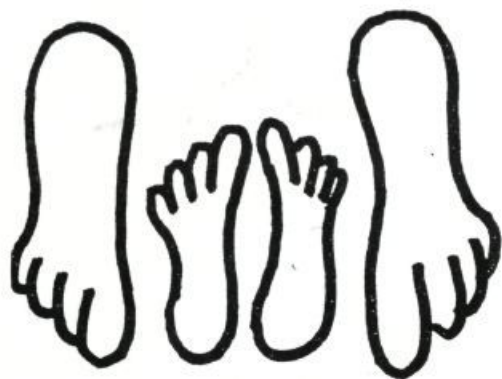

ISKANJE KATARINE

Bang

Bang

You're dead.

AIDS - sleeping around could kill you.